A

1452

I

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARVM HVNGARICAE
MDCCCXXVI

1965

Foto:
N.I.

MTA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST
KÉZIRATTÁR

AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1922

POLYTATOS

M.Tud.Akadémia.

Ad 20/1922.

Méltóságos Osztálytitkár Ur !

Richter Aladár l.tag urnak 1921.évi deczember 28-án keltezett,de csak most kapott leveléből van szerencsém a Méltóságodat is érdeklő két pontot másolatban tisztelettel megküldeni:

" 3.Szalay László felszámoló hivatali államtitkár,kit e czélból időközileg fölkerestem,arról értesit,hogy erélyesen megsürgette Peptomia-tábláim utolsó korrekturáinak a megküldését a bécsi Braumwarth, most "Nora-czégnél/VIII.Alser-Str.55./,amit a Czég még az év folyamán ismételten megigért;

4.Teubner-czég,mely annak idejében gondoskodott volt a "Math.u.Naturwissenschaft.Berichte" kiadásáról Leipzig-ban,időközben engem arról értesit,hogy a nála évek óta elheverő

1.Marcgraviacea - és 2." Wassergewebe "tábláim tömegének elszállitása szintén Wienbe,a magyar követség czimén történhetnék meg a legczélszerübben.A Lipcse-Wienbe való szállitás kb. 200 márkába kerülne,melyre fedezetet talán a M.Tud.Akadémia nyujthatna,nehogy odavesszen két munkának mintegy 250.000 K értéket jelentő táblatömege.A magyar követség gondoskodnék azután a ládák Budapestre való továbbitásáról,miként a 2.pont esetében. "

Régi igaz nagyrabecsüléssel

Budapest,1922.január 10.

Balogh

főtitkár

III. O. 1922. I. 16. Zárt ülésre.

Ad: Richter Aladár:

Peperomia-táblái (Bécs-Nora-Baumwirth)

Saxifragaceae és Passerge-nebe-táblái (Leipzig, B. G. Teubner).

A Magyar Királyi M. T. Akad. Földtani Bizottsága

Kegyelmes Uraim!

Mult év okt.-hó 20-án, Excellenciádtól vett ún. M. T. Akadémia megbízatásából s tudom. nőv. egyetemi adjunctusi függőben levő működésem folyamában elvittem a bécsi Pancsovát — most „Nova" nevezetű lithographiai cég*) vezetőségéhez s ez ügyből kimerítő jelentést tettem a M. T. Akadémiának, amelyben a jelzett Cég kötelező nyilatkozatait is.

Ennek alapján

1, a németből megjelenendő „Mineralogische Paratulkargései" című dolgozatom elkészítéséhez Bécsben elkészült tábla- tömeg ingyen, Körtvélyesi Körbenjárásával, a M. T. Akadémia költsége alatt van. Ellenben

2, a Peperonia pereskiszefélia- ról való s a Math. s Term.tud. Értesítő részére végén kiszedett dolgozatom I- VIII (vesztében elveszve) tábláit, a Cégnek (az. i.t. Földtársaságnak átadott) kötelező nyilatkozatai ellenében:

t.i. hogy végleges korrekturáját novemberhó folyamán beküldi, illetőleg 50(+25) példányban kinyomja,

*) Wien. VIII. -Josefstr. 55.

mind-mdig megkapni nem tudtuk,
jóllehet — tudomásom szerint —
a M. T. Akadémiának mélt. elnökölt Cégot arról is értesítem, hogy
a megtörtént szállítás után a
Cégtől követelt 53 fr összeg végtörlesztését a Cég rendelkezésére fogja állani.

[: Meg kell jegyeznem, hogy a Matk. és Term. Értesítőknek szánt 725 példány, mint hogy arra is kiterjed figyelme, a fenti összegben bentfoglaltatva nincs s a Cég ki is jelentette, hogy a megjelenő kiadásra 750 példányszámot egyidejűleg fogja a Wiener magyar Könyvkereskedés Bankgasse-i raktárjába „Kostenlos" beszállítani :].

A kinevezett óta is, Szalay László beéri magyar királyi belügyminisztériumi fogalmazói állásával, mely dec. végén ünnepélyesen s nyugalékosan fölmentetett a „Nova" végét," hogy
a voltaképpen Kézsen álló táblakövek végleges levonatait végtörlesztésül beküldjem be, kötelességéből még a magam, s társaim a M. T. Akadémia címére is.
Szalay államtitkári irja, hogy a Cég ezt neki telefonice meg is jegyzte

Tekintsen azonban minden magán tekintetet a közönségen, aminek érthető oka az „osztrák korona-értéke" azóta is hanyatló színlépében rejlözik.

Tisztelettel vélem, hogy a M. T. Akadémia főtitkársága directe szóló tanári föl a merczett Cégget mult évi okt. 6-án vállalt kötelezettségének minélhamarabbi gyors teljesítésére, minthogy a Cég kunktatorsága miatt — a szedés évek óta áll — a M. T. Akadémiát anyagi kára is érheti, jöllehet a forradalmi okok folytán beállott zavarok akadályait elháritani igyekezett.

Budapest, 1922. februarius hó 16-án,

Excellentiádd

alázatos szolgája

Richter Aladárné
l. t.

9

1922

Richter Hadár 1. tag:

Értekezésének táblairól.

Sürgető levélmenta Nora (ezelőtt)
(Bannwarth) czéghez, Wien, VIII., Alser
strasse No 55.

1922. III. 15. Fröhlich.

10-
1922

211/922

Nagyméltóságu Főtitkár Ur!

Dipl. Ing. Rob. Büchler Patentanwalt,Aachen, Boxgraben 47. f. é. január 28-án kelt levelében arról értesitett, hogy a mult évben megjelent "Lehrsätze über das Weltall" cimü müvéhez sárgás papiron nyomatott "Nachtrag"-ban tévedés van,azért e "Nachtrag" helyesbitve piros papiroson ujra kinyomatta és kéri azt a régi helyébe könyvébe beilleszteni.
Ebből az ujabb "Nachtrag"-ból összesen 6 példányt küldött, egyet könyvtárunk részére, a többit azon tud. akadémiai tagok továbbá tud. egyetemi bölcsészetkari (mathematikai) tanárok részére , akiknek a kérdéses mü annak idején megküldetett.
Ezeknek számát és neveit azonban nem közölte velem.
Azon kérelemmel fordul hozzá Nagyméltóságodhoz, méltoz_

tassék a fenti körülményeket a Tud. Akadémián az akadémiai tagok között kihirdetni és azok számát , kik a Nachtrag- ra reflectálnak, velem közölni, hogy a megfelelö számu példányt megküldhessem.

Nagyméltóságodnak

Budapest, 1922. fabruár 17.

alázatos szolgája

Dr. Ferenczi Zoltán

könyvtárigazgató

Tisztelettel közlöm

a t. III. osztállyal.

Budapest 1922 febr. 20

Bulyáki

főtitkár

Ad 211/1922.

Kegyelmes Uram!

Hivatkozással f. é. febr. 18-án 211/922. n. a. kelt átiratomra van szerencsém Rob. Bücher, Nachtrag zu den Lehrsätzen über das "Weltall" kél példányát azon kéréssel megküldeni, hogy azt azon kedvezési Tagok rendelkezésére bocsátani kegyeskedjék, kik a művek árának idejében megküldték.

A Nachtrag példányaiból 3-at a bölcsészet-tudományi karnak oltem át, 1-et pedig a könyvtári példányához csatoltam.

Mély tisztelettel maradok

Nagyméltóságodnak

Budapest, 1922. márc. 29.

alázatos szolgája

igazgató.

10
1922

Aachen, im September 1921.

Herrn

Professor Einstein,

Berlin.

Betr. Weltall.

Wenn schließlich bestritten wird, daß das Verhältnis des Weltenraumes zur molekular gebundenen Masse ein natürliches oder endliches ist, d. h., daß einem nach drei Dimensionen unendlichen Raume auch eine nach drei Dimensionen unendliche Masse entspricht, sei beispielsweise angenommen, daß die gesamte molekular gebundene Masse als zusammengehäufter Komplex nur nach zwei Dimensionen unendlich groß sei, also etwa einer Hohlkugel von unendlich großem Durchmesser, aber nur endlicher Wandstärke entspräche und somit nur einen unendlichen Bruchteil vom Volumen des Weltalls einnähme. Eine solche Masse wäre aber auch unendlich groß.

Auch wenn das Volumen der Masse nur als der unendlich mal unendlichste Bruchteil des Weltallvolumens, d. h. die gesamte molekular gebundene Masse als zusammengehäufter Komplex nur nach einer Dimension als unendlich angenommen und etwa als dünner Zwirnsfaden gedacht wird, der zwei unendlich weit voneinander entfernt liegende Punkte des Weltalls miteinander verbindet, bleibt die Masse unendlich groß.

Sowohl im ersten als auch im zweiten Fall müßten unendlich viele endlich große Sterne vorhanden sein, was aber unmöglich ist.

Es kann somit nur dabei bleiben, daß das Volumen der molekular gebundenen Masse zum Volumen des Weltenraumes in einem natürlichen, d. h. endlichen Verhältnis steht.

Die nachgewiesene Konstellation muß nach reiflicher Überlegung als die einzig logische erscheinen; sie entspricht durchaus der absoluten Zahlenreihe, welche, sofern man eine endliche arithmetische Differenz annimmt, nur endlich viele verschiedene endliche Zahlengrößen, aber unendlich viele Größenabstufungen unter den unendlichen Größen enthält.

Mancher ernste Denker könnte noch das Bedenken äußern, daß von sämtlichen endlich großen Sternabstufungen je unendlich viele Sterne vorhanden sein dürften, daß diese Zahl aber nach und nach abnehmen könne, so daß jede Abstufung der unendlich großen Sterne nur je endlich viele Sterne aufwiese. Dies ist aber wie folgt zu widerlegen:

Vermindert sich die Zahl der Sterne jeder Abstufung nach oben hin von Stufe zu Stufe um eine endliche Anzahl, und gelangt man, von den als größten angenommenen endlichen Sternen ausgehend, zu solchen Sternen, die an endlichen Massen-einheiten je eine Anzahl aufweisen, die, bei einem gegenüber dem Mittelwert der vorangehend angenommenen endlichen Verminderungsstufe vergrößerten arbiträren endlichen Nenner, einen entsprechenden endlichen Bruchteil der unendlichen Sternzahl der größten endlichen Abstufung bildet, so müßten von der betreffenden größeren Abstufung ebenfalls unendlich viele Sterne vorhanden sein. Die Sterne dieser Abstufung wären aber unendlich groß, da ein endlicher Bruchteil einer unendlichen Größe selbst unendlich ist. Es ist also unmöglich, daß endliche Größenabstufungen je unendlich viele Sterne umfassen, ohne daß dies auch bei jeder unendlichen Größenabstufung der Fall wäre.

Quod erat demonstrandum.

Schließlich gibt es für die von mir mathematisch bewiesene Konstellation des Weltalls noch einen anderen grundsätzlichen ethischen Beweis! Bei jeder anderen Konstellation wäre eine Ewigkeit des Fleisches bezw. eine Auferstehung des Fleisches zu einem ewigen Leben unmöglich.

Ergebenst

Dipl.-Ing. Rob. Büchler

Patentanwalt.

Nachtrag

H. C.

Patentanwalt Rob. Büchler
Aachen

Lehrsätze über das Weltall

mit Beweis in Form
eines offenen Briefes
an Professor Einstein

Aachen 1921

A **Magyar Királyi Madártani Intézet tisztikara**

mély fájdalommal jelenti, hogy

chernelházi CHERNEL ISTVÁN

miniszteri tanácsos

a Magyar Királyi Madártani Intézet Igazgatója

f. hó 20-án éjfélkor, az igazi természettudós türelmével viselt hosszas szenvedés után 57 éves korában elhunyt.

Intézetünk kipróbált, nagyhirű vezérét, a tisztikar atyai jóindulatú barátját, a magyar kultura buzgó munkását, a társadalom fenkölt gondolkozású, feddhetetlen jellemű, minden jóért, nemesért lelkesedő tagját vesztette el benne.

Élete és működése példaadó marad, emlékét hálás kegyelettel őrizzük.

Budapest, 1922. február 21.-én.

„FAX" R.-T., V. LIPÓT-KÖRÚT 1.

1922 II

Magyar Tudományos Akadémia

t. Elnöki Irodája

Budapest V.

Akadémia u. 2.

KIR. JÓZSEF-MÜEGYETEM
MEZŐGAZD. CHEM. TECHNOLOGIAI LABORATORIUMA
Budapest, I., Szent-Gellért-tér 4.

66/1921.

Nagytekintetü

Magyar Tudományos Akadémia !

Budapest

Vonatkozással mult év deczember hó 31.-i levelemre sajnálattal kell tudatnom, hogy a szikesekre vonatkozó munkám megirásával még nem készültem el. Ennek egyik oka az, hogy minden rövidités ellenére az eddig megirt kézirat lapszáma a 200-at felülmulja és még az utolsó előtti fejezet közepénél tartok. Előre láthatólag még körülbelől 100 irott oldalra lesz szükség, a mivel márczius hóban elkészülhetnék, ha minduntalan nem torlodnának halaszthatatlan hivatalos és szakszerü feladatok, melyek az elmult két honapban is 3 heti gyengélkedésemmel együtt nagy mértékben megakadályoztak a munkámban. Egyelőre nem is merek pontos határidőt szabni, csak tájékozásul annyit, hogy ha ujabb akadályok fenn nem tartanak munkám megirásában, április végére talán már géppel is leirathatom és benyujthatom a kész munkát.

Budapest, 1922. február hó 28.

Kiváló tisztelettel

Dr Sigmond Elek

akadémiai lev. tag.

Sigmond Elek 1. tag érdemtelen,

hogy

12

1922

Szives tudomásvétel végett szerencsém van közölni
a tisztelt III. osztállyal
Budapest 1922 március 2
Balogh
főtitkár.

* Budapest, Kisfaludy, Hatház, Mérnöklyuk—Baja.
1/2

Az Eötvös-féle geofizikai mérések eredményének közzététele.

„Jelenleg közölhető":

*	Gravitációs észlelések tabelláris közlése	:	44 ív
*	Mágneses megfigyelések tabelláris közlése	:	7 ív
*	Módszer elmélete és szöveg	:	20 ív
			71 ív

(Ívre)

„Összesen közölhető":

Gravitációs észlelések tabelláris közlése		:	170 ív
Mágneses megfigyelések tabelláris közlése		:	30 ív
Módszer elmélete és szöveg		:	65 ív
			265 ív

Az ívek folio formátumban 8 oldalasak.

Külön térkép és rajzmellékletek járulnak hozzá.

Az összes „közölhető" adatokban a jelenleg „közölhető" benne foglaltatik.

Budapest 1922 március 10-én.

Dr. Berkó István
minisztéri tanácsos, a geofizikai
kutatások vezetője.

13

1922

Néhai báró Eötvös Loránd bátyánk hagyott mérései sajtó alá készítéséről.

Általános tervezet

Kir. M. Tud. Egyetem.
Kosmographiai Intézete.

Institut Cosmographique
de l'Université.

Budapest, VIII., Múzeum-körút 6.

Tek.

A Magyar Tudományos Akadémia!

Euler összes műveinek újabban
küldött folytatólagos kötetei ért legyen szabad
is méltatlan legkésőbbi közleményemet tudomásul venni.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1922. március 21

Dr. Kövesligethy Radó
sk. igazgató.

M. K. Akadémiai

1922. II. 24. iktat. III. 60?

iktató.

Könyvtárosi Rendelet

kézbesítés.

14

1922

Akad. Ért. 1920/63.

A III. osztályból

(Már kitett jutalomtétel; ujból kitüzve)

)

Kivántatik mindazoknak a törvényhozási, hatósági és társadalmi intézkedéseknek ismertetése és kritikai méltatása, a melyek eddig a természeti emlékek megóvá a és fenntartása érdekében bel- és külföldön tétettek. Ennek alapján tüzetesen kifejtendők és gyakorlati értékü javaslatok formájában megjelelölendők a szükséges intézkedések arra nézve, hogy az osztatlan Magyar Birodalom területén található és az állat-, növény- és földtan körébe tartozó természeti emlékek a pusztulástól megóvassanak.

Tutalma a Vitéz-alapitvány ebből 800 korona

Határnap 1924 december 31.

(65 l.

Versenypályázat

A M. Tud. Akadémia III. Osztálya által az „Ügyrend" szerint az 1922. évi nagygyűlésen „kitűzhető (de nem kitűzendő") pályázatok.

(101) 99§. Edl- és Holczer-féle alapból minden második évben 2400 K. utazási ösztöndíj felváltva oklevelesorvos-nak illető tag személyére ajánlatnak.

(41) 93.§ Bolyai-jutalom (nemzetközi 10,000 K. (1905, 1910, 1915, 1920,).

139. 120.§. Lévay Henrik-alap, évi 1000 K. jut.díj. 1922. kitűzendő mezőgazdasági kérdés.

(40) 128§. Lukács Krisztina-alap; 2000 K. jut.díj: 1922 kitűzendő mezőgazdasági kérdés.

(47) 128.§. Pollák Henrik-alap minden harmadik évben 7500 K. jut.díj; van kitűzve a 42. sz. pályázat. 1923. IX. 31. (ugyne) hirdetendő"!

(48) 129§ maraházi Rózsay József-alap. Kétévenként 1000 K. jut.díj 1922/24 orvosi cyklus, már januárban kellett volna nyílt pályázatot hirdetni! —

(54) 135.§. Szényi Pál-alap [1915-20-ig cyklus; 1921-26 cyklus, à 14,400 K. nyílt vagy zárt pályázatokra, utaztatásokra, kéziratok kiadására.]

(57) 138§ Tomori-Theodorovits Anastasius-alap: Két évenként 2000 K. jut.díj. van kitűzve a 41. számú (1921-évről) pályázat. (nem érkezett p. munka } hirdetendő"

(60) 140/2. §. Váli Gyula alapítvány: minden harmadik évben 1200 K. jut. díj, vagy kézirat kiadás; 1922-ben pályázatot lehetne hirdetni 1924.-re.

(61) 141.§. Ifj. Bojár Vizaki Sándor-alap. ból 1921. XII. 31. éve volt hirdetve a „physikai tudományok magyar műnyelve; 1922. ben beérkezett pályamű" pályanyertes volt! } Bennmaradásoh. n 22/XII 31 1920. ben volt hirdetve 43. sz. a. [1920. évf. 65 lap. de 1921. ben nem volt hirdetve. 800 K. ujra hirdetendő!

(62) 142.§ Vitéz József-alap (négyévenként 40 drb. arany = most 250 K.), de csak 1928 ban következnek sorra a természettudományok.

(64) 144.§. Wahrmann Mór-alap: 2000 K. harmadévenként jut. díj, vagy a vele egyenértékű aranyérem). 1921 kapta az ipar, 1924-ben fogja kapni a kereskedelem, ez utóbbi 1923-ban lesz kihirdetendő"!

A beérkező pályaműveket úgy semmiképen kiadni!

Fröhlich 1922 IV 17

M. Jud. Akadémia

III. Osztálya.

Jelentés

~~1921 évi működéséről.~~

az 1922. évre kitűzhető pályakérdésekről.

Főtitkári felszólalás.

1922 évi május hó 5. ég.

15

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Budapest 1912 ápr. 12

Méltóságos Osztálytitkár Ur!

Tisztelettel kérem, méltóztassék a f. évi
május havában tartandó nagygyülésen
a ig.t. III. osztályból hirdetendő jutalom
tételek szövegét f. évi május hó 5-éig
a főtitkári hivatalba küldetni.

Fogadja Méltóságod kiváló
nagyrabecsülésem kifejezését.

Baloghfenő

A M. T. Akadémia III. Osztályának első jutalmak 1922-iki kitüzése.

Nagy jutalom - 0

Beszán ——— 0

Első M. Kir Biztosító 0

Bolyai jutalom: elhalasztva 0

——— 0

Bródy ——— 0

Baloyrenky ——— 0

Bück

Dora Sibord ——— 0

Dicka Tivadar ——— 0

Edl- és Holczer-féle nem hirdethető az utalási
összeg csekélységénél fogva

Egyesült Izraeli fővárosi tkpztár 0

Egyetemi hallgatók jutalma 0

Elischer Gyula 0

Fabriczy Kálmánnak nem lévén élette.

Pesti H. E. Tkpztár Fáy András; most nem 0.

Farkas Rabbi. 0

Feridun bey 0

Gróf Festetics László (Hadtört.) 0

Flór Gyula 0

a) Forster Gyula: nem esik 1922 és 23 a cyklusba.

Forster Gyula. 0.

Fraknói Vilmos: 0

Galgóczy Károly - nem lévén élette.

Gerecze László és Istvánné: 0

Ignácz Arnold 0.

Kanitzay Károly: 0

Gróf Károlyi Gyula 0

Kautzmann Dávid-alapítvány 0

1) Kautz Gyula 0

2) Kautz Gyula 0

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Pesti M. Kereskedelmi és Ipar Bank ○.
Kereskedelmi czégnek ○
Kóczán Ferencz ○
Kovács Ferencz (nem képviselő tagtársunk életében). ○
Gróf Kuun Géza " " " ") ○
Kozma József ○.
Lederer Béla ○. (segélyek)
Lehr Albert ○
Lévay Henrik mezőgazdasági kérdésre! 1000 kor. (1922-ben) +
Lukács-Kenizsény természettudományi 1922-ben Kiu
tűzendő 2000 K.) (esetleg hét évi műhelytanulmányi +
Marczibányi Imre: ○
Gróf Nádasdy Tamás ○
Oltványi Pál. ○
Ordódy - ○
Ormódy Amélia ○
Pécsely József ○
Pollák Henrik (ez 1921. 42. sz. pályázat van kitűzve! 1500 K. " +
Rózsa József (1920-1922 termtt. cyklus 1922/24 +
városi cyklus / 22 januárban kellett volna).
Rökk Richárd. ○
Sámuel Alajos ○
Semsey Andor ○
Szilágyi István, ○
Szőnyi Pál (1915-20-ig, 1921-26-ig cyklus, ki +
tűzendő" hétfogú bécsi díj 14,400 kor.)
Szinkay Antal ○.
Gróf Teleki József ○.
Tamási-Theodorovics Anasztáz - ki van tűzve az 1921. 41. sz. pályázat. (2000. K. +
Ullmann Károly ○ - Udvardy Emma Janka - még nem képviselő tagtársunk életében ○

Gaál Mihály (1922-ben 1920 K-ösztöndíjat kapott) +
Gróf Csáky Károly

M. Tud. Akadémia.

Körlevél

a M. Tud. Akadémia III. osztálya Tagjaihoz

Melléklet a M. Tud. Akadémia III. Osztálya 1922. évi október hó 2. napján tartott zárt ülésen felvett jegyzőkönyvéhez.

A M. Tud. Akadémia elnökei és titkárai valamint bizottsági elnökei és előadói, végre főkönyvtárnoka f. hó 3-án, gróf Klebelsberg Kunó t. tag, vallás és közoktatásügyi miniszter ur jelenlétében együttes ülést tartottak, a melyben nevezett miniszter ur személyesen és részletesen kivánt tájékozódni az Akadémiának jövő évi tudományos munkaprogrammja, különösen pedig legsürgősebb és legfontosabb kivánalmai iránt, hogy az állam részéről kilátásba helyezett öt millió korona egyszeri segély mikénti felosztására nézve legalább előzetes tervezetet lehessen megállapitani.

Igy többek között az ülés egyhangúlag elég jelentékeny összeget javasolt oly folyóirat megindítására, a mely a világháboru folytán megszünt: " Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn " helyébe lépve hivatva volna az Akadémia III. osztálya tudományos munkásságát a külföld előtt a nagy müvelt nemzetek nyelvén megismertetni és a magyar mathematikai és természettudományi kutatás ez eredményeinek a nemzetközi tudományos irodalomba való folytatólagos bevonulását lehetővé tenni.

Bár ez az ülési javaslat még nem emelkedhetett végrehajtható határozattá - minthogy erre a kormánynak kiutaló rendelete és az Akadémia Igazgató Tanácsnak és összes ülésének helybenhagyása szükséges -, mégis a legnagyobb valószinséggel várható, hogy a javasolt összeg nagyobb része ily folyóirat első évfolyama kiadására lesz fordítható.

Czime lenne: " Acta Mathematica et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae" ; a benne megjelenendő értekezések nyelve lehet angol, francz a, német vagy olasz.

Ez anyagi támogatás alapjan és osztályunk 1922. évi május 22-i zárt ülés utasitása értelmében tisztelettel vagyok bátor t. Tagtárs Urat arra kérni, szíveskedjék az 1914. év óta Akadémiánk elé terjesztett, de nem magyar nyelven eddig még közzé nem tett értekezéseinek a fennt nevezett nyelvek valamelyikén fogalmazott rövid /nyomtatott félivnél nem terjedelmesebb/ forditását,- illetőleg a t. Tagtárs Ur által beterjesztett vendégértekezését is-, az "Acta"-ban leendő közlés végett hozzám beküldeni.

Kiváló tiszteletem jelzésével maradtam készséges szolgája

Budapest, 1922. julius 5.

Fröhlich Izidor r.tag s.k.

osztálytitkár.

M.Tud.Akadémia.

961/1922.sz. Körlevél az osztálytitkár és a bizottsági előadó urakhoz

Mélyen Tisztelt Tagtársam !

Az Akadémia pénzügyi helyzetére való tekintettel az Ig.Tanács és az összes ülés a f.év tavaszán kénytelen volt elhatározni,hogy ujabb munkák csak az Ig.Tanács esetről-esetre kikérendő engedélyével adhatók nyomdába.

Azóta a kormányzó ur ő főméltóságának f.évi junius 28-án kelt magas elhatározása alapján a vallás-és közoktatásügyi miniszter ur,akinek Akadémiánk tudományos munkássága iránt tanusitott megértő jóindulatát nem szükséges itt külön kiemelnem,julius 31-én kiutalta az egyszersmindenkorra engedélyezett 6.000.000 K államsegély első részletét.

Ezzel az örvendetes eseménnyel kapcsolatban,mihelyt az igazgatósági tagok határozatképes számban visszaérkeznek Budapestre,a további teendők felől javaslataimat az Ig.Tanács elé fogom terjeszteni,amely elsősorban nyilván a nyomdába adásra teljesen kész munkák kinyomatásáról fog határozni.

Pénzünk értékének az utóbbi időben bekövetkezett nagymérvü csökkenése és gazdasági életünk bizonytalan jövője miatt nagyobb terjedelmü munka előállitására aligha készithetünk reális költségvetési előirányzatot,az Ig.Tanács határozatát nagyban megkönnyitené,ha Méltóságod szives volna a sajtókész kéziratok nyomdai előállitásához szükséges adatokat /a kézirat pontos terjedelme,példányszám,formatum,nyomdai árajánlat,esetleg a papirszolgáltatásra vonatkozó ~~ajánlat~~ / f.évi szept.15-ig a Főtitkári Hivatal rendelkezésére bocsátani.

Végül bátorkodom Méltóságod becses figyelmét ujból felhivni az Ig.Tanács azon határozatára,hogy az Ügyrend 224.§-a értelmében kéziratok csak a Főtitkári Hivatal utján adhatók nyomdába és a főtitkár nem lesz jogositva olyan munkák vagy folyóiratok költségeinek utalványozására,melyek terjedelméről az Ig.Tanács állandó tájékoztatása végett nem állott módjában tudomást szerezhetni.Erre a megszoritásra azért van szükség,mert a nyomdai és papir-árak folytonos emelkedése,valamint az államháztartás rendkivül sulyos helyzete következtében fokozott mértékben figyelnünk kell arra,hogy az egyszersmindenkorra kapott tekintélyes államsegély mellett is biztosithassuk a személyzeti és dologi kiadásokra szükséges jelentékeny pénzfedezetet.

Fogadja Méltóságod mély tiszteletem nyilvánitását.

Budapest,1922.augusztus 25.

Balogh Jenő s.k.

főtitkár

M.Tud.Akadémia.

Körlevél a M.Tud.Akadémia III.osztálya tagjaihoz.

A M.Tud.Akadémia elnökei és titkárai valamint bizottsági elnökei és előadói,végre főkönyvtárnoka f.hó3-án gróf Klebelsberg Kunó t.t., vallás-és közoktatásügyi miniszter ur jelenlétében együttes ülést tartottak,a melyben nevezett miniszter ur személyesen és részletesen kivánt tájékozódni az Akadémiának jövő évi tudományos munkaprogrammja,különösen pedig legsürgősebb és legfontosabb kivánalmai iránt,hogy az állam részéről kilátásba helyezett öt millió K egyszeri segély mikénti felosztására nézve legalább előzetes tervezetet lehessen megállapitani.

Igy többek között az ülés egyhangulag ~~egyl~~ *elég* jelentékeny összeget javasolt oly folyóirat megindítására,a mely a világháboru folytán megszünt: "Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn " helyébe lépve, hivatva volna az Akadémia III.osztálya tudományos munkásságát a külföld előtt,a nagy müvelt nemzetek nyelvén megismertetni és a ~~a~~ magyar mathematikai és természettudományi kutatás ez eredményeinek a nemzetközi tudományos irodalomba való folytatólagos bevonulását lehetővé tenni.

Bár ez az ülési javaslat még nem emelkedhetett végrehajtó határozattá,-minthogy erre a kormánynak kiutaló helybenhagyása szükséges-,mégis a legnagyobb valószinüséggel várható,hogy a javasolt összeg nagyobb része ily folyóirat első évfolyama kiadására lesz fordítható.

Czime lenne:"Acta Mathematica et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae " ; a benne megjelenendő értekezések nyelve lehet angol, franczia,német vagy olasz.

Ez anyagi támogatás alapján és osztályunk 1922.május 22-i zárt ülése utasitása értelmében tisztelettel vagyok bátor t.Tagtárs Urat arra kérni, szíveskedjék az 1914.év óta Akadémiánk elé terjeszteni,de nem magyar nyelven eddig még közzé nem tett értekezéseinek a fennt nevezett nyelvek valamelyikén fogalmazott rövid/nyomtatott félivnél nem terjedelmesebb/fordítását-,illetőleg a t.Tagtárs Ur által beterjesztett vendég-értkezésekéit is- az "Acta "-ban leendő közlés végett/ beküldeni.

Kiváló tiszteletem jelzésével maradtam

Budapest,1922.julius 5.

készséges szolgája

Fröhlich Izidor, r.t.

osztálytitkár

Lhozzám

M.Tud.Akadémia.

Körlevél a M.Tud.Akadémia III.osztálya tagjaihoz.

16/1922

A M.Tud.Akadémia elnökei és titkárai valamint bizottsági elnökei és előadói végre folyó hó 8-án gróf Klebelsberg Kuno v.b.t.t. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr jelenlétében együttes ülést tartottak, melyben nevezett miniszter úr személyesen és részletesen kívánt tájékozódni az Akadémiának jövő évi tudományos munkaprogramja, különösen pedig legsürgősebb és legfontosabb kívánalmai iránt, hogy az állam részéről kilátásba helyezett 85 millió K egyszeri segély mikénti felosztására nezve legelső előzetes tervezetet lehessen megállapítani.

Igy többek között az ülés egyhangulag egy jelentékeny összeget javasolt egy folyóirat megindítására, a mely a világháború folytán megszünt "Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn " helyébe lépve, hivatva volna az Akadémia III.osztálya tudományos munkásságát a külföld előtt, a nagy művelt nemzetek nyelvén megismertetni és a magyar mathematikai és természettudományi kutatás eredményeinek a nemzetközi tudományos irodalomba való folytatólagos bevonulását lehetővé tenni.

Bár ez az ülési javaslat még nem emelkedhetett végrehajtó határozattá,-minthogy erre a kormánynak kiutaló helybenhagyása szükséges,-megis a legnagyobb valószinüséggel várható, hogy a javasolt összeg nagyobb része ily folyóirat első évfolyama kiadására lesz fordítható.

Czime lenne:"Acta Mathematica et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae " ; a benne megjelenendő értekezések nyelve lehet angol, francia, német vagy olasz.

Az anyagi támogatás alapján és osztályunk 1922.május 22-i zárt ülése értelmében tisztelettel vagyok bátor t.Tagtárs Urat arra kérni, szíveskedjék az 1914.év óta Akadémiánk elé terjesztett, de nem magyar nyelven eddig meg közzé nem tett értekezéseinek a fent nevezett nyelvek valamelyikén fogalmazott rövid,nyomtatott 1 ívnél nem terjedelmesebb/fordítását,-illetőleg a t.Tagtárs Úr által beterjesztett vonatkozó értekezésekből az "Acta"-ban leendő közlés végett/ beküldeni.

Kiváló tiszteletem jelzésével maradtam

Budapest,1922.július 4.

Készséges szolgája

[signature]

osztálytitkár

(X) 10

Ad: Magyar Tudományos Akadémia:

Elnökök és Titkárok és Bizottsági Elnökök és Tagok

Együttes Ülése

1922. évi július hó 3. napján, délután 5. órakor.

az Igazgató-tanács termében.

A III. Osztály kívánságai:

1) A Mathematikai és Természettudományi Értesítő" szerkesztésének beszüntetése.

sa.

2) Az Acta Mathematica et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae életbe léptetése (történeti vázlata a vállalatnak, eddigi tárgyalások, egyezmények

3) Az International Catalogue of Scientific Literature folytatásának ügye; a levelezés ismertetése.

4) Richter A. l. tag: „Pegeromia pereskiaefolia" - ügye.

5) Egyes tagjai az osztálynak kéziratai: Mehely, Richter, Filarszky - ezekkel ügyek csak zárt osztályülésen intézhetők el! Ezért kérelik 30,000 korona értékre!

16

1922

M.Tud.Akadémia.

M E G H I V Ó

az elnökök és titkárok,valamint a Bizottságok elnökeinek és előadóinak gróf Klebelsberg Kunó t.tag vallás-és közoktatásügyi miniszter ur kivánságára 1922.julius 3-án/hétfőn/ d.u. 5 /öt/ órakor az

az Igazgató-Tanács termében tartandó ülésére.

Magyar Tudományos Akadémia

Elnöke és Titkárok valamint

Bizottsági Elnökök és Tagok

Együttes Ülése.

1922. évi június hó 3-ik napján

az Igazgató-Tanács termében.

1931/32-ik XXXIX. kötet

Mathem. és Természett. Értesítő cikkei és terjedelme

Fényi Gyula: A légnyomás 10 évi észlelése - - - - 10 oldal
Gelei József: Megtermékenyítik-e - - - - - - - - 7 "
Csorba György: Irreducibilis kommutans alap I. - - - 19 "
" " " II. - - - 15 "
Schafarzik Ferenc: Budapest szfv. legujabb - - - - - 18 "
Farkas Gyula: Einstein-féle gravitatio - - - - - 8 "
Rados Gusztáv: Adalék a quadratikus - - - - - 7 "
Kerekjártó Béla: A torus periodikus - - - - - 7 "
Maurita Béla: A dognácskait-nevü kőzet - - - - - 2 "
Mauthner Nándor: A glikosidok előállitása - - - - 7 "
Császár Elemér: A quantumemissio hypothesise - - 13 "
Vendl Miklós: Adatok az albitok optikai - - - - 10 "
Kerékjártó Béla: A tartományjelleg meg - - - - - 2 "
Kertész Kálmán: A magyar birodalom legyei - - - 7 "
Zsivny Viktor: A hodrusbányai fassait - - - - - 7 "
Tokody László: Ujabb adatok a hodrus - - - - - 10 "
Bauer Mihály: A p-adikus illetőleg a - - - - - 7 "
Ortvay Rudolf: A Sagnac-féle kisérlet - - - - - 10 "
Kramár Jenő: Vizsgálatok néhány - - - - - 6 "
Vendl Aladár: A versacit gnájsz nagy - - - - - 3 "
Konek Frigyes: Chemiai konfiguráció - - - - 9 "
Pekár Dezső: Földalatti vetődések kimutatása - 29 "
Steiner Lajos: Hőmérések a dobsinai - - - - - 14 "
Fröhlich Pál: A fénytörés geometriai - - - - - 11 "
Schilberszky Károly: Ujabb adatok - - - - - - 10 "

248 lap = 15½ év!

25 → B. Kerékjártó Béla: Adalékok a csillagok fejlődésének elméletéhez (egyik) 16
Fábry Károly: Könyvrendszer axiomatikus ismertetése 6
Vendl Miklós: A gyakorlati Sanjókötőgyakorlat rövid leírása 4
Dodek Endre: Egyetemes tórusz és Klein-féle viszonylagossági 9
Kerékjártó Béla: Görbék és görbesorok topológiai vizsgálata 11
Konek Fr. és Loczka Lajos: Változtatható sebességű egyenl. hosszú 5
Konek Frigyes: Atomok és Klein-féle invariansok új kapcsolatáról 2
Konek Frigyes: Spirálcsatlakozás egy új típusáról 2
Kerékjártó Béla: A tórusz topológiai elmélete 6
Fábry Károly: A tartományjelleg általánosításáról 7
Szabó Kálmán: A tartományjelleg [illegible] 3 1/2 (6) = 19 3/4 év! 3 1/2 6
Kollár 30 szerzőtől!

M.Tud.Akadémia

4 281 4. 1087/000 || állrendőrkerületre

M E G H I V Ó

az Elnökök és Titkároknak hétfőn, junius 19-én d.u. 1/2 6 /félhat/

órakor tartandó értekezletére.

Tárgyai: 1.A főtitkár előterjesztése az Akadémia pénzügyi helyzetéről s az ezzel kapcsolatban szükséges elhatározásokról.

2.A Honszeretet Egyesület előterjesztése "Nagyjaink kultusza " tárgyában.

Acta
Mathematica et Rerum Naturalium
Academiae Scientiarum Hungaricae

Szêzhez vettem: 1922. IV. 7.
Fröhlich.

Separatum.

ACTA
LITTERARUM AC SCIENTIARUM

REGIAE UNIVERSITATIS HUNGARICAE FRANCISCO-JOSEPHINAE.

SECTIO

SCIENTIARUM MATHEMATICARUM.

REDIGUNT:

A. HAAR — F. RIESZ.

TOM. I. FASC. I.

A M. KIR. FERENCZ JÓZSEF-TUDOMÁNYEGYETEM

TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI.

MATHEMATIKAI TUDOMÁNYOK.

SZERKESZTIK:

HAAR ALFRÉD — RIESZ FRIGYES.

I. KÖT. I. FÜZ.

1922. VI. 29.

SZEGED.

SZEGED VÁROSI NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ R.-T.

INDEX — TARTALOM.

Rados, G. Ein Satz über Kongruenzen höheren Grades. 1
Kürschák, J. Über das identische Verschwinden der Variation. 6
Bauer, M. Über ein Problem von Dedekind. 14
Riesz, F. Sur le théorème de M. Egoroff et sur les opérations fonctionnelles linéaires. 18
„ „ Sur les valeurs moyennes du module des fonctions harmoniques et des fonctions analytiques. 27
Haar, A. Über eine Verallgemeinerung des Du Bois Reymond'schen Lemma's. 33
Egerváry, E. On a maximum-minimum problem and its connexion with the roots of equations. 39
Kerékjártó, B. Az analysis és a geometria topologiai alapjairól. 46
„ „ Sur les fondements topologiques de l'Analyse et de la Géométrie. 53
Radó, T. Zur Theorie der mehrdeutigen konformen Abbildungen. 55

Ein Satz über Kongruenzen höheren Grades.

Von GUSTAV RADOS.

Die rationalen Wurzeln einer vorgelegten ganzzahligen algebraischen Gleichung können stets durch eine endliche Anzahl von Versuchen bestimmt werden und damit auch das Polynom derjenigen Gleichung, deren Wurzeln mit den rationalen Wurzeln der vorgelegten Gleichung übereinstimmen. Bisher ist kein Verfahren bekannt und die Warscheinlichkeit der Existenz eines solchen ist auch äusserst gering, durch das die erwähnten Versuche umgangen werden könnten und das die Bildung dieses Polynoms vermittels einer Formel ermöglichen würde. Umso bemerkenswerter ist die Tatsache, dass das analoge[1] Problem der Theorie der Kongruenzen höheren Grades sich ohne Versuche durch eine Formel glatt lösen lässt. Es ist dies umso merkwürdiger, als das Versuchselement bei der Mehrzahl der zahlentheoretischen Probleme nicht ausgemerzt werden kann.

Es sei die vorgelegte Kongruenz

$$(1) \quad f(x) \equiv a_0 x^{p-2} + a_1 x^{p-3} + \ldots + a_{p-2} \equiv 0 \pmod{p}$$

mit dem Primzahl-Modul p und in der der Koeffizient a_{p-2} durch p nicht teilbar ist, (auf diese Form kann bekanntlich jede Kongruenz zurückgeführt werden) alsdann ist es bekannt, dass die Anzahl ihrer verschiedenen Wurzeln[2] gleich ist dem Überschuss von

---

[1] Dass die Lösung dieses Problems ohne Versuche durch direkte Berechnung möglich ist, geht schon aus der Tatsache hervor, dass das gesuchte Polynom sich als grösster gemeinschaftlicher Teiler des Polynoms der vorgelegten Kongruenz und desjenigen der entsprechenden Fermat'schen Kongruenz darstellen lässt Hier handelt es sich jedoch um die Darstellung durch eine explicite Formel.

[2] S. meine Arbeit „Zur Theorie der Congruenzen höheren Grades" (Journal f. d. reine u. angewandte Mathematik, Bd 99, Pag. 258)

$p-1$ über den in Bezug auf den Modul p bestimmten Rang der cyklischen Determinante

$$C = \begin{vmatrix} a_0 & a_1 & \ldots & a_{p-3} & a_{p-2} \\ a_1 & a_2 & \ldots & a_{p-2} & a_0 \\ . & . & \ldots & . & . \\ a_{p-2} & a_0 & \ldots & a_{p-4} & a_{p-3} \end{vmatrix} = (a_0, a_1, \ldots, a_{p-2}).$$

Ist daher der Rang von C (mod. p) gleich $p-s-1$, so hat die vorgelegte Kongruenz genau r verschiedene Wurzeln. Es seien dieselben

$$\beta_1, \beta_2, \ldots, \beta_r.$$

Das zu lösende Problem besteht nun in der Bestimmung des Polynoms

$$\varphi(x) = (x-\beta_1)(x-\beta_2)\ldots(x-\beta_r) = x^r + \varphi_1 x_{r-1} + \ldots + \varphi_r$$

mit Umgehung von Versuchen durch eine Formel.

Die Lösung dieser Aufgabe kann durch das folgende Theorem erledigt werden:

Hat die Kongruenz

$$f(x) \equiv a_0 x^{p-2} + a_1 x^{p-3} + \ldots + a_{p-2} \equiv o \pmod{p}$$
$$(a_{p-2} \not\equiv o \pmod{p};\ p \text{ ist eine Primzahl})$$

genau r verschiedene Wurzeln, so wird diejenige Kongruenz r-ten Grades, deren Wurzeln mit denjenigen von $f(x) \equiv o \pmod{p}$ *übereinstimmen, durch die Formel*

$$\varphi(x) \equiv (-1)^r (r!)^{p-r} \begin{vmatrix} s_1 & 1 & 0 & 0 & \ldots & 0 & 0 \\ s_2 & s_1 & 2 & 0 & \ldots & 0 & 0 \\ s_3 & s_2 & s_1 & 3 & \ldots & 0 & 0 \\ . & . & . & . & \ldots & . & . \\ s_{r-1} & s_{r-2} & s_{r-3} & s_{r-4} & \ldots & r-1 & 0 \\ s_r & s_{r-1} & s_{r-2} & s_{r-3} & \ldots & s_1 & r \\ x^r & x^{r-1} & x^{r-2} & x^{r-3} & \ldots & x & 1 \end{vmatrix} \equiv 0 \pmod{p}$$

geliefert, wo an Stelle von

$$s_i \equiv \sum_{k=1}^{p-1} k^i \left[1 - f(k)^{p-1}\right] \pmod{p}$$

zu setzen ist.

Der Beweis für diesen Satz kann in einfacher Weise geführt werden, indem man eine Wahrnehmung verwertet, die von Lebesgue herrührt und die er für die Bestimmung der Wurzelanzahl einer Kongruenz verwendet hat.[1]

Diese Wahrnehmung besteht darin, dass der Ausdruck

$$G_k = 1 - \left[f\,(k) \right]^{p-1}$$

in Bezug auf den Primzahl-Modul p kongruent 1 oder o wird, jenachdem k Wurzel oder Nichtwurzel der Kongruenz

$$f\,(x) \equiv \text{o} \pmod{p}$$

ist.

Sind nun

$$\beta_1\ ,\ \beta_2\ ,\ \ldots\ ,\ \beta_r$$

die Wurzeln der Kongruenz 1), so können mit Benützung dieser Bemerkung die nachfolgenden Kongruenzen angesetzt werden:

$$s_1 \equiv \sum_{k=1}^{p-1} k \left[1 - f(k)^{p-1} \right] \equiv \beta_1 + \beta_2 + \ldots + \beta_r$$

$$s_2 \equiv \sum_{k=1}^{p-1} k^2 \left[1 - f(k)^{p-1} \right] \equiv \beta_1^2 + \beta_2^2 + \ldots + \beta_r^2 \pmod{p}$$

$$\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots$$

$$s_r \equiv \sum_{k=1}^{p-1} k^r \left[1 - f(k)^{p-1} \right] \equiv \beta_1^r + \beta_2^r + \ldots + \beta_r^r$$

Auf diese Weise kann man daher die sämtlichen Potenzsummen der Wurzeln

$$\beta_1\ ,\ \beta_2\ ,\ \ldots\ ,\ \beta_r$$

bestimmen.

Wenn nun

$$\varphi\,(x) \equiv (x - \beta_1)\,(x - \beta_2) \ldots (x - \beta_r) \equiv$$
$$\equiv x^r + \varphi_1\, x^{r-1} + \ldots + \varphi_r \pmod{p}$$

gesetzt wird, so dass

$$\varphi_1 = -\sum \beta_1\ ,\ \varphi_2 = \sum \beta_1\,\beta_2\ ,\ \ldots\ ,\ \varphi_k = (-1)^k \sum \beta_1\,\beta_2 \ldots \beta_k$$
$$\varphi_r = (-1)^r\ \beta_1\ \beta_2\ \ldots\ \beta_r$$

---

[1] Lebesgue: „Recherches sur les nombres", — Journal de Mathématiques pures et appliquées, Tome II. (1837). pag. 254.

S. ferner Hurwitz: „Über höhere Kongruenzen", Archiv der Mathematik und Physik, III. Reihe, Bd. V. Pag. 17. 1902.

die elementaren symmetrischen Funktionen der Wurzeln

$$\beta_1 , \beta_2 \ldots , \beta_r$$

bedeuten, so bestehen zwischen diesen und den Potenzsummen derselben Grössen die nachfolgenden Newton'schen Identitäten :[1]

$$\begin{aligned}
&s_1 + \varphi_1 \equiv 0 \\
&s_2 + s_1\,\varphi_1 + 2\,\varphi_2 \equiv 0 \\
&s_3 + s_2\,\varphi_1 + s_1\,\varphi_2 + 3\,\varphi_3 \equiv 0 \qquad (\text{mod. } p) \\
&\cdot \quad \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \cdot \\
&s_r + s_{r-1}\,\varphi_1 + s_{r-2}\,\varphi_2 + \ldots + r\,\varphi_r \equiv 0
\end{aligned}$$

Fügt man diesen Kongruenzen noch die weitere Kongruenz

$$\left[x^r - \varphi(x)\right] + x^{r-1}\,\varphi_1 + x^{r-2}\,\varphi_2 + \ldots + \varphi_r \equiv 0 \pmod{p}$$

hinzu, so folgt aus dem simultanen Bestehen dieser Kongruenzen

$$\begin{vmatrix}
s_1 & 1 & 0 & 0 & \ldots & 0 \\
s_2 & s_1 & 2 & 0 & \ldots & 0 \\
s_3 & s_2 & s_1 & 3 & \ldots & 0 \\
\cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \ldots & \\
s_r & s_{r-1} & s_{r-2} & s_{r-3} & \ldots & r \\
x^r - \varphi(x) & x^{r-1} & x^{r-2} & x^{r-3} & \ldots & 1
\end{vmatrix} \equiv 0 \pmod{p}$$

und hieraus schlieszlich, da $r!$ und p teilerfremde Zahlen sind, die Kongruenz

$$\varphi(x) \equiv (-1)^r\,(r!)^{p-2} \begin{vmatrix}
s_1 & 1 & 0 & 0 & \ldots & 0 \\
s_2 & s_1 & 2 & 0 & \ldots & 0 \\
s_3 & s_2 & s_1 & 3 & \ldots & 0 \\
\cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \ldots & \\
s_r & s_{r-1} & s_{r-2} & s_{r-3} & \ldots & r \\
x^r & x^{r-1} & x^{r-2} & x^{r-3} & \ldots & 1
\end{vmatrix} \equiv 0 \pmod{p}$$

deren Wurzeln mit denjenigen der Kongruenz 1) übereinstimmen.

Hat die Kongruenz 1) lediglich eine einzige Wurzel, so kann diese durch die Formel

$$\xi \equiv \sum_{k=1}^{p-1} k\left[1 - f(k)^{p-1}\right] \pmod{p}$$

dargestellt werden.

---

[1] Diese haben für Kongruenzen, deren Wurzelanzahl mit ihrem Grad übereinstimmt, ebenso Geltung wie für algebraische Gleichungen.

Schliesslich möge die entwickelte Methode auf das Beispiel der Kongruenz

$$f(x) \equiv x^5 + 4x^4 + 2x^3 + 2x^2 + x + 4 \equiv 0 \pmod{7}$$

angewendet werden. Da der Rang der Determinante

$$C = (1, 4, 2, 2, 1, 4)$$

gleich 4 ist, besitzt die vorgelegte Kongruenz genau 2 verschiedene Wurzeln. Indem man s_1 und s_2 berechnet, ergibt sich

$$s_1 = \sum_{k=1}^{6} k\left[1 - f(k)^6\right] \equiv 3 \pmod{7}$$

$$s_2 = \sum_{k=1}^{6} k^2\left[1 - f(k)^6\right] \equiv 5$$

Es ist daher die Kongruenz 2-ten Grades, die die Wurzeln der vorgelegten Kongruenz 5-ten Grades liefert:

$$\varphi(x) \equiv (2!)^5 \begin{vmatrix} s_1 & 1 & 0 \\ s_2 & s_1 & 2 \\ x^2 & x & 1 \end{vmatrix} \equiv 4 \begin{vmatrix} 3 & 1 & 0 \\ 5 & 3 & 2 \\ x^2 & x & 1 \end{vmatrix} \equiv x^2 - 3x + 2 \equiv 0 \pmod{7}$$

Die Wurzeln $x \equiv 1, 2 \pmod{7}$ stimmen in der Tat — wie man sich leicht überzeugt — mit den Wurzeln der vorgelegten Kongruenz 5-ten Grades überein.

Ad: Külföld számára tervezett folyóirat.

Körirat az Akadémia tagjaihoz

Tervezet.

Igen tisztelt Tagtárs Úr!

A M. Tud. Akadémia Elnöki és Titkársági, valamint Bizottsági Elnöki és Előadói f. évi július hó 3. napján tartott együttes ülésén, Gróf Klebelsberg Kuno tiszteletbeli tag, Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr jelenlétében és hozzájárulásával egyhangúlag a következőkben alapuló határozatot hozott: ⊕ tagy a III. Osztály által létesítendő egy folyóirat megindítására, mely hivatva volna ennek az Osztálynak tudományos munkásságát a Külföld előtt, a nagy művelt nemzetek nyelvén ismertetni és így ennek a nemzetközi tudomány-ba való bevonulását lehetővé tenni: ⊕ Százezer koronát kér javaslatba ⊕ Bár ez a javaslat még nem emelkedett végrehajtható határozatte - mint tagjaire tett végrehajtható határozatte - mint tagjaire az 1920. évi XXXVI. t.-c. rendelete s az Akadémia így a Kormánynak Kiutaló rendelete s az Akadémia Igazgató Tanácsának és összes üléseinek határozata szükséges - mégis a legnagyobb valószínűséggel várható, hogy a jelzett összeg nagyobb része e folyóirat czéljaira fordítható s így ennek megindításához már komolyan foghatunk. ⊕ Bizalommal vagyok Iránt - Budapesten 1922. évi május hó 22. ik napján tartott zárt ülése utasítása értelmében arra felkérni, hogy, tekintettel az 1914 óta Akademiánk által kiadott, a Mathematikai és Természettudományi Értesítő-ben megjelent, de más nyelven még közzé nem tett értekezéseinek rövid (fél nyomtatott ívnél nem terjedelmesebb) angol, vagy német, vagy francia nyelvű fordítását az „Acta"-ba tervezett közlés végett szíves-kedjék az 1914 évi óta Akademiánk által kiadott, a Mathematikai és Természettudományi Értesítő-ben megjelent, de más nyelven még közzé nem tett értekezéseinek rövid (fél nyomtatott ívnél nem terjedelmesebb) angol, vagy német, vagy francia nyelvű fordítását az „Acta"-ba tervezett közlés végett szíves-kedjék

⊕ A folyóirat czíme volna: Acta Mathematica et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae, a benne megjelenendő értekezések nyelve lehetne felszólításonként az angol, vagy a francia vagy a német vagy az olasz.

Körlevél

a Magyar Tudományos Akadémia III. Osztálya tagjaihoz!

Igen tisztelt Tagtárs Úr!

A M. Tud. Akadémia Elnökei és Titkárai, valamint Bizottsági Elnökei és Előadói (vége Főkönyvtárnoka) Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr t. tag jelenlétében együttes ülést tartottak, a melyben ~~különös tekintettel~~ a nevezett Miniszter úr ~~Akadémia tudományos munkásságára vonatkozó tagjainak egyetlen kívánalmának megértés végett.~~ Gróf Klebelsberg Kuno t. tag személyesen és részletesen kívánt tájékozódni az Akadémia jövőbeli tudományos programmja) munka-tervezetéről, különösen pedig legsürgősebb és legfontosabb kívánalmai iránt, hogy az állam részéről kilátásba helyezett ötmillió (k.) egyszeri segély miként való felhasználására nézve legalább előzetes tervezetet lehessen megállapítani.

Ez alkalommal többek között az az ötlet egyhangúlag igen jelentékeny összeget javasolt oly folyóirat megindítására, a mely-a megszünt "Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn" helyébe lépve, hivatva volna az Akadémia III. Osztálya tudományos munkásságát a külföld előtt, a nagy művelt nemzetek nyelvén ismertetni és a magyar mathematikai és természettudományi Kutatás (az) eredményeinek (a magyar tudományosság ismeretének) a nemzetközi tudományos irodalomba való (folytatólagos) bevonulását lehetővé tenni. (hajt)

Bár az ülési javaslat még nem emelkedhetett végrehajtó határozattá, mindazonáltal a Kormánynak kitűnő rendelete és az Akadémia Igazgató Tanácsának és összes ülésének helyeslő (j)óvá hagyása szükséges, mégis a legnagyobb valószínűséggel várható, hogy a fölajánlott összeg nagyobb része e folyóirat (ez) megindítására (lesz) fordíttatik. (Ezzel) Ezzel Acta Mathematica et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae", a (ezzel) megjelenendő értekezések nyelve lehet az angol, vagy a francia, vagy a német, vagy az olasz. ₣ angol támogatás

Ezen (Ezek) alapján és Osztályunk 1922-évi május hó 22-iki ülése utasítása értelmében, tisztelettel vagyok bátor Tagtárs Urat arra felkérni, szíveskedjék az 1914. év óta Akadémiánk elé terjesztett, de nem magyar nyelven még közzé nem tett értekezéseinek a fent nevezett nyelvek valamelyikén fogalmazott rövid (nyomtatott félíveknél nem terjedelmesebb) fordítását, illetőleg a Tagtárs Úr által beterjesztett vendégértekezések-ét is, az "Acta"-ban (ezek) közlés végett hozzám beküldeni.

Kiváló tisztelettel maradtam Készséges kolléga

Fröhlich Izidor r.t
osztályelőadó.

Ad M.T.Akadémia: Elnökök és Titkárok, Bizottsági Elnökök és Előadók együttes ülése 1922. évi július hó 3.án d.u. 5.ó.

Adatok

a M.Tud.Akadémia 1922-23 évi költségvetéséhez.

A/ Tájékoztatás a mult évről.

Az 1921.évi kiadásokból:

1.tudományos célokra fordittatott	2,339021 K
2.épületfenntartás,a palota tetejének javitása, fütés,világitás,adó,irodai,vegyes és előre nem látott /Jánosi Béla r.t.temetése stb./kiadások	947,685 "
3.személyi kiadások/főtitkár nem számit/	696,399 "
Egyéb kisebb tételekkel összesen	4,059.576 K

B./A három osztály és a bizottságok által

1922-re előterjesztett kérelmek a nagyobb tételek részletezésével:

I.

Az I.osztály értekezésekre,emlékbeszédekre,birálati díjakra stb.	120,000 K

Nyelvtudományi Bizottság

A Nyelvtudomány Kézikönyvének /kiszedve 11 iv/ befejezéséhez /kb. 60 iv/	250,000 "
Pápay József : Osztják népköltési gyüjtemény I.k.	222.000 "
Nyelvtudományi Közlemények 46.k.	65.000 "
A Nyelvemléktár 3-4 kötete és egyéb munkák	100.000 "
Összesen k.b.	800.000 "

A Classica Philologiai Bizottság és a Történelmi Bizottság javaslatára 1921.szeptember óta szedés alatt van Darkó Jenő l.t. Laonikos Chalcocondyles cz.müve, kiszedve 11 iv,szedendő még k.b.20 iv k.b. 250.000 K

A Classica Philologiai Bizottság Plinius levelei és a Tacitus-fordítás kiadására,valamint a Förster-féle Aristoteles-kiadáshoz 100.000 "

Irodalomtörténeti Bizottság

Az Irodalomtörténeti Közlemények-re 100.000 K

II.

A II.osztály és Bizottságai:

A Történeti Szemle 1922.évfolyamára 60.000 "

Értekezésekre /Szekfű István:Apokalyptika;Magyary Géza:Nemzetközi állandó bíróság,stb./ és ogálékbeszédekre 60.000 "

Történelmi Bizottság

Szentpétery Imre:Árpádkori kir.regesták I.k. 600.000-800.000 K
Hédervári-oklevéltár II.k./Index és előszó/
Divéky Adorján XVI szepesi város visszacsatolása
Margalits:Szerb repertorium II.k.
} nincs megjelölve

Kisebb kiadásokra 20.000 K

Hadtörténelmi Bizottság

A Hadtörténelmi Közlemények és kisebb kiadásokra 100.000 K

Nemzetgazdasági Bizottság

Laky Dezső könyve és az 1921. évi Ak. Értesítő" 151. lapján közölt munkák, továbbá

Magyarország vasutainak állapota 1914-1920
A magyar tengerhajózás és tengeri-forgalom története /1867-1921/
} bizonytalan

A Közgazdasági Szemle segélyez és kisebb kiadások 20.000 K

több mint 400.000 K

Archaeologiai Bizottság

Az Archaeologiai Értesitő 1920-1921.évf. /szedés alatt.
eddig 37 hasáb korrektura,eddig 14 ábrával/
Kuzsinszky Bálint:Magyarország római kőemlékei I.k.
kb.10 quart iv
} bizonytalan

Kisebb kiadások 2.500 K

A II.osztály és bizottságai összesen több mint egy millió 600.000 K

III.osztály

Mathematikai és Természettudományi Értesitő 1922.évf.szedés alatt

A külföld számára megindítandó folyóiratra kb.	200.000 K 500.000 "
Euler opera omnia	20.000 "
Index Catalogue of Scientific Literature.	100,000
Lvek óta szedés alatt Richter A.Peteromje nyomdai tartozása és a bécsi Hora czégnél készitett ábrák számlája és Kabelitz 30.000 K. a táblázatan	40.000 " +30,000
Emlékbeszédekre és egyéb kisebb kiadásokra	20.000 "
Külön az Osztály	900000K

Mathematikai és Természettudományi Bizottság

Hegyfoky, Hazslinszky és Zsigmondy-Gajor értekezésekre	130.000 K
Tisztelotdijakra	8.000 "
A III.osztály és bizottságai	968.000 "

Keleti Bizottság

A Balkán-expedició zoologiai és geologiai kutatásainak közzétételére	300.000 K

Szótári Bizottság

Könyvkiadó Bizottság: Szemény Zsigmond életrajza I-II	400.000 "

C./

Személyi kiadások 1922.-re

az Akad.Értesitő 1922.évf. 97 - lapján közöltek szerint 914.000 K

az 1922:VI.t.cz. és a 4290/22 sz.rendelet alkalmazásával rendkivüli és átmeneti segély czimén még 628.200 "

Összesen 1.542.200 K

Szenkivül a 8 szolga még ruhát és czipőt kap,egyes tisztviselő varrónő/munkácsi titkár/még ruhát és fehérneműt is kérnek.

D./

Dologi kiadások.

A rendes fütés,világitás,a palota karban tartása,irodai kiadások, alsai szobaház, postai költségek stb.

E./

Könyvtár kiegészitése

F./Előre nem látható kiadásokra tartalék.

/Tavalyi példa alapján + esetleg valamelyik kiváló tagtárs temetési költségei/ stb.

G./ Széphalmi Kazinczy mausoleum és egyéb ingatlanok tatarozási és karbantartási költségei.

A Külföld részére tervezett folyóiratra vonatkozó előzetes megállapítások.

Czíme lehetne: „Acta Mathematika et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae".

{A III. Osztály, zárt ülésein foglalkozott a megszünt Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn" feléleszetésével, vagy helyébe más, ilyen czélzattal or„ ganum-nak létesitésével a következő zárt üléseken:

(a) 1921 évi január hó 17-én tartott ülésén; jegyzőkönyve 10. pontja. Bizottság {Lóránth Lajos, Klosvay Lajos, Fröhlich Izidor, Fürschák József, Schaparzik Ferenc, kiegészitő" tagjai: Lorka Sándor, Fejér Lipót} kiküldése javaslattételre.

(b) 1921. évi március hó 14-én tartott ülésén: A fenti bizottság javaslatának vázlata: 1) Cooperatio; 2) Comptes-Rendus-féle szerkezet (3-4 oldal terjedelem), 3) Önálló és elő„ terjesztett értekezések 4) Czíme csak latin lehet; 5) A közlés nyelve tetszés szerint lehet angol, német, francia. 6.) Szerkesztése, nyomatása szétküldési helye Budapest. Kiegészités. Kisérletügyi Közlemények sa M. Mérnök- és Épitész-Egylet is a Cooperatióba!).

(c) 1922. évi május hó 2. án tartott ülésén: Osztályelnökét és titkárt felszólitja az Osztály hogy a következő zárt Osztály ülésen konkrét javaslatot terjesszenek elő a tervezett folyóirat megindítása tárgyában.

(d) 1922 évi május hó 22. napján: Pénzhiánya miatt az ügy függőben tartaséth, de bekérese„ nek már előre a czikkek (angol, francia, német) fordításai, hogy az organum megindításakor készenlétben legyenek.}

Az Elnökök, Titkárok, Bizottsági Elnökök és előadók 1922. évi július hó 3. án tartott ülésén az értekezlet 500,000 (ötszázezer) koronát javasolt ily folyóirat megindítására.

M.Tud.Akadémia.

M E G H I V Ó

a M.Tud.Akadémia Igazgató-Tanácsának 1922.évi április hó 8-án /szombaton/ d.u. 5 /öt/órakor tartandó ülésére.

Tárgyai :

1.Munkácsi Mihály könyvtártiszt és az akadémiai altisztek ujabb segélykérvénye.

2.A főtitkár bemutatja az 1921.évi pénztári számadást és az 1922.évi költségvetés első tervezetét.

3.A Magyar Philosophiai Társaság és az aradi Kölcsey-egyesület segélykérvénye.

4.Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságának átirata a szépbelmi Kazinczy-parknak,mauzoleumnak és sirhelynek véglegesen a vármegye kezelésébe bocsátása iránt.

5.Rados István kapus betegségi segélykérvénye.

6.Egyéb folyó ügyek.

Budapest,1922.julius 17.

Mélyen tisztelt Osztálytitkár Ur !

Méltóságos Uram !

A Magyat Tudományos Akademia III. osztályának tagjaihoz intézett f.é. julius hó 5-éről kelłezett körlevelére tisztelettel közlöm,hogy az 1914-ik év óta Akademiánk elé terjesztett ugy saját értekezéseim valamint Dr Richter Hugonak vendégértekezése <u>idegen nyelven is megjelenvén</u> : nem vagyok abban a helyzetben,hogy az „ACTA....ACAdemiae SCIENTIARUM HUNGARIAE" részére a magam és munkatársam dolgozataira vonatkozó forditásokat adhassak át.

Méltóságos Uramnak

kész szolgája

Schaffer Károly
l. tag

1922. IV. 18.

M. Tud. Akademia.

Körlevel

M. Tud. Akadémia III. osztálya Tagjaihoz.

A M. Tud. Akadémia elnökei és titkárai valamint bizottsági elnökei és előadói, végre főkönyvtárnoka f. hó 3-án, gróf Klebelsberg Kunó t. tag, vallás- és közoktatásügyi miniszter ur jelenlétében együttes ülést tartottak, a melyben nevezett miniszter ur személyesen és részletesen kivánt tájékozódni az Akadémiának jövő évi tudományos munkaprogrammja, különösen pedig legsürgősebb és legfontosabb kivánalmai iránt, hogy az állam részéről kilátásba helyezett öt millió korona egyszeri segély mikénti felosztására nézve legalább előzetes tervezetet lehessen megállapitani.

Igy többek között az ülés egyhangúlag elég jelentékeny összeget javasolt oly folyóirat megindítására, a mely a világháboru folytán megszünt: " Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn " helyébe lépve, hivatva volna az Akadémia III. osztálya tudományos munkásságát a külföld előtt a nagy müvelt nemzetek nyelvén megismertetni és a magyar mathematikai és természettudományi kutatás ez eredményeinek a nemzetközi tudományos irodalomba való folytatólagos bevonulását lehetővé tenni.

Bár ez az ülési javaslat még nem emelkedhetett végrehajtható határozattá, - minthogy erre a kormánynak kiutaló rendelete és az Akadémia Igazgató Tanácsának és összes ülésének helybenhagyása szükséges-, mégis a legnagyobb valószinüséggel várható, hogy a javasolt összeg nagyobb része ily folyóirat első évfolyama kiadására lesz fordítható.

Czime lenne: " Acta Mathematica et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae" ; a benne megjelenendő értekezések nyelve lehet angol, francia, német vagy olasz.

Ez anyagi támogatás alapjan és osztályunk 1922. évi május 22-i zárt ülése utasitása értelmében tisztelettel vagyok bátor t. Tagtárs Urat arra kérni, sziveskedjék az 1914. év óta Akadémiánk elé terjesztett, de nem magyar nyelven eddig még közzé nem tett értekezéseinek a fennt nevezett nyelvek valamelyikén fogalmazott rövid /nyomtatott félivnél nem terjedelmesebb/ forditását,- illetőleg a t. Tagtárs Ur által beterjesztett vendégértekezéséét is-, az "Acta"-ban leendő közlés végett hozzám beküldeni.

Kiváló tiszteletem jelzésével maradtam készséges szolgája

Budapest, 1922. julius 5.

Fröhlich Izidor r.tag s.k.

osztálytitkár.

Acta Mathematica et Rerum

Naturalium (Reelium) Academiae

Scientiarum Hungaricae

Briefkaart met betaald antwoord

(Carte postale avec réponse payée)

AMSTERDAM 1-2 14 VII 1922

Amsterdam, 14 Juli 1922

Sehr geehrter Herr Secretär.

Unsere mathematische Gesellschaft in Amsterdam hat die Ehre Ihre Publikationen aus zu tauschen mit den „Mathematischen

Afzender: (Expéditeur:)

D Korteweg

Amsterdam

Vondelstraat 110

Aan der Ungarischen Akademie der Wissenschaften

Buda Pest

Ungarn

und Naturwissenschaftlichen Berichte aus Ungarn"
Wir haben denn auch unsere Publikationen vor dem Kriege
und später noch bis Ende 1920 regelmäßig zukommen lassen
an der Adresse: Redaktion der Math. und Naturw. Berichte
aus Ungarn, per Adr. Prof. Fröhlich, physikalisches Institut
der Universität Buda Pest, Ungarn.

Seit dem Bande XXX (1912) den wir im Januar 1915
erhielten hat uns aber nichts erreicht von den
Berichten und eine Karte wie diese 17 Aug. 1921 abgesandt,
blieb ohne Antwort. Deshalb bitte ich freundlichst
mir über diese Angelegenheit Auskunft geben
zu wollen.

Für Sendungen ist unsere Adresse:
Bibliothek der Universität Amsterdam, Singel,
Holland (für die math. Gesellschaft)

Hochachtungsvoll, Ihr ergebener
D. Korteweg

Körlevél

a Magyar Tudományos Akadémia III. Osztálya tagjaihoz.

A M. Tud. Akadémia Elnöke és Titkárai valamint Osztályi Elnökei, Előadói, végre fő könyvtárnoka f. hó 3. napján, gróf Zichy Jenő úrnak tiszteletbeli tag, Vallás- és Közoktatási Miniszter ur jelenlétében együttesülést tartottak, a melyben nevezett Miniszter ur személyesen és részletesen kívánt tájékozódni az Akadémiának jövő évi tudományos munkaprogrammja, különösen pedig legsürgősebb és legfontosabb kívánalmai iránt, hogy az állam részéről kilátásba helyezett öt millió k. egyszeri segély minémü felhasználására nézve legalább előzetes tervezet lehessen megállapítani.

Ezen többek között az ülés egyhangúleg elfogadott összegét javasolt alapjainak az a célja, a mely a világháború folytán megszünt „Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn" helyébe lépve, kiadva volna, az Akadémia III. osztálya tudományos munkásságát a Külföld előtt, a nagy müvelt nemzetek nyelvén megismertetni és a magyar mathematikai és természettudományi kutatás az eredményeinek (~~magyar tudományos élet jövőjének~~) a nemzetközi tudományos irodalomba való folyamatos bekapcsolását lehetővé tenni.

Bár ez az ülési javaslat még nem emelkedhetett végrehajtható határozattá, - minthogy ez re a Kormánynak hiteles rendelete és az Akadémia Igazgató Tanácsának és összes ülésének helybenhagyása szükséges -, mégis a legnagyobb valószinüséggel várható, hogy a javasolt összeg nagyobb része ily folyóirat első évfolyama kiadására lesz fordíthatő.

Címe lenne: „Acta Mathematica et Rerum Naturalium Academiae Scientiarum Hungaricae"; a lapban megjelenendő értekezések nyelve lehet az angol, vagy a francia, vagy a német vagy az olasz.

Ez anyagi támogatás alapján és Osztályunk 1922. évi május hó 22-iki zárt ülése utasítása értelmében tisztelettel vagyok bátor t. Tagtárs Urat arra kérni, szíveskedjék az 1914. óta Akadémiánk elé terjesztett de nem magyar nyelven eddig még közzé nem tett értekezéseinek a fent nevezett nyelvek valamelyikén fogalmazott rövidített nyomtatott (lehetőleg tizedelmesebb) fordítását, - illetőleg a t. Tagtárs Ur által beterjesztett vendég-értekezések esetében is, az „Acta"-ban leendő közlés végett hozzám beküldeni.

Kívánó tiszteletem jelzésével maradtam

Budapesten, 1922-évi július hó 5. napján.

Készséges szolgája

Fröhlich Izidor, r. tag,

ü. k.

Osztálytitkár.

Körlevél

a M. Tud. Akadémia III. Bölcsészeti tag-

jaihoz, az Acta ... Hungarica " Lér.

ügyében.

Budapesten, 1922. III. 5. ~

17

1922

VII 5

M.Tud.Akadémia.

Ad 921/1922.9

Méltóságos Osztálytitkár Ur !

A Felsőoktatásügyi Egyesület elnöksége folyó évi junius hó 18-án tartott tanácskozása alkalmával rövid uton azt a kérelmet fejezte ki,hogy a magyar főiskolák tudományos munkájának biztositására alakult bizottságba Akadémiánk is küldje ki képviselőit.

Szerencsém van tisztelettel kérni,méltóztassék az osztálynak legközelebbi zárt ülésén az emlitett bizottságba két tagot kijelölni s a delegáltak nevét a Felsőoktatásügyi Egyesülettel közölhetés végett a Főtitkári Hivatal tudomására hozni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem kifejezését.

Budapest,1922.szeptember 14.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Balogh

főtitkár

18
1922.

A Magyar Földtani Társulat tudományos
munkájának hídszerűsítésére ozmózott
(felsőoktatásügyi) bizottságba
Két tag kiküldése

M.Tud.Akadémia.

1025/1922.sz.

Méltóságos Osztálytitkár Ur !

Özvegy Lechner Károlyné urnő ő méltóságának leveléből értesültem,hogy boldogult kiváló tagtársunk Lechner Károly ur életének utolsó napjaiban fejezte be akadémiai székfoglaló értekezését,amelynek felolvasására azután a tisztelt III.osztály Buday Kálmán tisztelt tagtársunkat kérte fel.Az értekezés kéziratát,amelyet dr.Szabó József tanár ur /Szeged,Pulcz-utca 12,ideg és elmegyógyászati klinika/ rendezett sajtó alá ,most a boldogult fia ,Lechner Egon mérnök ur átadta.Az értekezést további intézkedés végett tisztelettel bátorkodom Méltóságodhoz juttatni.

Lechner Egon ur egyuttal közölte velem,hogy boldogult atyja után bő irodalmi hagyaték maradt,melyet a család készséggel bocsát az Akadémia rendelkezésére,azonban Lechner Egon ur kívánatosnak tartaná,hogy az anyagot az átadás előtt Buday Kálmán tisztelt tagtársunk szivességéből átvizsgálni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem nyilvánitását

Budapest,1922.szeptember 20.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Balogh

főtitkár

Lechner Károly t. tag hátrahagyott

irodai tárgyában

19

1922

IX 20

Budapest 1902 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[

20

1822

1922

Kiírt czikk

a M. Tud. Akadémia 1922. évi október 2-iki
összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

Fötitkár mély megilletődéssel bejelenti

Apáthy István l. tag

halálát.

A III-osztály fölkéretik, hogy emlékbeszéd tartása iránt határozni szíveskedjék.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Balogh
fötitkár.

KÁROLYI GYÖRGY, BUDAPEST

Kiírt czikk

a M. Tud. Akadémia 1922 évi október 2-iki
összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

Főtitkár mély megilletődéssel bejelenti

Bánki Donát l. tag

halálát.

A III. osztály fölkéretik, hogy emlékbeszéd tartása iránt határozni szíveskedjék.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Balogh
főtitkár.

KÁROLYI GYÖRGY, BUDAPEST

Kiírt czikk

a M. Tud. Akadémia 1922. évi október 2-iki

összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

Főtitkár mély megilletődéssel bejelenti

I. Albert monacoi fejedelem, külső tag

halálát.

A III. osztály főtkéretik, hogy emlékbeszéd tartása iránt határozni szíveskedjék.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Balogh

főtitkár.

KÁROLYI GYÖRGY, BUDAPEST

1922. I. 23. iki

Szat. Kir. tolg.-iroda

21

1922

Tekintetes Akadémia!

Nékai Dr. Khemdl Antal műegyetemi tanár-ci akadémiai r. tagnak a Tartók grafostatikája cimü nagy Kézikönyvéből csupán az első" Kötet jelent meg a Szerző" életében. A munkát befejező" második Kötet, mely az ívek, függő" tartók és álsalában a statikailag határozatlan tartók grafikai és analitikai elméletét tartalmazza, kéziratban maradt hátra.

Ez a második Kötet Khemdl munkásságának éppen a legértékesebb részét foglalja össze, és nagy tudományos értékén kivül az épitő" gyakorlat szempontjából is rendkivüli fontosságú.

A második Kötetet Dr. Mikailich Győző", műegyetemi ny. r. tanár, Khemdlnek egyik legkivatott-abb tanitványa és tanszékén utódja, rendezi sajtó alá; a még hiányzó nagy terjedelmü" ábrák megszerkesztése végett azonban segéderőre van szükség, és ennek munkája javadalmazására 25000 K. irányozható elő".

Tisztelettel kérem a Tekintetes Akadémiát, hogy a mondott célra ezen 25000 K-nyi

összeget rendelkezésre bocsátani, és ezzel az alapvető" Khernodl féle grafosztatika második kötetének kiadását lehetővé tegyék.

Budapest 1922 október hó 2-án

Dr. Zj. Stiegkálmán
műegyetemi ny. r. tanár
akadémiai lev. tag

Méltóságos Osztálytitkár Úr!
igen tisztelt Főtisztem!

Tegnap kézhez kaptam nagybecsű tudósítását arról, hogy a M. Tud. Akadémia III. Osztálya a magyar főiskolák tudományos munkájának biztosítására szervezett felső oktatásügyi bizottságába egyik képviselőjének küldött ki.

Jelentem, hogy kedves kötelességemnek tartom e szerencsémül vallott megbízatásnak tőlem telhető módon és mértékben megfelelni.

Kiváló tisztelettel, mindig igaz híve

Farkas Gyula r. tag

23
1922

Budapest, 1922. X. 8.

LEVELEZŐ LAP

Czim Méltóságos

Dr. Fröhlich Izidor

tud. egyetemi ny. r. tanár urnak

mint a M. Tud. Akadémia Ordólyetitkára

VIII. Mehmed Szultán út 6–8

Budapest

Magyar állami nyomda. Budapest, 1919.

24

Budapest 1922, okt. 9.

Méltóságos Országgyűlési Ur!

Akadémiánk 3. osztályának megtisztelő megbízását, hogy „A magyar főiskolák tudományos munkájának biztosítására tervezett felsőoktatásügyi bizottság"-ban Farkas Gyula tagtársammal együtt képviseljem, készséggel veszem s a megbízás értelmében fogok eljárni.

Kiváló tiszteletem kifejezésével

Méltóságod

kész szolgája

S. Lenhossék Mihály

r. tag

Méltóságos

S. Fröhlich Izidor úrnak,

a M. T. Akad. III. oszt. főtitkárának

Budapesten.

M.Tud.Akadémia.

M E G H I V Ó

a M.Tud.Akadémia Igazgató-Tanácsának 1922.október 10-én/kedden/ d.u. 1/2 6 /félhat/ órakor tartandó ülésére.

Tárgyai:

1.Adományok bejelentése.

2.Szily Kálmán ig.és t.tag inditványa bányapapirok vétele tárgyában.

3.A főtitkár előterjesztése a kedvezményes ellátás havi-fejenkénti kárpótlásának 2.000 K-ról 2.600 K-ra emelése iránt.Ezzel kapcsolatban a főtitkár javasolja,hogy a tisztviselők és altisztek illetményeinek fedezésére a m.kir.kormányt kérjük fel.

4.Az épitész ur javaslatai az Akadémia fütőkészülékének kijavitása és az épületek szükségessé vált tatarozása tárgyában.

5.A főtitkár javasolja a félbenmaradt munkák és folyóiratok folytatására,valamint néhány kisebb munka nyomdai kiállitására szükséges összeg engedélyezését.

6.Előterjesztés az akadémiai jutalomdijak emelése iránt.

7.Gragger Róbert tanár kérelme az Ung.Jahrbücher és az Ung.Bibliothek segélyezése tárgyában s ezzel kapcsolatban az I.és II.osztály tudományos munkásságának külföldön leendő ismertetése.

8.Tudományos társaságok segélykérvényei.

9.Zemplen vármegye átirata a szophalmi Kazinczy-mauzoleum és park átengedése tárgyában.

10.Egyéb folyó ügyek.

Előirányzat

az Akadémiának 1923.végéig várható személyi és dologi kiadásairól

I.Személyi kiadások

/A főtitkári fizetés és a Pillérek elhagyásával/

Az állami alkalmazottak javadalmazása tárgyában kiadott rendeletek értelmében a

a/ folyó évre még fizetendő	1.008.016 K
amely összegből rendkívüli elnöki előleg címén 1922.VIII.22-én utalványoztatott	169.000 "
marad:	840.016 K
b/ 1923-ra /a mai napon érvényes tételek szerint/	3.300.260 K
összesen:	4.140.275 K

136,000

II.Dologi kiadások

1922-re	507.500 K
1923-ra /a mai árak szerint/	981.000 "
összesen:	1.488.500 K

III.Jutalmak emelésére 350.000 "

IV.Tiszteletdíjak emelésére 50.000 "

1923.végéig várható személyi és dologi kiadások végösz. 6.078.775 K

1923.végéig várható bevételek:

1.Egyszersmindenkori rendkívüli államsegély	6.000.000 K
2.Az Akadémia rendes bevétele 1923-ra	1.000.000 "
3.Lakbéremelésből	509.750 "
4.Adományokból	500.000 "
1923.végéig várható bevételek végösszege:	8.009.750 K

Akadémia pedtája 4 40,000 (évről)
jövőre à 15,000 K. Kezdte.

M E G H I V Ó

a M.Tud.Akadémia Igazgató-Tanácsának 1922.szeptember 18-án/hétfőn/ d.e.11/tizenegy/órakor az elnöki teremben tartandó üléscre

Az ülés tárgyai:

1.A kormányzó ur ő főméltóságának f.évi junius 28-án kelt magas elhatározása s a vall.-és közokt.miniszter ur 2357.sz.leirata. 6 millió

2.Adományok bejelentése.

3.A főtitkár ismerteti az Akadémia pénzügyi helyzetét és beszámol az elnök ur hozzájárulásával nyomdába adott kisebb terjedelmü kéziratokról.

4.A f.évi augusztus 1-el történt lakbéremelés.

5.Előirányzat az Akadémiának 1923.végéig várható személyi és dologi kiadásairól.

6.A főtitkár előterjeszti az osztályok és bizottságok részéről f.évi jun.3-án a vall.-és közokt.miniszter ur részvételével tartott értekezleten kifejtett óhajokat.

7.Előterjesztés az akadémiai jutalomdijak emelése iránt.

8.Tudományos társaságok segély-kérvényei.

9. a/ Az I.oszt javaslata Csengery János r.t.Horatius-forditásának 130.000 K-val támogatása,

b/ a Classica-philologiai és a Történelmi Bizottság előterjesztése Darkó Jenő l.t.Laonikos Chalkondyles kiadása,

c/Gragger Róbert kérelme az Ung.Jahrbücher és az Ung.Biblothek segélyezése tárgyában.

10.Zemplén vármegye átirata a széphalmi Kazinczy-mauzoleum és park átengedése tárgyában.

11.Egyéb folyó ügyek.

M. T. Akadémia: 1922. IX. 18. ón

Összeállitás a szedés alatt levő, illetőleg folytatandó munkákról

és az ujabban sürgetett kiadványokról.

I. Az Akadémia folyószámláján rendelkezésre álló összegből még kifizetendő lesz a következő munkák nyomdai kiállitásának költsége:

1. Akadémiai Értesitő 393-396. sz. füzete
2. Aechaeologiai Értesitő
3. Domanovszky Sándor: A szepesi városok árumegállitási joga
4. Héderváry-oklevéltár II. kötetének indexe és fűzése
5. Papp Ferenc: B. Kemény Zsigmond életrajza I. k.
6. Mathematikai és Természettudományi Értesitő
7. A Keleti Bizottság zoologiai kiadványa
8. Richter Aladár: Peperomia pereskiefolia
9. Két emlékbeszéd

II. Félbe maradt munkák:

1. Történeti Szemle / 5. ivtől kezdve/
2. Darkó Jenő: Leonikos Chalkondyles/ a 12. ivtől kezdve/

III. 1923. évi folyóiratok:

Folyóirati Szabályok Lutz nyomása. Álló rudú 5000 + 1000 "
ív.]

✓ 1. Akadémiai Értesitő
2. Almanach
✓ 3. Irodalomtörténeti Közlemények
✓ 4. Hadtörténeti Közlemények
✓ 5. Mathematikai és Természettudományi Értesitő

Nyomtat!.

IV. Kisebb sürgetett munkák:

1. Pecz Vilmos: Az ó-görög költészet összehasonlitó tropikája
2. Förster Aurél: Aristoteles-tanulmánya
3. Laky Dezső szegedi egyet. tanár: Az ellenséges megszállás kárai Magyarországon
4. Varga Béla: A logikai érték problemája és kialakulásának története
5. Sigmond Elek: A hazai szikesek és ezek megjavitási módjai
6. A Keleti Bizottság ~~kiadványa~~ többi kiadványa
7. Emlékbeszédek

Sigmond Elek Szikesek.

15

1923 március végéig kiadandó tu-

mánygyűjtemények.

25

1922

M.Tud.Akadémia

1922 vr XIX. Törvénycikk. Személyzet átvétele az államétől, de nem a gyűjtemény-egyetembe lépni.

M E G H I V Ó

a M.Tud.Akadémia elnökeinek és titkárainak 1922.október 2-án /hétfőn/ d.u. 4 /négy/ órakor tartandó értekezletére

Tárgyai:

1.Az államsegély és a személyi,valamint dologi kiadásokkal kapcsolatban felmerült kérdések.

2.Az I.és II.osztály tudományos munkássága eredményeinek rendszeres ismertetése a külföldön.

3.Sürgetett kiadványok nyomdába adása.

A Királyi Magyar
Pázmány Péter Tudományegyetem
Agyszövettani Intézete.
Interakadémiai Agykutató Intézet.

—

Igazgató:
SCHAFFER KÁROLY dr
egyet. ny. r. tanár.

BUDAPEST, 192 2, okt. 16 .

VIII., Üllői-út 26.
Telefon: József 11—95.

Mélyen tisztelt Osztálytitkár Ur !

Méltóságos Uram !

A néhai LECHNER KÁROLY l .tag székfolalójának átanulmányozása után készitendő kivonathoz csak a közeljövőben foghatok; mihelyst vele elkészülök, Méltóságos Uramnak jelentést teendek.

Kész szolgája

Schaffer

l. tag

26
1922

X 16

Hauptvorstand des Karpathenvereines

Fernruf 47 und 6 — Kesmark (Zips) — Postfach 28

Zahl ..... /192

Kesmark, 20. Oktober 192 2

Mélyen tisztelt Uram !

Az az önzetlen jóakarata, amellyel minden altruísztikus, a tudományt előbbre vivő törekvést nagyrabecsült pártfogásába szokott venni, s olyan hathatósan támogatott eddig is, bátorit bennünket arra, hogy felhivjuk szives érdeklődését a tudományos és nemzetgazdasági szempontból egyaránt közhasznú tervünkre, magashegyi observatoriumnak a Gerlachfalvi csúcson, a Kárpátok láncolatának legmagasabb csúcsán, való felállitására ; kiviteléhez pedig sokat jelentő segitségét kérjük.

Szives tájékoztatására mellékeljük az observatorium felállitása érdekében kiadott röpiratunkat, s arra kérjük, hogy a vezetése alatt álló intézet kebelében, valamint nagyrabecsült egyesülete körében és a szakirodalomban is méltóztassék tervünket megbeszélni.

Az observatorium ügyében az első értekezletet

a folyó évi november hó 11. és 12-én Tátra-Széplakon

fogjuk megtartani. Erre az értekezletre ezennel tisztelettelteljesen meghivjuk Önt, az igazgatósága alatt álló intézetet és a vezetése alatt álló egyesületet.

Abban a reményben, hogy Tátraszéplakon üdvözölhetjük, maradtunk jóindulatu támogatását már előre is nagyon köszönve, különös nagyrabecsülésünk kifejezése mellett,

a legteljesebb tisztelettel ;

1 drb. mellóklet.

Hauptvorstand des Karpathenvereines

2

1922

27
1922

Budapest 1922 szept. 4

Méltóságos
Fröhlich Izidor v. tag
osztály tanácsár Úr!

Mult hó 27-ről Kelt szives Kiértesítését
köszönöm. Bánky főnök az emlékbeszédet,
a mint elfoglaltságom azt lehetővé teszi,
meg fogom tartani.

Kiváló tisztelettel
Méltóságod
ken szolgája

Dr. Bánky
v. tag

28

1922

1922

11 4

Méltóságos Fröhlich Izidor úrnak, mint a
M. T. Akadémia III. osztálya titkárának

Budapesten.

Méltóságos Uram!

Tisztelettel van szerencsém Méltóságodat értesíteni, hogy a M. T. Akadémia III. osztályának folyó évi október hó 27-én tartott zárt ülésének azt a határozatát, hogy a néhai T. Albert monacoi fejedelem, kinek tiszteletére egy emlékünnepét tartásával kötelességemnek tisztelettel feltenni bátorkodtam, ennek megfelelően elvállalom a megtisztelő feladatot.

Fogadja Méltóságos Uram mély tiszteletemet, melyet maradtam Méltóságos Uramnak

kész szolgája és tisztelője

Entz Géza

Utrecht 1922. XI. 5.

Méltóságos Uram!

Méltóságos Uramnak kedves sorait nagy köszönettel vettem meg. Sőrözöm kedves jóindulatáról a kérem tartson meg továbbra is megtisztelő jóakaratában. Van szerencsém egyben - a mellékelt levélben - az Akadémia megbízatásának elfogadását is tudtával tudomására hozni.

Maradok Méltóságos Uramnak őszinte tisztelettel mindenkor készséges hive és alázatos szolgája

Dr Enthoven

29

1922

1922

5

M.Tud.Akadémia

1203

1922

Méltóságos Osztálytitkár Ur !

Barenyai Zoltán ur ,a Nemzetek Szövetségénél működő magyar királyi titkárság vezetője Genfből folyó évi október 30-án kelt levelében áttette hozzám Balecki Oszkár varsói egyetemi tanár *a volt* úrnak levelét,amelyben javasolja ,hogy a M. Tud.Akadémia vegyen részt a Nemzetek Szövetségének az értelmi együttműködés megszervezésére irányuló tevékenységében. *Lélkén*

A Nemzetek Szövetségének bizottsága és tanácsa ennek az értelmi együttmunkálkodásnak kereteit a következőkben állapitotta meg.

I.Mindenekelőtt meg kell állapitani a különböző országokban az értelmi munka jelenlegi helyzetét és a nehézségeket,melyekkel ez idő szerint az értelmi munkának végzése közben küzdeni kell.

II.Nemzetközi bibliografiát kell készíteni.

III.Nemzetközi könyvcsere szervezése.

IV.A tudományos kutatások megkönnyitése.

V.Nemzetközi megegyezés az archaeologisi kutatások és azok eredményeinek közlése körül .

VI.Az egyetemek együttmunkálkodása.

VII.A szellemi tulajdon hathatósabb védelme.

A Nemzetek Szövetségének tanácsa minden érdekelt államban egy-egy olyan intézményt óhajtott kiválasztani,amely közvetitőül szolgáljon avégből,hogy az értelmi együttmunkálkodás nemzetközi bizottságával közölje azokat az óhajokat,amelyeket az illető állam tudósai vagy az érdekelt intézmények kifejeznek.Avégből kiválasztott intézmény tehát Balecki tanár ur véleménye szerint a M.Tud.Akadémia ellenőrizné ezen kivánságok indokolt voltát.

Balecki tanár ur,mint az értelmi együttmunkálkodás bizottságnak titkára ./. alatt teljes szövegében mellékelt iratában meg-

kereste a főtitkárt válaszoljon a következő kérdésekre:

1.A fennebb emlitett tervnek megvalósitása Magyarországot illetőleg kivánatos és lehetséges volna-e ?

2.Elvileg a M.Tud.Akadémia hajlandó volna-e elfogadni az értelmi együttmunkálkodás bizottságának esetleges meghivását és Magyarország tekintetében elvégezni azokat a tennivalókat,amelyeket a Nemzetek Szövetségének határozatai értelmében végezni kell?

3.A főtitkár véleménye szerint ezt a nemzetközi tevékenységet Magyarországban mily formában kellene szervezni?

Halecki tanár urat értesitettem ,hogy megtisztelő javaslatát szerencsém lesz jelenteni Akadémiánk összes ülésének.Egyuttal szerencsém van a tisztelt osztályt felkérni,hogy a szóbanforgó kérdés tárgyalásának előkészitése végett méltóztassék tekintettel a különböző tudományos szakokra,több tagját kiküldeni és azok neveit a főtitkárral közölni avégből,hogy az elnökség az Igazgató-Tanács bevonásával egy nagyobb ad hoc bizottságnak összehivása iránt mielőbb intézkedhessék.

Fogadja a mélyen tisztelt osztály kiváló nagyrabecsülésem kifejezését

Budapest,1922.november 9.

Balogh

főtitkár

1922. XII. 13. M.

M.Tud.Akadémia

Tervezet

A M.Tud.Akadémia által a nemzetközi együttmunkálkodás ügyeinek intézése tárgyában kiküldött bizottság szervezeti szabályzata.

I.A végrehajtó bizottság a M.Tud.Akadémia összes ülésének megbizásából részben ülésben,részben elnökileg ülésen kivül elintézi a nemzetközi együttmunkálkodás terén a M.Tud.Akadémia által elintézendő összes megkereséseket és kérelmeket.

II.A bizottság ezen ügyek intézése végett érintkezésbe lép és állandó érintkezésben marad a Felsőoktatásügyi Egyesület által 1922.junius 18-án kiküldött propaganda bizottsággal; továbbá a Külügyi Társasággal ; az Országos Magyar Gyüjteményegyetem Igazgató-Tanácsával és mindazokkal a tudományos társaságokkal ,amelyeket az e kérdés közvetlenül érdekel ~~vagy foglalkoztatnak~~, minőek M. nyelvtud. Társ.

III.A bizottság elnöke utján értesiti a magyar főiskolákat ; a nagyobb könyvtárak igazgatóságait,továbbá az Országos Magy.Gyüjteményegyetem Igazgató-Tanácsát mindarról,amit tudomásukra kell hozni avégből,hogy a nemzetközi együttmunkálkodás keretében valamely külföldi tudományos testülethez vagy bizottsághoz fordulhassanak.Amennyiben más nemzetek tagjai Magyarországhoz olyan megkeresséseket intéznek ,amelyeket a fennebb felsorolt főiskolák igazgatósága/vagy Igazgató-Tanács közreműködésével kivánatos elintézni:a bizottság elnöke szintén megfelelő értesitéseket küld. v. Gy.-Egyetem

IV.A nemzetközi együttmunkálkodás tárgyában a M.Tud.Akadémiához érkezett minden megkeresés ,kivánság vagy kérelem a Főtitkári Hivatalban történt beiktatás után hivatalos szám alatt legrövidebb idő alatt boritékba az Akadémia azon szakértő tagjához küldetik,aki ezen óhaj tárgyában véleményadásra hivatott.A véleményadásra felkért szakférfi a megkeresés vagy kivánat teljesitése vagy elutasitása tárgyában szakvéleményét ,esetleg rövid indokolással együtt mielőbb irásban a Főtitkári Hivatalba juttatja.

V.A könyv-és folyóiratcsere ügyében az Akadémia bizottságához érkező külföldi megkeresséseket és általában a bibliografiai ügyeket egy központi könyvtárbizottság intézi,mely az Akadémia főkönyvtárnokával és főtitkárával állandó érintkezésben marad. Román Béla tagtársunkat!

{Brüsszeli központ, Budapesti központ, egyaránt kapcsolatba lépnek, Berger de Service.} Fel. Mader.

Nemocnice ostrov

Zpětvzetí

Úřad

M.Tud.Akadémia

Másolat

Société des Nations

A/FJ.

League of Nations

Genève, le 27 octobre 1922.

Monsieur le Secrétaire-Général,

La Commission de coopération intellectuelle, instituée par la Société des Nations et réunie pour la première fois à Genève, du 1er au 5 août 1922, a estimé que "son premier devoir est d'attirer l'attention du Conseil, comme de la Société des Nations tout entière, sur l'état de la vie intellectuelle dans une grande partie de l'Europe." Elle a " surtout songé aux nations, en partie nouvelles, qui s'étendent de la Baltique à la Mer Noire et à la Mer Egée. Toutes à des degrés divers sont atteintes dans les organes de leur vie intellectuelle; les unes sont atteintes légèrement et ne demandent guère que des facilités pour se procurer des livres et sortir de l'isolement. D'autres en revanche, manquent non seulement de livres, mais encore d'instruments pour leurs cliniques et leurs laboratoires; de locaux pour l'enseignement. Enfin, la troisième catégorie se trouve dans une détresse économique telle que toute vie intellectuelle risque de devenir très rapidement impossible."

La Troisième Assemblée de la Société des Nations dans ses résolutions du 28. septembre 1921. " a pris connaissance avec le plus vif intéret des études détaillées établies par la Commission de coopération intellectuelle sur la situation de la vie intellectuelle " dans ces pays et elle a invité le Conseil " à suivre cette intéressante question dans les limites proposées par la Commission." Elle l,a invité notamment " à provoquer une

Monsieur le Secrétaire-
Général
de l'Académie des Sciences
à BUDAPEST.

coopération internationale basée sur la solidarité internationale, en vue de procurer des livres et des documents scientifiques aux universités et aux écoles des pays qui,par suite des guerres,en ont été dépourvus et qui n'ont pas les moyens suffisants d'en acquérir."

Le Conseil de la Société des Nations a examiné les possibilités de réaliser ces voeux dans sa séance du 4 octobre 1922. Parmi les suggestions pratiques qui lui avaient été fournies par la Commission,le Conseil a trouvé particulierement intéressante l'idée de choisir,dans chacun des pays intéressés,une institution locale qui servirait d'intermédiaire pour communiquer à la Commission de coopération intellectuelle tous les voeux particuliers qui lui seraient adressés par des savants de ce pays ayant besoin de certains livres ou instruments déterminés ou d'entreprendre certaines recherches a l'étranger. Les personnes ou institutions intéressées indiqueraint quelles publications elles pourraient fournir en échange ou lorsqu'il s'agit de professeurs quels cours et conférences ils pourraient donner pendant leur séjour dans un autre pays. L'institution choisie à cet effet contrôlerait le bien fondé de ces demandes et la Commission de coopération intellectuelle pourrait charger son Secrétariat de les transmettre à l'adresse la mieux indiquée.

Approuvant cette idée en principe,le Conseil de la Société des Nations a invité la Commission de coopération intellectuelle " a lui faire des propositions plus détaillées au sujet des institutions locales qui seraient choisies dans divers pays,pour transmettre à la Commission les demandes les plus urgentes des savants et institutions scientifiques particulièrement en ce qui concerne l'échange des livres et autres instruments de travail."

Afin de pouvoir soumettre au Conseil aussitôt que possible ce projet plus détaillé,la Commission de coopération intellectuelle voudrait se rendre compte des opinions et des voeux des pays en question,en s'adressant à cet effet à titre privé et provisoire aux institutions ou personnalités les plus compétentes.

Par conséquent,j'ai l'honneur de vous prier de vouloir bien répondre aux questions suivantes:

I./ Est-ce que la réalisation du projet susmentionné serait désirable et possible en ce qui concerne votre pays?

2./Est-ce que,en principe,l'Académie des Sciences de Budapest

serait disposée à accepter une invitation éventuelle de la Commission de coopération intellectuelle approuvée par le Conseil de la Société des Nations, de vouloir bien remplir, pour la Hongrie, les fonctions prévues dans les résolutions précitées?

3./ Quelle forme précise devrait, selon votre avis, être donnée a l'organisation de ce service dans le cas particulier de votre pays?

Je tiens a ajouter que cette organisation, meme dans sa forme définitive, n'aurait aucun caractère officiel ni politique; il s'agit tout simplement de faciliter de la facon la plus pratique l'entr'aide intellectuelle entre les différents pays. La même institution pourrait peut-etre recevoir les demandes qui seraient éventuellemant adressées à votre pays par d'autres nations; elle pourrait peut-être aussi aider la Commissions de coopération intellectuelle lorsqu'elle procédera dans votre pays à l'enquete générale que la Commission a décidé d'entreprendre sur la situation du travail intellectuel dans les divers pays.

En attendant votre réponse, et avec mes remerciments anticipés, je vous prie, Monsieur le Secrétaire-Général, d'agréer l'expression de ma haute considération.

Prof Dr. O. Halecki m.p.

Secrétaire de la Commission de Coopération Intellectuelle

P.S. Je viens d'apprendre qu'une Conférence réunie le 18 juin 1922 à l'Academie des Sciences, a formé une Commission chargée d'assurer la marche du travail scientifique des hautes écoles de Hongrie. Je me permets donc de vous femander si vous estimez que dans la question que je viens de vous soumettre une coopération pourrait s'établir entre l'Académie et cette nouvelle Commission, notament en ce qui concerne les livres et instruments de travail.

30
1922

Zalecke Vszhor,

orszá tanár Lovele

A Nemzetek Szövetségének az érdekében együttműködés megszervezésének ügye.

A III. osztály részéről néhány tag kiküldése egy ad hoc alakítandó nagyobb akadémiai bizottságba.

Fröhlich 1922. XI. 28.

A MAGY. KÜLÜGYI TÁRSASÁG KIADVÁNYAI
TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI OSZTÁLY
10.

AZ ÉRTELMI EGYÜTTMŰKÖDÉS MOZGALMA A NEMZETEK SZÖVETSÉGÉBEN

JELENTÉS

A MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI OSZTÁLYÁHOZ

AZ 1922. NOVEMBER 7-DIKI OSZTÁLYÜLÉSBEN ELŐTERJESZTETTE

HORVÁTH JENŐ
EGYETEMI MAGÁNTANÁR
A MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA

BUDAPEST
A MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG KIADÁSA
1923.

A MAGY. KÜLÜGYI TÁRSASÁG KIADVÁNYAI
TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI OSZTÁLY
10.

AZ ÉRTELMI EGYÜTTMŰKÖDÉS MOZGALMA A NEMZETEK SZÖVETSÉGÉBEN

JELENTÉS

A MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI OSZTÁLYÁHOZ

AZ 1922. NOVEMBER 7-DIKI OSZTÁLYÜLÉSBEN ELŐTERJESZTETTE

HORVÁTH JENŐ
EGYETEMI MAGÁNTANÁR
A MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA

BUDAPEST
A MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG KIADÁSA
1923.

Abonnement

Für Budapest: mit täglich
Zustellung und für das In
Vierteljährlich 900 Kronen
Kronen. Für das Morg
Vierteljährlich 500 Kronen
Kronen. Auch auf das
kann unter dem glei
gungen abonniert w
rate Zusendung de
der Provinz sind
Kronen

Für Wien auch d
Für das Ausland
sendung viertelj
und Polen 95
Staaten 2400
den auch be
Postämt

69.

Au

ke
eze
Mo.
A ne
ben
de la
másfé
szuso

missio

Genf,

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII., Szentkirá'yi-utca 28. szam.

Abonnement:
Für Budapest: mit täglich zweimaliger Zustellung und für das Inland Morgen- und Abendblatt:
Vierteljährlich 200 Kronen, monatlich 800 Kronen. **Für das Morgenblatt allein:** Vierteljährlich 500 Kronen, monatlich 200 Kronen. **Auch auf das Abendblatt allein kann unter den gleichen Bezugsbedingungen abonniert werden.** Für die separate Zusendung des Abendblattes nach der Provinz sind vierteljährlich **30** Kronen zu entrichten.
Für Wien auch durch Herm. Goldschmidt. **Für das Ausland** mit direkter Kreuzbandsendung vierteljährlich: **Für Oesterreich und Polen 950** Kronen, **für alle übrigen Staaten 2400** Kronen. Abonnements werden auch bei sämtlichen ausländischen Postämtern entgegengenommen.

PESTER LLOYD

MORGENBLATT

Inseratenaufnahme:
In Budapest, in der Administration des Pester Lloyd und in den Annoncen-Bureaus: J. Blockner, Sokol, Bankó és Társa, J. Blau, S. Lekstein, Győri & Nagy, Haasenstein & Vogler, Cornel Leopold, Anton Hazel, Rudolf Mosse, Julius Tenzer, Julius Leopold, Ludwig Hegyi, Ign. Schwarz, Sikruti. Generalvertretung des Pester Lloyd für Oesterreich: M. Dukes Nachfolger A.-G., Wien, Wollzeile 16, für Deutschland: Rudolf Mosse, Berlin.
Einzelnummer für Budapest und für die Provinz: Morgenblatt **10** Kronen, Abendblatt **10** Kronen.
Für Oesterreich: Morgenblatt **1000** K., Abendblatt **1000** K. Kronen.
Redaktion und Administration: V., Hária Valéria-utca 12. — Manuskripte werden in keinem Falle zurückgestellt.

69. Jahrgang. **Budapest, Sonntag, 3. Dezember 1922** **Nr. 276**

Ausfallstor, Fenster oder Achillesferse?

Budapest, 2. Dezember.

Ob aus den Konferenzen von Lausanne eine neue starke Türkei hervorgehen wird, oder ob die Diplomaten verderben, was die Soldaten erwarben, ob die Hoffnungen der Türkei sich erfüllen und eine Renaissance-Türkei die Türkei des alten Ruhmes und Glanzes wiederherstellen kann, oder ob sich eine schwere Enttäuschung ergibt und die Türkei trotz ihrer Siege nicht die Kraft haben wird, sich länger als große Macht zu behaupten, — in dem einen wie dem anderen Falle bereitet sich vor unseren Augen eine weltgeschichtliche Wandlung vor, die von gewichtigem Einfluß auf Morgenland wie Abendland sein muß. Eines haben wir in diesen letzten Monaten erfahren: daß jedes Volk dort am stärksten ist, wo die Wurzel seines Lebens liegt. Was einst dem Zaren gesagt wurde: Stark bist du in Petersburg, stärker in Moskau, am stärksten aber im Ural, — das gilt auch vom Türken. Die Türkei lag im Sterben und war verurteilt von ihren Feinden, dem Tode preisgegeben, und aufgegeben von ihren Freunden. Aber als Mustafa Kemal mit seinem Häuflein Getreuer sich zurückgezogen hatte nach Kleinasien, da erhob sich der Kranke bald von seinem hoffnungslos gewesenen Lager. Auf anatolischer Erde, wo in den Oednissen des Engpaßtales der Türke Erthogrul mit seinem Häuflein Genossen vor achthundert Jahren seine Zelte aufschlug, dort in den Tälern des Pursak, zwischen Eski-Schehir und Angora, wo einstmals die Wiege Osmans, des Sohnes Erthogruls, stand, dort wurde jetzt der Türke aus einem kranken Mann wieder zu einem gesunden, dort verjüngte er sich förmlich über Nacht und warf mit ungeahnter Kraft jene zurück, die ihm auch in seiner Urheimat das Grab hatten schaufeln wollen. Es ist die alte Erfahrung, die die Weltgeschichte immer neu zeigt, daß ein Volk fast unbezwinglich wird, wenn es sich auf sein ureigenstes Gebiet zurückzieht, besonders wenn, wie in Rußland und in der Türkei, diese Urgebiete nichts sind als Steppen oder Oednisse, todestraurige Wüsten oder unwirtliche Berg-Gegenden, die ihre Geheimnisse nur den Einheimischen nahmen, ihre Hilfsquellen vor den Augen der Fremden verbergen, dem Verfolger alle Schlupfwinkel öffnen, dem Verfolger unüberwindliche Hindernisse in den Weg legen. Wie Rußland die Franzosen Napoleons nach Moskau lockte, um sie an der Jauza und der Beresina ins Verderben zu treiben, so hat Mustafa Kemal die Griechen scheinend siegreich vordringen lassen bis nach Afjum-Karahissar und Kjutahija, bis über Eski-Schehr hinaus und fast knapp vor die Tore des alten Ankyra, des heutigen Angora, um sie dort dann an Wassermangel und Brotmangel, an den unwegsamen Straßen und der Verkehrsnot zugrunde zu richten.

Mustafa Kemal hat mit einer Tapferkeit und Klugheit die Türkei gerettet, als sie schon dem Tode verfallen schien. Er hat nicht nur das innere Kleinasien befreit, sondern auch Smyrna zurückerobert, er steht mit einem Fuße wieder an den Dardanellen und hält seine Hand über Konstantinopel. Anatolien gehört wieder den Türken, der griechische Kleinasienraum ist ausgeräumt. Aber Mustafa Kemal und seine Genossen wollen sich nicht mit Asien begnügen. Sie fordern auch Konstantinopel. Und man wird ihnen auch Konstantinopel wiedergeben. Dann bleiben sie aber auch hier nicht stehen, und sie verlangen Ostthrazien, sie wollen auch in Adrianopel wieder die Herren sein und den Weg nach Dedeagatsch kontrollieren, sie wollen wieder auch auf Gumuldschina die Hand legen und in Westthrazien wieder ein Ausfallstor nach Europa haben.

Hier aber wird ihnen nicht nur von ihren Feinden und Gegnern, sondern wohl selbst von ihren Freunden Mäßigung geraten. Welchen Zweck und Wert könnte für sie ein Ausfallstor nach dem Westen haben? Undenkbar ist es, daß sie auch nur die Möglichkeit ins Auge fassen könnten, jemals wieder als Eroberer aufzutreten. Es ist ihnen durch ein wahres Wunder gelungen, zu erhalten, was sie zuletzt noch besessen haben. Doch war ihr Sieg ein Sieg nur über die Griechen; weiter westwärts von Adrianopel aber würde es die Türkenmacht mit dem Balkanblock zu tun bekommen. Kann Mustafa Kemal, so stolz er auch auf seine Erfolge sein mag, wirklich mit dem Gedanken spielen, daß der Türke, gestern noch der Gejagte, morgen schon wieder der Jäger und der Balkan bis zur Donau sein Jagdrevier sein werde? So verblendet ist Mustafa Kemal sicher nicht, und wenn seine Vertreter in Konstantinopel und in Lausanne, die Refet Pascha und Ismet Pascha auch große Worte im Munde führen, so denken sie doch sicher nicht daran, daß die Türkei, die sich erst wiederaufrichten muß, um das Leben, das ihr geschenkt worden ist, vor neuen Anfechtungen behüten zu können, schon jetzt oder demnächst eine Eroberungspolitik nach dem Westen hin zu machen.

Wenn man aber nicht ein Ausfallstor in Westthrazien begehrt, so kann es sich nur um ein Fenster handeln oder um eine Achillesferse. Als Peter der Große den Schweden Ingermanland entriß, baute er sich an den sumpfigen Ufern der Newa seine neue Hauptstadt, um ein Fenster nach dem Westen zu haben, um das asiatische Rußland der europäischen Zivilisation näherzubringen. Zwei Jahrhunderte ging der Blick Rußlands durch dieses Fenster nach dem Westen, aber es ist wenig europäische Kultur auf diesem Wege nach dem Lande der Sarmaten gekommen, und Rußlands Einfluß auf die Kultur Europas ist noch geringer gewesen. Zwei Jahrhunderte lang, nachdem Peter der Große das Fenster nach dem Westen geöffnet hatte, wurde Rußland noch selbst von seinem größten Dichter Leo Tolstoi als Macht der Finsternis gekennzeichnet, und die russische Grenze blieb der Kultur des Westens nicht weniger verschlossen, als wäre sie wie China von einer großen Mauer abgesperrt gewesen. Was könnte ein Fenster von der Türkei nach dem Westen sein? Russische und westliche Kultur konnten sich einander nicht nähern, konnten sich nicht miteinander ausgleichen, obgleich es sich hier um christliche Völker diesseits und jenseits des Fensters von Petersburg handelte, die den Glauben an denselben Erlöser der Menschheit haben und nur verschiedenen Dogmen huldigen. Das Fenster in Westthrazien aber würde Völker trennen, die in Glaubensdingen und Kulturbelangen einander seit dreizehn Jahrhunderten in einem unversöhnlichen Gegensatz gegenüberstanden, der den Kampf zwischen Kreuz und Halbmond zur unausweichlichen Folge haben mußte. Niemals würde sich die Kultur des Westens unter die Kultur des Morgenlandes beugen, niemals auch die islamitische Kultur sich der Herrschaft der abendländischen unterwerfen.

So würde für die neue Türkei Westthrazien, das kein Ausfallstor sein darf und kein Fenster werden kann, nichts anderes sein als die Achillesferse, die verwundbare Stelle, die ihr schließlich doch zu neuem Verhängnis werden müßte. Wenn sie jemals Miene machen wollte, aus diesem Winkel heraus wieder vorzustoßen über den Balkan und über die Donau in das Herz Europas, so würde sie, wie in früheren Jahrhunderten, die ganze Welt gegen sich vereinigt finden. Nicht bloß ein schwaches Griechenland, nicht bloß Rumänien, Bulgarien und Serbien würden zu den Waffen greifen, sondern in dem Lager ihrer Gegner wären alle Mächte der alten und der neuen Welt versammelt. Aber selbst wenn sie gar nicht an Offensive dächte, könnte ihr Westthrazien verhängnisvoll werden. Wie dieses Stück Erde in der Vergangenheit ein Ausfallstor nach dem Westen war, könnte es sich künftig als Einfallstor vom Westen her erweisen. Es könnte die Feinde der neuen Türkei locken, ihr in die Flanke zu fallen und über die Ebene von Tschataldscha hinab zumarschieren nach Konstantinopel, um den „Stoß ins Herz" zu führen. Auf der heimatlichen anatolischen Erde hat sich die Türkei Mustafa Kemals verjüngt. In Angora ist das neue Reich geworden, in Kleinasien wird es noch lange Bestand haben können, und die Vorschiebung der europäischen Grenze bis zur Maritzalinie entrückt die Hauptstadt am Goldenen Horn

Feuilleton.

Dialog.

Von **Oskar v. Wertheimer** (Berlin).

„Geben Sie mir einen Rat! Meine Frau hat soeben erfahren, daß ich sie betrüge."

„Oh, das ist peinlich!"

„Ja, sehr peinlich. Ich bin verzweifelt. Ich weiß nicht, was ich sagen, was ich tun soll. Ich bin verloren. Helfen Sie mir. Sagen Sie mir..."

„Warten Sie einen Augenblick! Wie ist es ans Tageslicht gekommen?"

„Das weiß ich nicht genau. Ich weiß nur, daß meine Frau vor einer Stunde nach Hause kam, mit einem Gesicht, von dem man nicht genau sagen konnte, ob sich hinter ihm das Miauen einer Katze oder das Gebrüll eines Tigers verberge, und daß ich, als ich sie, im Vorgefühl eines kommenden Unheils, mit dem liebevollsten „Guten Abend, mein Herz!" empfing, eine Antwort erhielt, die ich nicht anders als ein Gemisch von Eis und Feuer bezeichnen kann. Mein Gott! Welch eine Fülle von höhnischen Bemerkungen, welcher Reichtum an Kränkungen, Schmähungen, Beleidigungen, welches Wirrsal von Anklagen, Vorwürfen, Drohungen. Ich wäre glücklich, wenn ich nur einer meiner Personen in meinen Dramen einen solchen Wortreichtum schenken könnte. Und dabei in allen Anklagen kein bestimmter Vorwurf. Auf mein zartlichstes: „Aber was ist dir, meine Seele?" flogen mir Worte wie „Heuchler, Lügner, Lump" an den Kopf, auf meine bestimmte Aufforderung, mir endlich zu sagen, was denn geschehen sei, wird mir entgegengeschleudert, ich sei „niedrig", „auch noch rücksichtslos", „auch noch brutal". Ich werde ungeduldig..."

„Das war unrecht."

„Ich weiß. Aber jetzt ist es zu spät. Kurz, ich werde ungeduldig, und da, auf einmal, wie eine Schlange aus einem Sprühregen, wird mir der ungeheure Vorwurf ins Gesicht geschleudert, ich betrüge und hintergehe meine Frau."

„Und Sie?"

„Mein Gott! Ich? Ich war betäubt, ermattet, erschöpft, durch die vorangegangene, eine halbe Stunde währende Szene gebrochen, der Waffen beraubt, ohne jede Geistesgegenwart, und in diesem Zustande, in dem ein Kind Mitleid mit mir gehabt hätte, machte meine eigene Frau den erbarmungslosesten Angriff. Wäre die Anklage zu Beginn der Unterredung erfolgt, ich hätte überlegen gelächelt, gelogen, mich erfolgreich verteidigt, selbst angeklagt, Gott weiß, was getan, aber so... Ich war fertig."

„Haben Sie nicht geleugnet?"

„Ja, aber es war vergebens. Jedes Ableugnen war wie ein Wall, der ihre Angriffslust namenlos reizte und meinen schwachen Widerstand hinwegfegte. Aus jedem Ableugnen wurde flugs ein neuer Beweis. Es war, wie wenn sie wollte, daß ich sie betrogen habe. Sie beschimpfte mein Vorgehen, aber zugleich vergrößerte sie es in das Ungeheure, um mich ganz darunter vergraben zu können. Die Kombinationsgabe der Frauen ist geradezu überwältigend. Sie sind auch die Verwandlungskünstler par excellence. Von dem ersten Tage meiner Geburt bis zur letzten Minute, bevor wir uns geschen hatten, wurde alles herbeigeholt, und als Beweis für meine Verderbtheit zitiert. Was ich wirklich Gutes und Ehrliches getan hatte, wurde zum Verbrechen gestempelt, jedes meiner Liebesworte, jeder Kuß war eine Lüge. Ich war starr, wie genau meine Frau mein Leben kannte. Die kleinsten Details, an die ich nie gedacht, Ereignisse, die zehn Jahre zurückgelegen waren und die ich längst vergessen hatte, tauchten auf und wurden sinngemäß um mein Vergehen gruppiert. Ich hatte die Empfindung, wie wenn sich ein Orkan über meinem Haupt entladen hätte. Aber ein Orkan von welcher Wucht und Gewalt! Ich war entlarvt und erkannt! Ein Verbrecher, ein Mörder, ein elender Gatte, ein schlechter Vater, ein Sünder, ein Gottloser! Die Wucht dieser Anklagen schwemmte mich buchstäblich hinweg. Ich ergriff verzweifelt die Flucht und stürmte zu Ihnen her und frage Sie..."

„Nun?"

„Ich frage Sie, ist es billig und recht, was mir geschieht? Ist es billig, daß, weil ich meiner Frau die Treue einmal nicht gehalten habe, ich zu einem elenden Betrüger gemacht werde, und daß, wenn ich schon ein schlechter Ehemann bin, mir jede Anständigkeit als Vater, als Bürger, als Mensch abgesprochen wird? Darf man so maßlos sein? Die Haare stehen mir zu Berge. Welch ein Ungeheuer von einer Frau! Weil sie mich zum Verbrecher machen wollte, hat sie mir Schandtaten angedichtet, deren sich ein professioneller Mörder schämen müßte. Und sie schwor alle Eide, daß ich diese Vergehen tatsächlich begangen habe. Meine Beteuerungen verspottete sie. Sie machte sich erbötig, Zeugen für jedes meiner Verbrechen herbeizuschaffen. Ich beschwor sie, sich zu mäßigen, aber sie entgegnete, daß sie immer das Gegenteil von dem tun werde, was ich ihr sage. Ich flehte sie an, sich zu schonen, aber sie erklärte mir verachtungsvoll, daß meine Sorge verspätet komme, da ich sie bereits getötet habe. Jedes meiner Worte bewirkte das Entgegengesetzte dessen, was ich wollte. Ihre Angriffe zeugten von einem systematischen, zielbewußten Irrsinn, der mich schaudern machte. Das also war meine Frau! Mit diesem teuflischen, schlauen, grausamen, heimtückischen, verrückten Geschöpf habe ich jahrelang friedlich zusammengelebt, habe Kinder in die Welt gesetzt und glaubte, das heiterste, unschuldvollste Geschöpf der Welt mein eigen zu nennen. Stellen Sie sich vor, Sie wandeln in aller Ruhe über eine blumige Wiese und vor Ihren Augen spaltet sich mit einem Male der Boden, und ein ungeheuer feuerspeiender Vulkan bricht hervor und verwandelt alles um Sie in ein Chaos. Das war mein Empfinden angesichts dessen, was meine Frau sagte und tat. Oh, es war entsetzlich. Welch ein Teufel, welch ein Ungeheuer!"

„Beruhigen Sie sich."

„Nein, ich will mich nicht beruhigen. Ich will das Unrecht, die Grausamkeit, die Unmenschlichkeit nicht länger ertragen. Nicht sie ist betrogen, ich bin es! Verstehen Sie! Ich! Ich! Betrogen um die Jahre, in denen ich glaubte, an der Seite eines guten, liebevollen Weibes zu leben, betrogen um all die Liebe, die ich ihr zuwandte, betrogen um die Kinder, die eine solche Furie zur Mutter haben. Wie lächerlich ist dagegen mein Vergehen! Ein kleiner Betrug! Eine kleine Zerstreuung! Nichts, wo ich mein Ich hingegeben hätte. Ja, ich wage zu sagen, ich bin der treueste, der braufste, der offenste Ehemann, den es überhaupt gibt."

„Wie jammerschade, daß Ihre Frau in diesem Augenblick nicht hier ist. Sie haben diese abgefeimte Lüge von Ihrer Ehrlichkeit und Treue mit solcher Ueberzeugung und einem solchen Gemisch von Trauer und Stolz gesagt, gleich einem Märtyrer — ein Typus, den die Frauen im allgemeinen sehr lieben —, daß Ihre Frau, durch den Ausdruck edler Trauer in Ihren Zügen gerührt, Ihnen verziehen und Sie mehr geliebt hätte denn je. Aber wir Männer, mein Lieber, sind niemals ehrlich. Wir betrügen unsere Frauen immer, mit jeder anderen Frau, und jede andere Frau wieder mit jeder anderen Frau — vorausgesetzt natürlich,

dem Feuerbereich feindlicher Geschütze, denen sie von der im Sèvresvertrage auferlegten Tschataldschagrenze her schutzlos preisgegeben gewesen wäre. Die Türkei hat viel gewonnen, nachdem sie eine Zeitlang alles verloren geglaubt. Sie wird jetzt in Lausanne sich weise Selbstbeschränkung auferlegen haben, indem sie sich übertriebenen Begehrlichkeiten versagt, indem sie festhält, was ihr nützt, und auf Dinge verzichtet, die früher oder später sich unheilbringend erweisen könnten.

Die internationale Organisierung der geistigen Arbeit.

Von **Dr. Ludwig Ortutay-Tisti.**

Der europäische Weltkrieg hat, wie vorauszusehen war, eines jener großen Zeitalter der Geschichte eröffnet, in denen die Völker — gleichwie zur Zeit der Reformation und der Französischen Revolution — ihre ganze Lebensauffassung und ihre Ideale ändern und der Wandel der äußeren materiellen Welt zur stürmischen Ausgestaltung einer neueren, inneren Welt führt. Der Krieg hat auf dem Gebiete der kulturellen Güter eine außerordentlich große Verheerung angerichtet. „Die Einäscherung der Kathedralen, Bibliotheken und klassischen Kunstwerke" — so schrieb während des Krieges ein berühmter französischer Soziologe — „stellt einen großen Rückfall der Zivilisation dar, der, wenn er sich dauernd gestaltet, verhängnisvoll werden kann und die Völker ihrer mit jahrhundertelangen Kraftanstrengungen erkämpften moralischen Errungenschaften zu berauben vermag."

Diese im voraus angekündigte geistige Krise hat sich in der Tat eingestellt, und zwar nicht allein in den besiegten, sondern in bedeutendem Maße auch in den Siegerstaaten, ja sie macht sich mittelbar auch in solchen Ländern fühlbar, die an dem Kriege gar nicht teilgenommen hatten. Dies hat den Völkerbund veranlaßt, selbst Hand an das Hilfswerk zu legen und einen Sonderausschuß zur Organisierung des geistigen Zusammenwirkens zu entsenden. Diesem mit dem Studium der Frage beauftragten Ausschuß gehören als Mitglieder an: der vorzügliche Philosoph Bergson, die Universitätsprofessoren Bannerjea (Kalkutta) und Castro (Rio de Janeiro), der vormalige belgische Minister für wissenschaftliche und Kunstangelegenheiten Destrée, der Direktor des Mount-Wilsoner Observatoriums Hale, die Universitätsprofessoren Murray (Oxford) und Reynold (Bern), der Universitätsprofessor und ehemalige italienische Unterrichtsminister Ruffini, der unlängst in seiner Eigenschaft als Präsident des Bundes der Völkerbundvereinigungen in Budapest geweilt hat, ferner Frau Curie-Sklodowska, dann Mr. Millikan, der Vizepräsident des Landesforschungsrates der Vereinigten Staaten, der Tokioter Universitätsprofessor Nitobé usw.; dem Ausschuß gehört unter anderen auch der berühmte Professor Einstein an.

Der Ausschuß tagte im August in Genf und er leitete im Ergebnis seiner Beratungen Vorschläge an den Völkerbund, der diese jetzt im Herbst zur Kenntnis genommen und ergänzt hat. Im Sinne dieser Vorschläge wurde zunächst die Abhaltung einer schriftlichen „Enquete" über die Lage der geistigen Arbeit in verschiedenen Ländern, über die auf diesem Gebiete zutage tretenden Uebel und über die Modalitäten der Remedur beschlossen. Diese Untersuchung und Datensammlung ist berufen, der Tätigkeit des Ausschusses die wissenschaftliche Grundlage zu bieten, denn die dringlichste Aufgabe ist ja, zu erfahren, auf welchem Niveau die geistige Arbeit seit dem Kriege in den einzelnen Ländern steht. Die an den Ausschuß schon bisher zahlreich eingelangten Berichte geben nun Rechenschaft ab davon, daß wegen der infolge des Weltkrieges entstandenen Wirtschaftskrise nicht nur die Wissenschaft, sondern die europäische Zivilisation überhaupt in eine schwierige Lage gelangt ist. Bezüglich der geistigen Krise werden die beteiligten Institutionen selbst die notwendigen Aufklärungen über ihre Zwecke, Organisationen, Tätigkeit und über ihr Budget erteilen.

In dieser Enquete wird der Ausschuß die verschiedenen Staaten zu Mitteilungen über ihre auf die geistige Arbeit bezüglichen Gesetze und sonstigen Rechtsnormen wie auch darüber auffordern, welchen Betrag das Budget des betreffenden Landes der Unterstützung und Entwicklung der geistigen Arbeit zuwendet. Auch die Frage der Wirtschaftslage der geistigen Arbeiter wird in der Folge dieser Enquete nicht außer acht gelassen werden. Diesbezüglich mußten zunächst gewisse Kategorien festgelegt werden, wie denn auch der Ausschuß beschlossen hat, sein Untersuchungen in erster Reihe auf die Künstler (Maler und Musiker) und auf die Universitätsprofessoren auszubreiten. In diesem Belange hat Herr Martin, der zum Studium der Gewerkschaftsfreiheit vor zwei Jahren auch bei uns geweilt hat, dem Ausschuß die Dienste des Internationalen Arbeitsamtes angeboten. Zum Zweck der vollkommenen und glaubwürdigen Orientierung dient auch der Plan, über die Lage der geistigen Arbeit in sämtlichen Ländern ständige und systematische Berichte anfertigen zu lassen, in denen jede Nation über ihre auf diesem Gebiete entwickelte Tätigkeit, wie auch über die erreichten Resultate Rechenschaft abzulegen hätte. Das voraussichtlich überaus reiche Ergebnis der Datensammlung wird der Ausschuß nach Ländern und nach den großen Gruppen der geistigen Lebensäußerungen klassifizieren, so daß das solcherart systematisch aufzuarbeitende Material ein treuer Spiegel der kulturellen Lage und des geistigen Lebens sämtlicher Länder, wie auch des gegenwärtigen Zustandes der ganzen Weltzivilisation sein wird.

Der Ausschuß stellte fest, daß berufene wissenschaftliche Institute, Hochschulen, Akademien und Laboratorien sich alsbald genötigt sehen werden, ihre Tätigkeit einzustellen. In einer besonders verzweiflungsvollen Lage befindet sich auch auf diesem Gebiete Rußland, doch zeigen sich auch anderswo schreckenerregende Anzeichen der kulturellen Notlage. Es gibt Institutionen, die nur um wissenschaftliche Bücher und darum bitten, daß man sie aus ihre Isolierung heraushole. Andere bedürften dringlichst nicht nur der notwendigen Bücher, sondern auch der Ausrüstungsgegenstände ihrer Kliniken und Laboratorien. Die der dritten Kategorie angehörenden, in der schwierigsten Lage befindlichen wissenschaftlichen Institute entbehren überhaupt jeglicher materiellen Mittel und ihre Tätigkeit ist vollkommen gelähmt. In Rußland gibt es bereits Organisationen, die sich die Rettung des dortigen geistigen Lebens zum Ziel setzen. In bezug auf Oesterreich hat der Ausschuß Professor Seipel, hinsichtlich Polens Frau Curie-Sklodowska mit dem dringlichen Studium der Lage und mit der Vorlage entsprechender Hilfsvorschläge beauftragt, in deren Sinne das Hilfswerk bereits eingesetzt ist. Uns Ungarn wird es gewiß interessieren, daß die Situationsberichte dieser beiden Großen der Wissenschaft auch als Grundlage der Hilfsaktion für die in ähnlicher Lage befindlichen übrigen Länder dienen wird und daß der Völkerbund den Ausschuß aufgefordert hat, die bereits begonnene Hilfsaktion innerhalb des Rahmens des ihm zur Verfügung gestellten Kredits auch in den übrigen Ländern fortzusetzen, deren Kultur gefährdet erscheint.

Der zweite Vorschlag bezieht sich, entsprechend dem einmütig geäußerten Wunsche der wissenschaftlichen Welt, auf die systematische Anfertigung und den Austausch der Bibliographien. Es ist dabei die Rede von bis zu einem gewissen Zeitpunkt rückwirkenden und auch von für die Zukunft zu systemisierenden zeitweiligen Biographien, die, mit kurzgefaßten Auszügen versehen, zu besonders geeigneten Mitteln für die Wiederaufnahme der Fäden des wissenschaftlichen Fortschrittes dienen könnten.

In Anbetracht dessen, daß die auf den internationalen Austausch der Editionen bezügliche Brüsseler Konvention vom Jahre 1886 so ziemlich veraltet ist, scheint es dem Ausschuß dringlich, durch neue oder zumindest ergänzte Konventionen dafür Sorge zu tragen, daß internationale Vereinbarungen zustande kommen bezüglich des gegenseitigen Austausches und der unentgeltlichen Versendung von Editionen, und zwar von solchen nicht nur offizieller, sondern jeglicher Natur. Auch bis dahin wird der Senat des Völkerbundes sämtliche Länder, die sich der erwähnten Konvention noch nicht angeschlossen haben, zum Anschluß an diese auffordern.

Hinsichtlich des internationalen Zusammenwirkens der Hochschulen hat der Ausschuß als notwendig bezeichnet, daß sämtliche Universitäten der Welt, sobald es die Verhältnisse gestatten, zur Besprechung der Möglichkeiten des geistigen Zusammenwirkens einen internationalen Kongreß abhalten sollen. Zur Vorbereitung dieses einzigen Kongresses wurde unter dem Vorsitz Bergsons eine Subkommission entsendet. Auf diesem Gebiet ist von einem Austausch der Universitätsprofessoren und Hörer, von einer bis zu einem gewissen Grad einheitlichen Ausgestaltung der Lehrgegenstände, Diplome und Grade der Universitäten, natürlich aber unter voller Wahrung der Universitätsautonomien und der Souveränität der Gesetzgebung, ferner von internationalen Ferienkursen, von der Aufstellung der internationalen Universitätskanzlei u. a. m. die Rede.

Bezüglich des Schutzes des geistigen Eigentums nahm der Ausschuß den Standpunkt ein, daß das geistige Eigentum mit den vorhandenen legislativen Verfügungen nicht in entsprechender Weise geschützt ist, das Eigentum der wissenschaftlichen Idee (propriété scientifique) aber jeglichen Schutzes entbehrt. Der Ausschuß wünscht, was die wissenschaftlichen Entdeckungen anbelangt, auch deren Idee und nicht nur die Anwendung dieser Idee zu schützen. Auch zum Studium dieses Problems wurde ein besonderer Unterausschuß entsendet, der sich mit der Berner Internationalen Kanzlei des literarischen und Kunsteigentums, aber auch mit anderen ähnlichen Institutionen in Verbindung gesetzt hat, wie z. B. mit der Internationalen Vereinigung für einfache und angewandte Chemie, sowie mit dem Bunde französischer Geistesarbeiter, der in dieser Frage bereits ausführliche Projekte ausgearbeitet hat. Diesem Subausschuß gehört auch Ruffini an.

Die Generalversammlung des Völkerbundes hat den Senat ferner betraut, zwischen den verschiedenen Nationen ein sich auf die internationale Solidarität stützendes geistiges Zusammenwirken anzuregen, das sich in erster Reihe darauf zu richten hätte, sämtliche Universitäten und Schulen, die wegen der infolge des Krieges eingetretenen Unzureichlichkeit ihrer finanziellen Kräfte mittellos sind, sich mit Büchern und wissenschaftlichen Editionen zu versorgen, mit solchen zu versehen. Der Senat aber hat den Ausschuß aufgefordert, ehestens ausführliche Vorschläge zu unterbreiten bezüglich jener lokalen Institutionen, die berufen sein werden, vor dem Ausschuß die dringlichsten Wünsche der Gelehrten und der wissenschaftlichen Institute der verschiedenen Länder zu verdolmetschen, besonders in bezug auf den Austausch der Bücher und der sonstigen Hilfsmittel der geistigen Arbeit.

Vom Standpunkt Ungarns hat das internationale geistige Zusammenwirken sehr große Bedeutung, und die bereits angeschnittene Hilfsaktion kann für unser in einer krisenhaften Lage befindliches wissenschaftliches Leben eine Unterstützung bedeuten, wie sie zu leisten bei uns heute weder der Staat noch die Gesellschaft fähig ist. Da der Ausschuß selbst nur über Oesterreich und Polen Situationsberichte angefertigt hat, wäre die dringlichste Aufgabe die ausführliche und ausgiebig begründete Beantwortung der einzelnen Punkte der Fragebogen, um dadurch alle remedurbedürftigen Uebel unseres kulturellen Zustandes darzulegen.

Unserer Ansicht nach müßte die ungarische Gruppe der internationalen Organisation der geistigen Arbeit unverzüglich gebildet werden, damit sich im Wege dieser Gruppe, mit der Akademie an der Spitze, unsere sämtlichen in Betracht kommenden wissenschaftlichen und Kunstinstitutionen (Hochschulen, wissenschaftliche und Kunstvereine, literarische Gesellschaften, Museen, Emil Großicher Ausschuß usw.) in das internationale Zusammenwirken einschalten vermögen.

Unsere Regierung bringt den Arbeiten des Genfer Ausschusses bereits lebhaftes Interesse entgegen und seit diese Frage beim Völkerbund auf die Tagesordnung gelangt ist, hat der Leiter des Genfer ungarischen Sekretariats Dr. Zoltán Baranyai nicht versäumt, die Aufmerksamkeit des Generalsekretärs des Ausschusses, des Warschauer Universitätsprofessors Dr. Oskar Halecki, ständig auf den gegenwärtigen Zustand des ungarischen Geisteslebens zu lenken, das eine kraftvolle Unterstützung beansprucht und verdient.

Natürlich müßte, bevor sich noch die ungarische Gruppe oder der ungarische Verein bildet, wenigstens das von Ungarn abzusendende Exposé durch einen engeren Ausschuß schleunigst fertiggestellt werden, über dessen Zusammensetzung und Arbeitsplan dem Generalsekretariat des Völkerbundes unverzüglich Mitteilung zu machen wäre. Wir sind übrigens dahin unterrichtet, daß das Kultusministerium sämtliche beteiligten Institutionen und Behörden in den nächsten Tagen zu einer Beratung einberufen wird.

Wie bei jeder ähnlichen Aktion, ist es auch hier notwendig, daß nicht nur die Fachkreise, sondern das ganze gebildete ungarische Publikum sich mit diesem Problem beschäftige. Ueberall müßten die Worte beherzigt werden, die Bergson über die internationale Zusammenstimmung und Unterstützung der wissenschaftlichen Tätigkeit sprach: „Jedes Volk und jeder Mensch, der die Entwicklung der Zivilisation im Herzen trägt, muß die Pflicht der Solidarität durchempfinden. Die internationale Solidarität muß allen zu Hilfe eilen, die an ihrer Erhebung zur reinen Wissenschaft, an ihrer Sucht nach dem vollkommen Schönen und an ihrem Streben nach einem edleren Ideal gelitten haben und leiden. Wegen wirtschaftlicher Umstände ist die geistige Welt, deren Aufgaben doch so oft volle Unabhängigkeit und Selbstlosigkeit, so oft Entsagung und Langmut erfordern, vom Elend bedrückt." Und schließlich haben wir uns der Worte Hanotaux', des Referenten der Ausschußvorschläge vor dem Völkerbund, zu erinnern; er sagte: „Die Studien höchsten Grades, die unabhängigen Forschungen und die geistigen Schöpfungen jeder Richtung bedürfen heute mehr denn je der gegenseitigen Unterstützung und der Schulter an Schulter zu entfaltenden Kraftanstrengung, um die Gemeinschätze der geistigen Arbeit jedwedem zugänglich zu machen, der sich dieser Arbeit weiht."

Vom Tage.

Die Reform der Arbeiterversicherung.

Das Ung. Tel.-Korr.-Bureau meldet: Die Regierung beschäftigt sich ständig und eingehend mit der Reform der Arbeiterversicherung, da es ihre Absicht ist, den bezüglichen Gesetzentwurf binnen einigen Wochen der Nationalversammlung zu unterbreiten. Die Regierung gedenkt damit dem provisorischen Zustand ein Ende zu bereiten und die Autonomie entsprechend zu inaugurieren, da sie von der großen sozialpolitischen Bedeutung dieser Maßnahme durchdrungen ist. Infolge der veränderlichen Geld- und Existenzverhältnisse muß die Regierung aber auch bis dahin immer neue Verfügungen treffen, die zumeist eine Erhöhung der Unterstützungen involvieren. So wird nach einer jüngst erlassenen Verordnung die Schwangerschafts- und Wochenbettunterstützung nach einem nichtversicherten Familienhaupt im Maximalbetrage von 15 auf 75 Kronen, die Säuglingsunterstützung von 7.50 auf 40 Kronen pro Tag erhöht, was die Kasse, für zehn Wochen berechnet, mit Kosten in der Höhe von 8610 Kronen nach jeder Geburt, sowie den Spesen für ärztliche und Geburtshilfe, ferner für Medikamente belastet. Eine frühere Absicht der Regierung, die Unterstützungen auf ein noch höheres Ausmaß zu erhöhen, konnte derzeit nicht verwirklicht werden, da bereits die jetzige Erhöhung die Kasse um mehr als 150 Millionen Kronen belasten dürfte. Der Volkswohlfahrtminister wird indessen die Ergänzung der Mutterschaftsversicherung in Erwägung ziehen, sobald die Leistungsfähigkeit der Kasse auf Grund der neu festzustellenden Beiträge gesteigert werden könne.

Umgestaltung des Faszistenlagers in einen öffentlichen Verein.

Neuzeit Sajtóiroda meldet: Das ungarische Faszistenlager hat heute nacht in einer Beratung beschlossen, dem Wunsche des Ministers des Innern entsprechend, sich zu einem öffentlichen Verein umzugestalten und die von der Versammlung angenommenen Statuten der Organisation dem Minister des Innern zur Genehmigung zu unterbreiten.

Die Reparationen.

Direkte Verhandlungen zwischen Deutschland und Frankreich?

(Telegramm des Pester Lloyd.)

Berlin, 2. Dezember

In den letzten Tagen hatten mehrere Pariser Blätter aus Berlin gemeldet, daß die Reichsregierung neue Reparationsvorschläge vorbereite und versuche, dafür den Beistand der Schwerindustrie zu gewinnen. Heute meldet, nach einem Pariser Telegramm, L'Echo de Paris, man spreche von der Möglichkeit direkter Verhandlungen mit Frankreich mit Hilfe eines Vermittlers. Ueber die Persönlichkeit dieses Vermittlers macht die B. Z. am Mittag eine Andeutung, indem sie meldet, daß der amerikanische Botschafter in Berlin, Houghton, heute mit dem augenblicklich in Berlin weilenden amerikanischen Senator Mac Cormick nach Paris reise, um dort einen mehrtägigen Urlaub zu verbringen. Gestern fand in der amerikanischen Botschaft ein Frühstück statt, an dem Reichskanzler Dr. Cuno, Reichsminister des Aeußern v. Rosenberg

---

daß sie hübsch ist. Es gibt nur verschiedene Grade des Betruges, aber Betrug ist immer dabei. Ein kleiner Gedanke, ein leiser Gedanke, ein schüchterner Wunsch, eine leichte Erwägung — und Sie haben schon Ihre Frau und alle anderen Frauen um der einen willen verraten, die Sie gerade sehen. Ja wenn Sie mit zwei Frauen zu gleicher Zeit reden, betrügen Sie diese beiden untereinander und gegeneinander und alle anderen mit ihnen. Permutationen und Kombinationen des Betrugs. In nichts sind wir so gewandte Künstler, so natürliche Meister wie im Betrug. Wir können gar nicht anders, wir betrügen immer. Daneben freilich lieben wir auch ganz ehrlich, aufrichtig, tief, bis wir eben wieder auf anderen Pfaden gehen. Wir lieben und betrügen — das ist unser Los."

„Soll ich das meiner Frau sagen?"

„Nein, sondern das Gegenteil davon. Genau das Gegenteil davon. Frauen muß man immer das Gegenteil der Wahrheit sagen. Dann glauben sie einem noch am ehesten. Sagen Sie ihr also, daß Sie einzig, ausschließlich und allein sie lieben, daß Sie den Betrug verachten und sich dazu, und es unfaßbar finden, daß Sie jemals dergleichen tun konnten, daß Sie so tief bereuen, als es überhaupt menschenmöglich erscheint, und werfen Sie sich dann auf die Knie vor ihr und flehen Sie sie um Verzeihung an. Demütigen Sie sich vor ihr, denn eine Genugtuung sind Sie ihr schon schuldig, und nichts macht Frauen glücklicher, als wenn sie den, zu dem sie aufblicken, auf den Knien vor sich sehen. Die Demütigung vor einer Frau, die man liebt, ist übrigens keine wirkliche Demütigung, sie ist gleichsam nur eine schöne Geste der Liebe. Beschwören Sie Ihre Frau, Ihnen die Verzeihung zu gewähren, die sie Ihnen nach dem ersten Sturm selbst doch so gern geben möchte. Nehmen Sie als Geschenk, was Sie sich im Grunde erobert haben. Sagen Sie also die Wahrheit und zugleich Unwahrheit. Man kann diese beiden Dinge in der Liebe nicht genau voneinander unterscheiden."

„Und glauben Sie, daß ich auf diesem Wege Erfolg haben werde?"

„Sicherlich. Die Frauen wollen die Lügen und fürchten und verbieten sie. Sie wären die Unglücklichsten, wenn wir nicht verstünden, über diese zwei Unmöglichkeiten eine Brücke zu schlagen."

Inseratenaufnahme:
In Budapest, in der Administration des Pester Lloyd und in den Annoncen-Bureaus: J. Blockner, Bekor, Bankó és Társa, J. Blau, B. Eckstein, Győri & Nagy, Haasenstein & Vogler, Csengi Leopold, Anton Hezel, Rudolf Mosse, Julius Fenzer, Julius Leopold, Ludwig Hegyi, Jos. Schwarz, Sikray. Generalvertretung des Pester Lloyd für Oesterreich: M. Dukes Nachfolger A.-G., Wien, Wollzeile 16, für Deutschland: Rudolf Mosse, Berlin.
Einzelnummer für Budapest und für die Provinz: Morgenblatt 10 Kronen, Abendblatt 10 Kronen.
Für Oesterreich: Morgenblatt 1000 K., Abendblatt 1000 K. Kronen.
Redaktion und Administration: V., Mária Valéria-utca 12. — Manuskripte werden in keinem Falle zurückgestellt.

Nr. 276

...ch dem Lande der Sarmaten gekom-
...s Einfluß auf die Kultur Europas
...esen. Zwei Jahrhunderte lang, nach-
...ge das Fenster nach dem Westen ge-
... Rußland noch selbst von seinem
...o Tolstoj als Macht der Finsternis
...ie russische Grenze blieb der Kultur des
...r verschlossen, als wäre sie wie China
...auer abgesperrt gewesen. Was könnte
... Türkei nach dem Westen sein? Russi-
...ultur konnten sich einander nicht
...o nicht miteinander ausgleichen, ob
...m christliche Völker diesseits und
...s von Petersburg handelte, die den
...en Erlöser der Menschheit haben und
...Dogmen huldigen. Das Fenster in
... würde Völker trennen, die in
...nd Kulturbelangen einander seit
...derten in einem unversöhnlichen
...erstanden, der den Kampf zwi-
... Hellmond zur unauswechslichen
...ufte. Niemals würde sich die
...s unter die Kultur des Morgenlandes
...uch die islamitische Kultur sich der
...ländischen unterwerfen.
... die neue Türkei Westthrazien, das kein
...r und kein Fenster werden kann, nichts
...e Achillesferse, die verwundbare Stelle,
... doch zu neuem Verhängnis werden
...nnen. Miene machen wollte, aus diesem
...eder vorzustoßen über den Balkan und
... das Herz Europas, so würde sie, wie
...mderten, die ganze Welt gegen sich ver-
...t bloß ein schwaches Griechenland, nicht
...Bulgaren und Serbien würden zu den
...ndern in dem Lager ihrer Gegner wären
...lien und der neuen Welt versammelt.
...ie gar nicht an Offensive dächte, könnte
...erhängnisvoll werden. Wie dieses Stück
...angenheit ein Ausfallstor nach dem

Verein für höheres Unterrichtswesen. Der zur Sicherung der wissenschaftlichen Tätigkeit der Hochschulen entsendete Ausschuß dieses Vereins hat gestern unter Vorsitz des Grafen Albert Apponyi eine Besprechung gehalten, der auch Vertreter der Gesellschaft und Delegierte von sieben Hochschulen beiwohnten. Den Bericht des Arbeitsausschusses legte Professor Dr. Emil v. Gróß vor; er führte an, welche Schritte bisher im Interesse der Sicherung der wissenschaftlichen Arbeit der Hochschulen unternommen und welche Ergebnisse erzielt worden seien. Dann tat er der eingeflossenen Geldspenden Erwähnung, darunter der vier Millionen Kronen der Vereinigung der Sparkassen und Banken sowie des ersten größeren, aus Stockholm eingeflossenen Beitrages. Hierauf folgte eine Besprechung über den engeren Anschluß an die Genfer Kommission der Coopération Intellectuelle. Zu dem Gegenstande sprach u. a. der Sekretär im Auswärtigen Amt v. Ortutay-Tißti, der einen Antrag auf Gründung des Landesverbandes geistiger Arbeiter unterbreitete; der Antrag wurde an den Arbeitsausschuß geleitet. Baron Adolf Ullmann erklärte sich bereit, im Hinblick auf die Dringlichkeit der Sache die notwendigsten Angaben nach Genf telegraphisch zu übermitteln und die hieraus erwachsenden Kosten zu tragen, was mit Dank angenommen wurde. Nach Bemerkungen des Vorsitzenden, ferner der Professoren v. Gróß, v. Concha, Balás, Kéréßi, Bolemann usw., die sich auf die Rückerwerbung des auf den losgetrennten Gebieten befindlichen ungarischen wissenschaftlichen Materials (Bibliotheken usw.) bezogen, schloß Graf Apponyi die Sitzung.

...ításával egy-
...legszervezést
...unkáról való
...a támogatása
...egész emberi

...atnak, mely
...a (Organisa-
...figyelmébe
ajánlotta.[1]

Az 1920. dec. 18-diki nyilt ülésben **Lafontaine** Henrik belga szenátor adta elő a javaslatot és rámutatván arra, hogy a nemzetközi munkahivatal 1920 óta 7 millió aranyfrank évi dotációt élvez, kérte, hogy a jóval fontosabb értelmi munkát hasonló támogatásban részesítsék.[2]

A felszólalásnak konkrét eredménye nem volt kétséges, mert épen Lafontaine szenátor egymagában alig értékelhető munkálatokat végzett az értelmi együttmüködés terén.

Ő volt az, ki évtizedek óta figyelte és Bruxellesben igyekezett összehozni a nemzetközi egyesületeket és ma már félezer nemzetközi egyesület unióját sikerült a bruxellesi Palais Mondialban egyesítenie. *(Union des Associations Internationales.)* A nemzetközi mozgalmak figyelemmel kisérése végett 1912-ben *La Vie Internationale* néven külön folyóiratot és *Annuaire de la vie internationale* címmel évkönyvet inditott, mely utóbbi másfélezer oldalon jelent meg. Az egyes nemzetközi kongresszusok beterjesztett ismertetését és határozatait 1910 óta Actes

[1] Société des Nations. Actes de la Première Assemblée. Séances des Commissions. I. köt. Genf, 1920. 167—68. l. A javaslat közölve u. ott. 271. l.

[2] Société des Nations. Actes de la Première Assemblée. Séances Plénieres. Genf, 1920. 754—58. l. Lafontaine szenátor javaslata közölve u. ott. 769—71. l.

Verein für höheres Unterrichtswesen. Der zur Sicherung der wissenschaftlichen Tätigkeit der Hochschulen entsendete Ausschuß dieses Vereins hat gestern unter Vorsitz des Grafen Albert Apponyi eine Besprechung gehalten, der auch Vertreter der Gesellschaft und Delegierte von sieben Hochschulen beiwohnten. Den Bericht des Arbeitsausschusses legte Professor Dr. Emil v. Gróß vor; er führte an, welche Schritte bisher im Interesse der Sicherung der wissenschaftlichen Arbeit der Hochschulen unternommen und welche Ergebnisse erzielt worden seien. Dann tat er der eingeflossenen Geldspenden Erwähnung, darunter der vier Millionen Kronen der Vereinigung der Sparkassen und Banken sowie des ersten größeren, aus Stockholm eingeflossenen Beitrages. Hierauf folgte eine Besprechung über den engeren Anschluß an die Genfer Kommission der Coopération Intellectuelle. Zu dem Gegenstande sprach u. a. der Sekretär im Auswärtigen Amt v. Ortutay-Tißti. der einen Antrag auf Gründung des Landesverbandes geistiger Arbeiter unterbreitete; der Antrag wurde an den Arbeitsausschuß geleitet. Baron Adolf Ullmann erklärte sich bereit, im Hinblick auf die Dringlichkeit der Sache die notwendigsten Angaben nach Genf telegraphisch zu übermitteln und die hieraus erwachsenden Kosten zu tragen, was mit Dank angenommen wurde. Nach Bemerkungen des Vorsitzenden, ferner der Professoren v. Gróß, v. Concha, Balás, Kéréßi, Bolemann usw., die sich auf die Rückerwerbung des auf den losgetrennten Gebieten befindlichen ungarischen wissenschaftlichen Materials (Bibliotheken usw.) bezogen, schloß Graf Apponyi die Sitzung.

ajánlotta.[1]

Az 1920. dec. 18-diki nyilt ülésben Lafontaine Henrik belga szenátor adta elő a javaslatot és rámutatván arra, hogy a nemzetközi munkahivatal 1920 óta 7 millió aranyfrank évi dotációt élvez, kérte, hogy a jóval fontosabb értelmi munkát hasonló támogatásban részesítsék.[2]

A felszólalásnak konkrét eredménye nem volt kétséges, mert épen Lafontaine szenátor egymagában alig értékelhető munkálatokat végzett az értelmi együttműködés terén.

Ő volt az, ki évtizedek óta figyelte és Bruxellesben igyekezett összehozni a nemzetközi egyesületeket és ma már félezer nemzetközi egyesület unióját sikerült a bruxellesi Palais Mondialban egyesítenie. *(Union des Associations Internationales.)* A nemzetközi mozgalmak figyelemmel kisérése végett 1912-ben *La Vie Internationale* néven külön folyóiratot és *Annuaire de la vie internationale* címmel évkönyvet indított, mely utóbbi másfélezer oldalon jelent meg. Az egyes nemzetközi kongresszusok beterjesztett ismertetését és határozatait 1910 óta Actes

[1] Société des Nations, Actes de la Prémière Assemblée. Séances des Commissions. I. kötet. Genf, 1920. 167—68. l. A javaslat közölve u. ott. 271. l.

[2] Société des Nations. Actes de la Première Assemblée. Séances Plénieres. Genf, 1920. 754—58. l. Lafontaine szenátor javaslata közölve u. ott. 769—71. l.

LLOYD

ATT

ember 1922

den unwegsamen
u richten.
ferkeit und Klug-
m Tode verfallen
Kleinasien befreit,
steht mit einem
hält seine Hand
ieder den Türken,
sgeträumt. Aber
len sich nicht mit
stantinopel. Und
iedergeben. Dann
und sie verlangen
nopel wieder die
tisch kontrollieren.
a die Hand legen
tor nach Europa

on ihren Feinden
ihren Freunden
Wert könnte für
aben? Undenkbar
ins Auge fassen
zutreten. Es ist
en, zu erhalten,
ch war ihr Sieg
r westwärts von
macht mit dem
Mustafa Kemal, so
wirklich mit dem
rn noch der Ge-
und der Balkan
rde? So verblen-
wenn seine Ver-
anne, die Refet
Worte im Munde
daran, daß die
, um das Leben,
Anfechtungen be-

auf diesem Wege nach dem Lande der Sarmaten gekommen, und Rußlands Einfluß auf die Kultur Europas ist noch geringer gewesen. Zwei Jahrhunderte lang, nachdem Peter der Große das Fenster nach dem Westen geöffnet hatte, wurde Rußland noch selbst von seinem größten Dichter Leo Tolstoi als Macht der Finsternis gekennzeichnet, und die russische Grenze blieb der Kultur des Westens nicht weniger verschlossen, als wäre sie wie China von einer großen Mauer abgesperrt gewesen. Was könnte ein Fenster von der Türkei nach dem Westen sein? Russische und westliche Kultur konnten sich einander nicht nähern, konnten sich nicht miteinander ausgleichen, obgleich es sich hier um christliche Völker diesseits und jenseits des Fensters von Petersburg handelte, die den Glauben an denselben Erlöser der Menschheit haben und nur verschiedenen Dogmen huldigen. Das Fenster in Westthrazien aber würde Völker trennen, die in Glaubensdingen und Kulturbelangen einander seit dreizehn Jahrhunderten in einem unversöhnlicheren Gegensatz gegenüberstanden, der den Kampf zwischen Kreuz und Halbmond zur unausweichlichen Folge haben mußte. Niemals würde sich die Kultur des Westens unter die Kultur des Morgenlandes beugen, niemals auch die islamitische Kultur sich der Herrschaft der abendländischen unterwerfen.

So würde für die neue Türkei Westthrazien, das kein Ausfallstor sein darf und kein Fenster werden kann, nichts anderes sein als die Achillesferse, die verwundbare Stelle, die ihr schließlich doch zu neuem Verhängnis werden müßte. Wenn sie jemals Miene machen wollte, aus diesem Winkel heraus wieder vorzustoßen über den Balkan und über die Donau in das Herz Europas, so würde sie, wie in früheren Jahrhunderten, die ganze Welt gegen sich vereinigt finden. Nicht bloß ein schwaches Griechenland, nicht bloß Rumänien, Bulgarien und Serbien würden zu den Waffen greifen, sondern in dem Lager ihrer Gegner wären alle Mächte der alten und der neuen Welt versammelt. Aber selbst wenn sie gar nicht an Offensive dächte, könnte

Der Ovationen standen abermals Frau Blaha und Rákosi. Frau Ilka Pálmay, Klara Kürthy und übrigen Künstlerinnen der großen Epoche des Volkstheaters wurden gleichfalls mit Applaus ausgezeichnet. Der Vorstellung folgte ein Bankett im Restaurant Kißkerty. Am Festessen nahmen die Vertreter der Hauptstadt und die vorragendsten Mitglieder der hauptstädtischen Theater teil. Toaste sprachen: Konrad Weiß, Johann Jlovßky, Laus Beöthy, Koloman Porzsolt und der greise Rajnai.

Lustspieltheater. Man könnte einen breitangelegten sehr lehrreichen Essay über das Thema verfassen: Repertoir oder en suite? und an der Hand der uns vorliegenden Daten beweisen, daß das abwechslungsvolle Repertoire in gleichem Maße literatur, Schauspielkunst und Publikum fördert, während das ersprießlich ist, das En-suite-Spiel hingegen viele Dramatik auch sehr begabte, nicht zu Worte kommen läßt; den Geist und die Ambition der Schauspieler infolge der mechanischen Wiederholung derselben Rollen allmählich abtötet; und endlich in Publikum die berechtigte Ueberzeugung aufkommen läßt, daß das Theater ein bloßer Vergnügungsort sei, für den Unternehmer aber nichts anderes als ein Geschäft. Diese Bemerkungen wurden durch die Reprise der feinen, geistvollen komödie „Der Blaufuchs" von Franz Herczeg veranlaßt. Im Lustspieltheater ist man schon zur Einsicht gelangt, daß der Betrieb nur durch ein reichhaltiges Repertoire aufrechterhalten werden könne, und so hat sich die Leitung bewogen lassen, Um- und Rückschau zu halten und aus den älteren Beständen

I.

MIKOR a Nemzetek Szövetségének felállításával egyidőben a nemzetközi munkahivatal megszervezést nyert, nyilvánvaló lett, hogy a kézi munkáról való gondoskodás mellett az értelmi munka támogatása még hatványozottabb mértékben kivánatos és az egész emberi művelődésre kiható fontos érdek.

Ez az érvelés képezte alapját annak a javaslatnak, mely az 1920-diki első genfi közgyűlés II. bizottságában (Organisations techniques) a kérdést a főtanács jóindulatú figyelmébe ajánlotta.[1]

Az 1920. dec. 18-diki nyilt ülésben Lafontaine Henrik belga szenátor adta elő a javaslatot és rámutatván arra, hogy a nemzetközi munkahivatal 1920 óta 7 millió aranyfrank évi dotációt élvez, kérte, hogy a jóval fontosabb értelmi munkát hasonló támogatásban részesítsék.[2]

A felszólalásnak konkrét eredménye nem volt kétséges, mert épen Lafontaine szenátor egymagában alig értékelhető munkálatokat végzett az értelmi együttműködés terén.

Ő volt az, ki évtizedek óta figyelte és Bruxellesben igyekezett összehozni a nemzetközi egyesületeket és ma már félezer nemzetközi egyesület unióját sikerült a bruxellesi Palais Mondialban egyesítenie. *(Union des Associations Internationales.)* A nemzetközi mozgalmak figyelemmel kisérése végett 1912-ben *La Vie Internationale* néven külön folyóiratot és *Annuaire de la vie internationale* címmel évkönyvet indított, mely utóbbi másfélezer oldalon jelent meg. Az egyes nemzetközi kongreszszusok beterjesztett ismertetését és határozatait 1910 óta Actes

[1] Société des Nations, Actes de la Prémière Assemblée. Séances des Commissions. I. kötet. Genf, 1920. 167—68. l. A javaslat közölve u. ott. 271. l.

[2] Société des Nations. Actes de la Première Assemblée. Séances Plénieres. Genf, 1920. 754—58. l. Lafontaine szenátor javaslata közölve u. ott. 769—71. l.

du Congrès Mondial cim alatt tette közzé, melyből eddig három vaskos kötet áll rendelkezésre és nyujt kitünő tájékozást az összes nemzetközi kongresszusok munkájának természetéről és határozataikról. E határozatokat jelenleg kódex alakjában dolgozzák fel és a Nemzetek Szövetségének védnöksége alatt fog megjelenni (Code des Voeux et Résolutions des Congrès Internationaux), tartalmazván a XIX. század közepe óta megtartott mintegy 3000 nemzetközi kongresszus javaslatainak lényegét és határozatait.

Ezzel az unióval kapcsolatban Lafontaine szenátor már 1895-ben hozzáfogott egy nemzetközi bibliográfia megteremtéséhez. A feladat nem volt könnyű, mert a fogalom már magában szertelennek és a feladat emberfölöttinek látszik, de ha negyedszázad után azt látjuk, hogy az így létrehozott katalógusban 1920. szeptemberben már a 12-dik millió cédulát helyezték el, akkor meg kell hajolnunk a munka nagyszerűsége előtt. Amennyire a tervezetet ismerjük, a gyűjtés ki óhajt terjeszkedni a világ összes nemzeti könyvtáraira és nemzeti bibliográfiájára. Társaságunkra hárul a fontos feladat, hogy az értelmi munkának ebben a birodalmában a magyar tudományosság részére illő helyet biztosítson. Hozzávetőleges számítás szerint a bibliográfia 50 milliós kartothéket fog felölelni és jelenleg a Palais Mondialnak öt termét foglalja el.

A bibliografikus gyüjteménnyel kapcsolatban felmerült a terv, hogy az egyes címeket címszók szerint dossierekben egyesítsék és így jött létre az immár három termet magában foglaló legnagyobb emberi encyklopédia, az *Encyclopédie Documentaire,* mely ma 10 ezer dossierben egy millió címszót tartalmaz. Azt hisszük, a jövő nagy encyklopédiájának megalkotásakor, melyet a világ egész tudományosságának bevonásával terveznek létrehozni, ezt a folyton növekvő encyklopédiát figyelmen kívül hagyni alig lehet és nekünk csak az az óhajunk, hogy abban a magyar nemzet ezer éves küzdelme és kulturája is illő helyet találjanak.

A fentiekkel kapcsolatos nemzetközi könyvtár *(Bibliothéque Internationale)* 11 teremben főleg a nemzetközi mozgalomra vonatkozó és a nemzetközi társaságok adományát alkotó 120 ezer kötetes gyüjtemény. Legfontosabb része a 20,000 címszót tartalmazó bibliografikus rész, a 70 ezer hirlap és a 6 ezer

szemle. A könyvtár egyik része adományok, másik tudományszakok, harmadik területi kiadványok vagy vonatkozások (Amerika, Oroszország stb.) szerint tagolódik.

A kongresszussal, bibliográfiával, encyklopédiával és könyvtárral harmonikusan egybeillik Lafontaine szenátor utolsó nagy alkotása, az 1920. szeptemberi bruxellesi nemzetközi értekezleten megalkotott Nemzetközi Egyetem *(Université Internationale)*. Az egyetem nem szoros értelemben vett állandó, hanem ad hoc jellegű intézmény, mely évenkint mindössze három hetes szorgalmi időben működik és a következő célú előadásokat öleli fel: 1. a Nemzetek Szövetsége, 2. egyes államok mai állapota, 3. nemzetközi kérdések és problémák, 4. egyes tudományágak és azok mai állása, 5. egyes tudományágak encyklopédikus ismertetése. Az intézet e szerint nem egyéb, mint a világ 280 főiskolájának, azok 20 ezer professzorának és 500 ezer hallgatójának nemzetközi konferenciája és közös tanfolyama. Nagy sikert jelentett az, hogy nyomban a megalakulás után 16 állam 230 professzora kinálkozott készséggel arra, hogy az előadások megtartásában közreműködjék: Franciaország 71, Itália 42, Anglia 24, Schweiz 22, az északamerikai Unió 11 professzort delegált.

Mind e gyüjtemények együtt a Palais Mondialban egyesült *Union des Associations Internationalet* és *Centre Internationalt* alkotják, melynek 19 termében a világ valamennyi állama helyet kap, Magyarország azonban mindeddig sajnálatosan semmivel sincsen képviselve.

A Palais Mondial 99 termes épülete az a hely, hol évenkint a *Quinzaine Internationale* lezajlani szokott. Akkor üléseznek a nemzetközi társaságok delegációi és akkor működik az egyetem. Az első quinzaine 1920. szept. 5—20, a második 1921. aug. 20. — szept. 5. zajlott le.

Közelebbről érdekelhet bennünket az, mi módon vesznek részt az egyes államok és nemzetek a felsorolt intézményekben.

Francia betürendben véve a dolgot, azt látjuk, hogy *Argentina* külön termet tart fenn a Musée Internationalban, melyet az argentinai szociális muzeum rendez be; az 1913-diki Congrès Mondialban hivatalosan képviseltette magát; megküldi hivatalos kiadványait; Buenos Airesben nemzeti bibliográfiai bizottságot tart fenn, mely a bruxellesi gyüjteményben az argen-

tiniai anyag teljességéről és állandó kiegészítéséről gondoskodik. *Belgium* kormánya állandó támogatást nyujt és a Palais Mondial fentartása mellett évi 20 ezer belga frank segélyt ad az Union des Associations Internationales, 50 ezer belga frankot a nemzetközi bibliográfia költségeire. melyeket 1920-ban 100 ezer belga frank egyszersmindenkori segéllyel toldott meg. Hivatalosan képviselteti magát a Congrès Mondialban; hatóságait közreműködésre utasítja; adminisztrativ szervet tart fenn a teljes belga bibliográfia és a belga királyi könyvtár katalógusainak elkészítésére; a Centre International belga osztályának berendezését az összes kormányhatóságok felügyelete alatt végezteti. *Brazilia* ugyanily módon közli állandóan a braziliai bibliografikus anyagot és átveszi a bruxellesi repertorium duplumait, melyekből 1920-ig 300 ezer kartonlapot vásárolt meg. *Chile* Santiagoban nemzeti bibliográfiai bizottságot és intézetet szervezett, mely a bruxellesivel állandó kapcsolatban áll. *China* külön osztályt tart fenn a nemzetközi muzeumban és a chinai nemzeti encyklopédia munkálatait kapcsolja be. *Spanyolország* kormánya nagyobb összeggel tart fenn a muzeumban egy spanyol osztályt és a nemzetközi egyetem tanácsában delegátussal képviselteti magát. Az északamerikai Unió washingtoni állami könyvtár katalogusának 1920-ig 600 ezer duplumát küldötte meg. *Franciaország, Nagy-Britannia* és *Itália* hivatalosan képviseltetik magukat a Congrès Mondialban és a nemzetközi egyetem tanáesában. *Japán* bruxellesi követsége utján az összes szervezetekben. *Mexikó* és *Norvégia* nemzeti bibliográfiai intézeteket alakítottak a bruxellesivel szerves kapcsolatban. *Németalföld* a hágai királyi könyvtárt hozta vele kapcsolatba és nemzeti bibliografiai tanácsot (Conseil Hollandais pour la Documentation) alakított, ugyanilyent alakitván *Peru, Lengyelország, Schweiz* és *Cseh-Szlovákia. Dél-Ausztrália, Bolivia, Kanada, Columbia, Santo Domingo, Ecuador, Finnország, Guatamala, Haiti, Honduras, Luxemburg, Liberia, Panama, Persia, Portugália, Románia, Svédország, Uruguay* és *Venezuela* hiteles kiadványaikat küldik meg.

A részvétel és hozzájárulás különböző formákban történhet, és pedig *a)* egyes államok, *b)* egyes intézmények (egyetemek) és *c)* egyes társaságok részéről.

A Palais Mondial épülete körül tervezi La Fontaine sze-

nátor egy nemzetközi város *(Cité Internationale)* felállítását, melyben minden államnak joga volna egy kulturházat emelni és mely területenkívüliséget élvezve, önmagát igazgatná.

A terveket mellőzve, legyen szabad visszatérnünk ahhoz, a mi van.

Kétségtelen, hogy itt egy elismerésre méltó, nagyszabású munkálattal állunk szemben. Ha kritikát akarnánk gyakorolni, azt mondhatnánk, hogy szigorúbb kritikát senki sem gyakorolhatott azoknál, kik Bruxellest a háború idején megszállva tartották és a németek mégis a legnagyobb elismerés hangján emlékeztek meg La Fontaine szenátor alkotásairól.[1]

Ugyanilyen elismerésben részesítette már 1910 óta állandóan a washingtoni *Carnegie Endowment for International Peace* és ezek után indokolt volt az, hogy a Nemzetek Szövetségének 1920. dec. 18-iki nyilvános ülése is elismeréssel hallgatta meg Lafontaine szenátor előterjesztését az értelmi munka nemzetközi megszervezéséről.

Az a javaslat, melyet a Lafontaine szenátor vezetése alatt álló *Union des Associations Internationales* az értelmi együttműködés iránt a Nemzetek Szövetségéhez benyújtott,[2] voltaképen a bruxellesi Palais Mondial intézményein alakul és ezért a felállítandó szervezet céljául a következőket jelölte meg:

a) «A Nemzetek Szövetségének tanáccsal szolgálni az értelmi munkát érintő minden kérdésben (természettudomány, technika, irodalom, művészet, ethika, általános társadalomtudomány stb.);

b) szorosabb kapcsolatot létesíteni a különböző országok azon intézményeivel és hivatalos szervezetei között, amelyek ugyanezeket a célokat tűzték maguk elé; tágabbkörű együttműködésre és jobb egymásba kapcsolódásra törekedni;

c) mindazon tájékoztatások gyors és rendszeres kicserélését megszervezni, amelyek ezen kérdésekben egyöntetű intézkedések megtételéhez szükségesek;

d) gondoskodni egy szervezetről, a mely a tudományos

[1] *Hanauer J.:* Das «Institut International de Biblographie» in Brüssel. Der Belfried, Eine Monatschrift für Geschichte und Gegenwart der belgischen Lande. I. Leipzig. 1917. 233—36.

[2] Közölte az Emlékirat a Nemzetek Szövetségéhez az értelmi együttműködés megszervezése ügyében. Budapest, 1922. 85—95. l.

és értelmi érdekek terén biztosítja nemzetközi megállapodások és egyezmények megkötését és a végrehajtás ellenőrzését;

e) érintkezni és együttműködni az értelmi célokat szolgáló nemzetközi egyesületekkel; támogatni kongresszusaikat, különösen pedig az ezen egyesületek összesége által rendezett világkongresszusokat (Congrés Mondial des Associations Internationales).»

A Nemzetek Szövetségének főtanácsa 1921. márc. 1-én tartott ülésében a kérdést Quinones de Leon spanyol delegátus javaslata után az adatok egybegyüjtéséig elnapolta,[1] de jún. 27-iki ülésében is foglalkozott a kérdéssel, mert Sir Eric Drummond főtitkár két emlékiratot terjesztett elő, egyet a Nemzetközi Egyesületek Lafontaine szenátortól megteremtett Uniójának eddigi munkásságáról,[2] és egyet a nemzetközi értelmi munka felállításának hasznos voltáról.[3] Mivel az értelmi együttműködés iránt a franciák is nyújtottak be javaslatot,[4] a Főtanács szept. 8-iki ülésében Bourgéois Leo francia delegátus előterjesztésére [5] mindkét javaslatot magáévá tette és a kérdés tanulmányozása és konkrét jelentéstétel végett 12 tagú külön nemzetközi bizottságok szervezését javasolta.[6]

[1] Société des Nations. Journal Officiel., II. Genf, 1921. 176—19. l.

[2] Société des Nations. A. 42. B. 1921. L'Activité éducative et l'Organisation du Travail intellectuel accomplies par l'Union des Associations internationales Mémoire du Secrétaire Général. Genf, 1921. 6. l.

[3] Société des Nations. A. 42. C. 1921. L'Utilité d'un Organisme technique pour le Travail intellectuel. Mémoire du Secrétaire Général. Genf, 1921. 2. l. Ugyanakkor a főtitkár máj. 25.iki levelében jelentette, hogy a bruxellesi nemzetközi egyetemet a főtanács febr. 28-iki határozata értelmében felkérte a tagállamokat és egyetemeiket, hogy az intézményt támogassák. (Société des Nations. Journal Officiel. II. Genf, 1921.

[4] Société des Nations. Journal Officiel. I. Genf. 1920. 445—52. l. Magyarul közölve: Emlékirat a Nemzetek Szövetségéhez az értelmi együttműködés megszervezése ügzében. Budapest, 1922, 76—84. l.

[5] Société des Nations. A. 42. A. 1921. L'Organisation du Travail intellectuel. Rapport présenté par M. Léon Bourgéois, représentant de la France, adopté par le Conseil, le 2 Septembre 1921. Genf, 1921. 3. l. Közölve Société des Nations. Journal Officiel II. Genf, 1921. 1104—6. l. A főtitkári előterjesztés ugyanott. 1106—12. l, Javaslata u, o. 1110—12. l.

[6] Société des Nations. Journal Officiel. II. Genf, 1921. 1111—12. l.

II.

Így ült össze a Nemzetek Szövetségének II. közgyűlése, mely 1921 szept. 21-én Bourgéois Leo előterjesztésére magáévá tette a főtanács szept. 8-iki javaslatait, mire a főtanács 1922. jan. 14-iki két ülésében Hanotaux Gábor francia delegátus, volt külügyminiszter előterjesztését[1] magáévá tette és a főtitkárt a delegátusok kijelölésére utasította,[2] máj. 15-iki ülésében pedig a bizottság Bourgéois Leo előterjesztése alapján[3] a következőképen állította össze: Banerjee D. N. a politikai gazdaságtan tanára a calcuttai egyetemen; Bergson Henrik a Collége de France tiszteletbeli tanára, a francia Akadémia és az Académie des Sciences morales et politiques tagja; Bonnevie kisasszony, az állattan tanára a christianiai egyetemen, delegátus a Nemzetek Szövetségének közgyűlésén; de Castro A. a riói egyetem orvosi fakultásának igazgatója; Curie-Sklodowska asszony, a fizika professzora a párisi egyetemen és a varsói egyetem tiszteletbeli professzora, a párisi orvosi akadémia és a varsói tudományos társaság tagja; Destrée J. a tudományok és művészetek ny. minisztere, a belga irodalmi és francia nyelvi akadémia tagja; Einstein A. a fizika tanára a berlini egyetemen, az amsterdami királyi akadémia, a londoni Royal Society és a berlini tudományos akadémia tagja; Hale A. E. a Mount Wilson obszervatorium igazgatója, a Royal Society és az Institut de France kültagja, a nemzeti tanulmányi tanács tiszteletbeli elnökc, a nemzetközi tanulmányi tanács választmányának tagja; Murray A. Gilbert, a görög filológia tanára az oxfordi egyetemen, a British Academy tanácsának tagja és Délafrika delegátusa a Nemzetek Szövet-

[1] Közölve Journal Officiel. III. 1922. Genf. 174—75. l.
[2] U. ott. III. l.
[3] Az előterjesztés közölve u. ott 679—80 l.

ségében; de Reynold G. a francia irodalom tanára a berni egyetemen; Ruffini F. az egyházjog tanára a turini egyetemen, ny. közoktatásügyi miniszter, a Népszövetségi Unió elnöke, a turini királyi akadémia alelnöke; de Torres Quevedo L. a madridi elektro-mechanikai laboratorium igazgatója, a Junta para Ampliacion de Estudios választmányának és a madridi tudományos akadémiának tagja.[1]

A bizottság 1922. aug. 1—5. a Japánba készülő Einstein professzor kivételével Genfben össze is ült, míg a beteg Halet Millikan R. A., a kaliforniai technológiai intézet Norman Bridge fizikai laboratoriumának igazgatója, a nemzeti tudományos akadémia titkára, az északamerikai nemzeti tanulmányi tanács alelnöke és a nemzetközi tanulmányi tanács tagja helyettesítette.

Az ülésen jelen voltak azonkívül Nitobe Inazo, a Nemzetek Szövetségének helyettes főtitkára, tokiói egyetemi tanár, a Nemzetek Szövetsége képviseletében (chargé de collaborer aux travaux de la Commission), Luchaire J. francia közoktatásügyi főfelügyelő, ki Bergsont mint szakértő kisérte el, Martin W., a nemzetközi munkahivatal technikai tanácsa, dr. Halecki Oszkár varsói egyetemi tanár, a filozófiai kar volt dékánja és a Nemzetek Szövetsége titkárságának tagja, végül mint jegyzőkönyvvezető titkár Toledano A.[2]

A bizottság elnökévé Bergson Henrik bölcsészt, alelnökévé Murray Gilbert nyelvészt és előadójává Reynold irodalomtörténészt választotta.

A bizottság öt napon át hat ülésben mindössze csak az általános szempontokkal foglalkozhatott és a következő határozatokban állapodott meg:

I. Az intellektuális élet állapota.

1. A bizottság kéri a Nemzetek Szövetségének tanácsát, tartson ankétot az értelmi munka helyzetéről a különböző

[1] Közölve u. ott. 535—36. l.

[2] Az ülés lefolyásáról v. ö. Résumé mensuel des travaux de la Société des Nations. II. Genf. 1922. 176—79. l. A bizottság jelentését a következő ügyiratban tette közzé: Société des Nations. A. 61. 1922. XII. (C. 559. 1922. XII.) Genève le 24 aout 1922. Commission de Coopération Intellectuelle. Première Session, tenue à Genève du 1-er au 5 août 1922. Rapport de la Commission, approuvé par le Conseil le 13 septembre 1922. 9 l.

országokban, azon bajokról, melyekben az intellektuális élet szenved és a javasolt orvoslatokról; ezen ankét meg fogja vizsgálni az értelmi munkások gazdasági körülményeit.

2. A Bizottság kifejezetten felhívja a Nemzetek Szövetsége Tanácsának figyelmét az intellektuális élet kétségbeejtő helyzetére és a beavatkozás sürgetően szükséges voltára Európa bizonyos országaiban.

A Bizottság kész a Tanácsot vagy a Közgyűlést ebben a tekintetben mindenféle szabatos felvilágosítással ellátni, valamint rendelkezésére áll mindazon intézkedésekben, amelyekben csatlakozhat.

8. Avégből, hogy a Nemzetek Szövetségének közgyűlését a 2. pontban említett szabatos felvilágosításokkal elláthassa, a Bizottság elhatározza:

a) miszerint megkéri de Reynold urat, hogy lehető rövid időközben készítsen előterjesztést az intellektuális élet állapotáról Ausztriában, felhasználván a sok kutatást, melyeket ebből a szempontból gyüjtött és közvetlen érintkezést keresvén ezen ország legilletékesebb személyiségeivel;

b) miszerint megkéri Curie-Sklodowska asszonyt, hogy hasonló előterjesztést dolgozzon ki Lengyelországot illetőleg;

c) miszerint e két előterjesztést a Nemzetek Szövetségének Közgyűlése elé fogja terjeszteni abból a célból, hogy mintául szolgáljanak más országokkal szemben követendő eljárásra nézve, hol az értelmi munka szükségletei hasonlóak.

II. Bibliográfia.

1. A Bizottság megfontolván azt, hogy az emberi tudás kiváltképen minden nemzetnek közös java, annak megőrzését a multra és gyors közlését a jövőre nézve feltétlenül szükségesnek tartja.

3. Avégből, hogy e kettős célhoz vezető gyakorlati eszközöket megkeressék, a Bizottság Curiené asszonytól és Destrée úrtól összeállított külön Albizottságot alakít.

3. Ezen Albizottság magához vehet bizonyos számú (háromtól ötig) az intellektuellekhez tartozó személyt, kiknek együttműködése szükségesnek látszik, egyrészt bibliografusokat, másrészt specialista tudósokat, kiknek állandó közreműködését hasznosnak fogja ítélni.

4. Ezen Albizottság Bergson úr elnöklete alatt az összehivó levelében jelzett időpontban és helyen fog összeülni.

5. Az Albizottság még egyéb felfogásokat, nevezetesen tudományos csoportok felfogását is beszerezheti.

III. Nemzetközi cserék.

A Bizottság kéri a Tanácsot, miszerint hívja fel a Nemzetek Szövetsége közgyűlésének figyelmét a Bruxellesben 1886. márc. 15-én elfogadott, nemzetközi cserére vonatkozó nemzetközi egyezményekre. Az értelmi együttműködést hasonló egyezmények kiterjesztése nagyban elősegítené. Óhajtandó volna, hogy az ott szándékolt rendelkezések teljes alkalmazást nyerjenek, javittassanak és kiterjesztessenek, nevezetesen a nem hivatalos mindennemű kiadvány szabad postai terjesztése által.

IV. Tudományos kutatások.

A Bizottság úgy véli, hogy a tudományos kutatások terén való együttműködés a nemzetközi értelmi együttműködés kebelében a legjobb eszköze annak, hogy a lelkeket a béke és a civilizáció közös munkáján dolgozva megközelítsék. Azt óhajtja ezért, hogy az együttműködés fejlesztessék, elvben azonban hozzáteszi, hogy ez a tudományos társaságok munkája legyen. Ennek következtében a Bizottság azt óhajtván, hogy sem szervezetökben, sem munkálataikban befolyásolva ne érezzék magukat, nem kevésbbé óhajtja, hogy nekik gyakorlatilag mindenki segítségökre legyen. A tudományos kapcsolatok problémáját tehát közelebbi ülésszakának napirendjén tartja

Hogy a tudományos kutatásokat megkönnyítse, a Bizottság egy nemzetközi kölcsön- és hitelpénztár javaslatot fog tanulmány tárgyává tenni.

V. Nemzetközi ankét régészeti kutatások és azok eredményeinek közzététele iránt.

Annak ellenére, hogy sok nemzet buzgalommal járult hozzá, az ókori emlékek felfedezéséhez és megóvásához, igen nagyértékű sok emlék maradt még a föld alatt vagy maradt

kívül a tudós világ figyelmén, vagy ki van téve a pusztulásnak és eltünésnek. Ebben az ügyben tehát nemzetközi együttmüködés szükséges és törvényszerű; a valóságban gyakorlatban is van egyes nemzetek között, nem történt azonban nemzetközi szabályozás ezen munkának, valamint költségeinek és az abból eredő igazságos elosztása iránt. Ennek következtében nemzetközi egyezmény volna alkotandó:

1. a még fel nem fedezett régészeti kincsek mértékének megállapítása iránt;

2. általános kutatási tervezet megalkotása iránt;

3. a kutatást illető módszer szabályainak megállapítása iránt;

4. nemzetközi szabályzat megalkotása a régészeti emlékek megóvása és elidegenítése iránt.

VI. Egyetemközi együttmüködés.

1. Attól kezdve, amint a körülmények lehetővé teszik, hogy minden állam összes úgy hivatalos, mint szabad egyetemeinek nemzetközi kongresszusa összeülhet, a Bizottság úgy véli, hasznos volna egybehívni azt avégből, hogy az érdekelteket megkérdezzék az értelmi együttmüködés iránt.

2. A Bizottság de Castro, Destrée, Millikan, Murray és de Reynold urakból álló albizottságot bizza meg, hogy az alább leírt irányelvek szerint szorgalmazzák ily kongresszus előkészítő munkáját.

Ez albizottságnak elnöke Bergson úr lesz, ki azt az általa szükségesnek tartott időpontban és helyen fogja egybehívni.

Az meg fogja állapítani az esetleges kongresszus belső szabályzatát, napirendjét, valamint szervezetének általános elveit.

3. Az egyetemközi együttmüködést sokféle szempontból lehet tekinteni. A közelebbi megvalósítás szempontjából a következő pontokat lehet vizsgálat alá venni: tanárcsere, diákcsere, az egyetemi tanulmányok és diplomák egyenértékűsége, nemzetközi tápintézetek intézménye, nemzetközi szünidei tanfolyamok és központi egyetemi információs iroda; e pontokat mindenkor csakis a nemzetek azon szuverén jogának tekintetbe vételével vehetik vizsgálat alá, hogy közoktatásügyükre és az egyetemek önkormányzatára nézve törvénykezhetnek.

4. Jelen határozatokról valamennyi egyetemet értesíteni fognak. Felkéri őket, ismertessék a Nemzetek Szövetségének Titkárságával avégből, hogy az albizottsághoz utalják véleményüket a 3. pontban jelzett pontokra nézve. Tanácsolni fogják nekik, miszerint ne tegyenek hasonló közlést mindaddig, amíg országuknak vagy egy csoport ország más egyetemeivel nem értekeztek.

*

VII. A szellemi tulajdon védelme.

A Bizottság megfontolván azt, hogy a szellemi tulajdon hatályosan és hogy különösen a tudományos tulajdon egyáltalában védve nincsen, albizottságot küld ki Destrée, Millikan, Ruffini és de Torres Quevedo urakból egybeállítva, hogy tanulmányozzák azon eszközöket, melyekkel ezt a védelmet biztosítani lehetne.

Ez az albizottság érintkezésbe lép azon szervezetekkel, melyek feltehetőleg hasznos információt nyujthatnak, elsősorban a berni nemzetközi irodalmi és művészeti tulajdonjogi hivatalt, valamint az elméleti és alkalmazott kémia nemzetközi unióját és az értelmi munkások francia konfederációját.

VIII. Mérges gázok és kémiai háború.

Az értelmi együttműködés bizottsága sajnálja, hogy nem javasolhat oly módozatokat, melyek megengedik, hogy minden ország tudósa rábirható volna, miszerint a mérges gázok és kémiai háború terén tett felfedezéseiket közzétegyék.[1]

A bizottság egyben elhatározta, hogy az intellektuális élet körülményeinek tanulmányozása végett bizottságot küld ki.

*

E határozat eredményeként a bizottság egyik tagja, Curie-Sklodowska asszony Lengyelország, a bizottság másik tagja, de Reynold pedig Ausztria intellektuális életének viszonyait vizsgálta meg.

[1] A. 61. 1922. XII. (C. 559. 1922. XII.) Genève, le 24 août 1922. Société des Nations. Commission de Coopération Intellectuelle. Première session, tenue à Genève du 1-er au 5 août 1922. Rapport de la Commission, approuvé par la Conseil le 13 septembre 1922. Genf, 1922. 9 l.

Az előttünk fekvő terjedelmes jelentések a következő mozzanatokra terjednek ki:

a) rövid kulturtörténeti összefoglalás, *b)* az 1921—22. közoktatásügyi költségvetés ismertetése, *c)* az egyetemek intézeteinek, tanárainak és tanulóinak anyagi viszonyai, *d)* a szükséges támogatás természete és mértéke.[1]

A Főtanács 1922. szept. 13-iki ülésében behatóan foglalkozott a bizottság határozataival és az ülésre Bergson Henrik elnököt is meghívta.

A határozatokat Hanotaux Gábor előadó mutatta be és a Főtanács felkérésére Bergson indokolta meg.

Lord Balfour rámutatott arra, hogy Ausztria és Németország intellektuális élete teljesen megbénult, egyébként az előterjesztést magáévá téve, az egyhangulag keresztülment és pedig:

a) értekezlet az intellektuális élet körülményei ügyében a különböző államokban, mire nézve a Nemzetek Szövetsége az egyes országokhoz kérdőivet fog kibocsátani, *b)* a bibliografikus albizottság felállítása iránt, *c)* az 1886-iki bruxellesi nemzetközi csereegyezmények kiterjesztésének szorgalmazása iránt, *d)* az egyetemközi mozgalom és *e)* az értelmi tulajdonjog ügyében.[2]

A III. közgyűlésen a kérdés előadója de Jouvenel francia delegátus volt, ki a Főtanács felsorolt határozatait jelentésben foglalta össze,[3] melyet a közgyűlés szept. 28-án megtartott

[1] A. 62. 1922. XII. (C. 577. 1922. XII. Genève, le aout 1922.) Société des Nations. Commission de Coopération Intellectuelle. Exposé documentaire sur l'état de la vie intellectuelle en Autriche, approuvé par le Conseil le 13 septembre 1922. M. de Reynold, rapporteur de la Commission. Genf, 1922. II l. és A. 63. 1922. XII. (C. 634. 1922. XII.) Genève, le 24 août 1922. Société des Nations. Commission de Coopération Intellectuelle. Note provisoire sur l'était de la vie intellectuelle en Pologne, soumise au Conseil par la Commission de Coopération Intellectuelle et approuvée par le Conseil le 13 Septembre 1922. Genf, 1922. 15 l.

[2] A. 66. 1922. XII. (C. 650, 1922. XII.) Genève, le 13 Septembre 1922. Société des Nations. Les travaux de la Commission de Coopération Intellectuelle. Rapport de M. Hanotaux et résolution adoptée par le Conseil le 13 Septembre 1922. Genf. 1922. 4 l.

[3] A. 137. 1922. XII. Genève, le 27. Septembre 1922. Société des Nations. Les travaux de la Commission internationale de Coopération Intellectuelle. Rapport présenté par la deuxième commission de l'Assemblée. Rapporteur M. de Jouvenel. Genf. 1922. 3 l.

XXI. nyilvános ülésében magáévá tett.[1] A szept. 29-én tartott XXIII. nyilvános ülés a bizottság céljaira rövid vita után, melyben a brit delegátusok a redukció, a franciák a felemelés mellett foglaltak állást, 175 ezer aranyfrankot szavazott meg.[2]

[1] Compte rendu de la Troisième Assemblée de la Société des Nations. 21-me séance plenière. Jeudi, 18 Septembre 1922. 2—7. l. Journal de la Troisième Assemblée de la Société des Nations. Genève. 1922. 274—75. l.

[2] U. ott. 288—90. l.

III.

LEGYEN szabad ezek után ismertetni azon magatartást, melyet Társaságunk a fenn vázolt mozgalommal szemben tanusított, valamint azon javaslatokat, melyeket arra vonatkozólag a Nemzetek Szövetségének tett és melyeket az illetékes fórumoknak hazánkban tenni óhajt.

1. A Magyar Külügyi Társaság kezdettől felismerte azt a nagy fontosságot, melyet az országra és a nemzetre nézve oly nemzetközi szervezet képez, mely még megalkotva nincsen és melynek előkészítő munkálataiba belekapcsolódhatik.

Tekintettel arra, hogy a Társaság 1920 óta a Népszövetségi Egyesületek Uniójának teljes jogú tagja volt és hogy a magyar királyi kormány 1922-ben a Nemzetek Szövetségében képviseletet nyert és hogy azáltal egyszerre két olyan fórum előtt jelenhettünk meg, mely az értelmi munka nemzetközi megszervezésével foglalkozik, elhatároztuk, hogy a kedvező alkalmat elmulni nem hagyjuk és illő helyet biztosítunk a magyar nemzetnek azokban a munkálatokban, melyek biztonságáért ezer éven át vérzett és melyekben ezer éven át kitartóan dolgozott.

Látván azt, hogy a benyujtott francia és belga javaslatok nagyjából elméleti célokat tűztek ki, a magyar javaslat a magyar érdekek szempotjából fontosnak itélt konkrét kérdések egész anyagát beterjesztette, mert meg van győződve arról, hogy egyrészt azok bekapcsolása nélkül az értelmi munka felállítandó nemzetközi szervezete érdemleges munkát alig végezhet és mert azok mérlegelése a magyar érdekek előtérbe kerülését fogja jelenteni.

A) Az iskolázás kérdésénél mi a nemzetközi jellegű módszerek alkalmazásánál fontosabbnak tartottuk és előtérbe kívántuk helyezni azt a kétségtelenül fontos feladatot, hogy a felállítandó szervezet alkosson és vezessen állandó registert a világ összes iskoláiról, azok tanító személyzetéről és tanulóinak

számáról; igyekezzék az irástudatlanságot leküzdeni és hozza egymással közeli kapcsolatba az egyetemeket. Magyarország ezáltal egyrészt vezető helyet biztosít magának az iskolázás terén, másrészt élesen elválik azon államoktól, melyekben az iskolázás hiánya folytán az analfabéták száma ugrásszerűen felszökik és végül alátámasztjuk a magyar kisebbségek azon jogát, hogy iskoláikat megtarthassák és kultúrális magaslatukról alá ne taszíttassanak. A megalkotandó registerben állandóan nyilvántarthatók lesznek azok az adatok, melyek a magyar iskolák és tanitószemélyzet számának a megfelelő arányszám biztosítására, vagy az esetleges hiánynak feltüntetésére szükségesek lesznek. Természetesen mi e helyen alig garantálhatjuk azt, hogy javaslatunkat a Nemzetek Szövetsége ily értelemben magáévá teszi, de szükséges, hogy azok, akik e kérdést bármikor és bárhol a Társaság vagy a királyi kormány nevében képviselik, ehhez a leszögezett és fentartott szemponthoz ragaszkodjanak és annak érvényt szerezni törekedjenek. Alig szükséges hangoztatnunk azt, hogy az egyetemközi kapcsolatok ifjúságunknak sok állandó érintkezést biztosítanak külföldi tanulótársaikkal, valamint ismeretséget, összeköttetést és poziciót biztosíthatnak nekik azon nemzedékben, melyre az elkövetkező időkben az egész világ vezetése hárulni fog.

B) Javaslatunk második része a tudományos kutatások nemzetközi megszervezésével foglalkozott.

Ezen a téren állandó registert kivánunk vezettetni a nemzeti könyvtárakról, tudományos intézetekről és tudományos egyesületekről, mert egyrészt csak így tarthatunk szemlét azon szervezetek fölött, melyekre a munkálatokban számítani lehet, másrészt így lesz nyilvánvalóvá az a hatalmas erő, melyet a magyar tudományosság ezen a téren képviselt és fentartani óhajt.

Mi több, javasoltuk azt, hogy e register kiterjesztessék a kultúrvilág múzeumaira és műemlékeire is; egyrészt ismerjük azt a nagy kincset, mely azokban rejlik, másrészt lehetővé tegyük azok biztonságát és az emberiség javára való megőrzését.

Vonatkozó javaslatunk a következő részekből áll: *a)* kodifikáció, *b)* a világ elemi és középiskoláinak száma és egyetemeinek jegyzéke, *c)* a nemzeti könytárak jegyzéke, *d)* a világ fontosabb tudományos egyesületei, *e)* a francia és belga javaslatok magyar fordítása.

Javaslatunk ebben az összeállításban folyó évi július folyamán francia és magyar szöveggel napvilágot látott[1] és kellő időben Genfbe érkezett, honnan úgy a Nemzetek Szövetségének az értelmi együttműködés bizottságához beosztott delegátusa, Nitobe Inazo, tokioi egyetemi tanár, egyébként a Nemzetek Szövetségének helyettes főtitkára, mint Halecki Oszkár varsói egyetemi tanár, a bizottság titkára hivatalos átiratban értesítették Társaságunkat, hogy az emlékiratot a bizottság tajai között szétosztották. Természetesen szétosztották azon nagyszámú javaslattal együtt, melyekkel a bizottságot ugyanakkor mások is elárasztották.

A bizottság épen ezért egyébként is rövid jelentésében nem emlékezett meg külön a magyar javaslatról, de hivatalos értesülésünk szerint a javaslatnak azon része, mely a tudományos kutatásokra vonatkozik, megfontolás tárgyává tétetett.

Ezáltal alkalmat nyervén arra, hogy az érintkezést levelezés formájában felvehessük, Társaságunk a Népszövetségi Unió Főtanácsának okt. 20—22. Budapesten megtartott tanácsülésekor a júliusi emlékirat alapján ujabb konkrét előterjesztést tett, melynek súlypontját az emlékirat kiegészítéseként a tudományos kutatásokra fordította.

Angol nyelven benyujtott javaslatunk szövege a következő:

ASSOCIATION HONGROISE DES AFFAIRES ÉTRANGERES ET POUR LA S. D. N.

Proposition presented by Professor Eugene Horváth Phil. D., Director of the Magyar Külügyi Társaság relating to the work of Intellectual-Co-operation.

Council General of the Union.

Budapest, 21. October 1922.

In presenting the Memorandum of the Magyar Kül-

MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG

Dr. Horváth Jenő professzornak a Magyar Külügyi Társaság igazgatójának javaslata az értelmi együttműködés ügyében.

Az Unio Főtanácsa.

Budapest, 1922. okt. 21.

Midőn a Magyar Külügyi Társaság Emlékiratát előter-

[1] Emlékirat a Nemzetek Szövetségéhez az értelmi együttműködés megszervezése ügyében. Mémoire à la Société des Nations du sujet de la Coopération Intellectuelle. Budapest, 1922. 96. l.

ügyi Társaság I have the honour to assure the Honourable Council that our Society heartily welcomes the sublime idea of Intellectual Co-operation.

Our proposition completely agrees vith those laying before the Geneva Committee and relates to three different fields of work viz. those of schools, of librares and of associations, of teaching and of research.

I. In giving expression to my high appreciation of the work accomplished by the Geneva Committee of International Co-operation, I beg to propose

that a permanent body within the League of Nations should be created as an *International Bureau of Intellectual Co-operation;*

that every recognized state should take part in and none of them should feel itself excluded from the important work in which Humanity must be united;

that the object of this permanent Bureau should be to help to secure for the intellectual work and workers safety, honour and prosperity.

II. The first important question in this vast field of

jesztem, mély tisztelettel biztosítom a magas Tanácsot, hogy Társaságunk melegen üdvözli az értelmi együttműködés fenkölt gondolatát.

Javaslatunk teljesen megegyezik azokkal, melyek a genfi Bizottság előtt fekszenek és a munkálatok három kölönböző mezejére vonatkozik, t. i. az iskolára, könyvtárakra és egyesületekre, a tanításra és kutatásra.

I. Midőn az Értelmi Együttműködés genfi Bizottságának munkálatai felett mély elismerésünket fejezzük ki, legyen szabad javasolnom,

hogy a Nemzetek Szövetségének keretében *Az Értelmi Együttműködés Nemzetközi Hivatala* néven állandó testület szerveztessék;

hogy abban minden nemzetközileg elismert állam képviselve legyen és azok közül egyik sem érezze magát kizártnak a fontos munkából, melyben az egész Emberiségnek egységesnek kell lenni;

hogy ez állandó Hivatal célja legyen, hogy az értelmi munka és munkások részére biztonságot, elismerést és jólétet biztosítson.

II. A munkának ezen széles mezején az első fontos

work would be and it is herewith proposed

to register schools and Universities, professors and teachers, number of students and pupils all over the World, and to prepare so as to be able to give information as to the situation of education in every state;

to collect information about the present state and the means of improvement of the situation of intellectual workers;

to promote inter-university relations.

The Bureau should give a regular summary on the situation of the schools and of the teaching staff, of intellectual work and workers all over the World in a weekly or monthly Bulletin.

Our Society completely shares the Committee's opinion that due respect should be paid to the sovereign rights of nations in conformity with international obligations.

(For Particulars cf. our Memorandum Pagg. 21—65.)

III. Passing from school to research, I beg to propose that intellectual property should be sufficiently protected.

IV. As to the research itself I beg to propose

that the Bureau to be

kérdés az és ezennel tisztelettel javaslom:

hogy az egész világ iskolái, egyetemei, tanárai és tanítói, a hallgatók és tanulók száma nyilvántartassék akként, hogy az oktatásügy állapotáról minden államban felvilágosítás legyen adható;

hogy információ gyüjtessék össze az értelmi munkások helyzetének jelen állapota és a segítés eszközei felől;

hogy az egyetemközi viszonylatok előmozdíttassanak.

A Hivatal az iskolák és tanító testület, az értelmi munka és munkások helyzetéről az egész világon heti vagy havi közleményekben adjon rendszeres értesítést.

Társaságunk teljesen osztja a Bizottság azon nézetét, hogy a nemzetek szuverén jogai teljes tiszteletben tartassanak, összhangban a nemzetközi kötelezettségekkel.

(A részletekről v. ö. Emlékirat 21—65. l.)

III. Az iskolázásról a kutatásra áttérve javaslom, hogy az értelmi tulajdon kellő védelem alá helyeztessék.

IV. A kutatást illetőleg javaslom,

hogy a Nemzetek Szövet-

created within the League of Nations should collect information about research in different parts of science;

that a current summary should regularly be published containing the state of research in every branch of human knowledge.

As this would hardly be possible without giving well arranged general and special Bibliographies, I have the honour to propose to the League of Nations

that an *Institute of International Bibliography* should be created with a permanent staff of scientists an bibliographers;

that it should be created at Brussels, the international position of which city should guarantee its succes;

and that the Institute should have a regular connexion with the great libraries and scientific associations all over the World in order to be able to give ample information to Universities, associations and to everybody interested, through bibliographies, annual summaries and periodicals.

(For Particulars cf. our Memorandum Pagg. 66—75.)

V. There should be an international fund in order to facilitate research.

ségének keretében felállítandó Hivatal információt gyüjtsön össze a tudomány különböző ágaiban;

hogy rendszeres közlemény adassék ki a kutatás állapotát illetőleg az emberi ismeretek összes ágaiban.

Mivel pedig ez alig lehetséges anélkül, hogy jól elrendezett általános és speciális Bibliográfiákat adjunk, van szerencsém tisztelettel javasolni a Nemzetek Szövetségének,

miszerint tudósok és bibliografusok testületével ellátott *Nemzetközi Bibliográfiai Intézet* állíttassék;

hogy az Bruxellesben állíttassék fel, melynek nemzetközi fekvése a sikert biztosítani tudja;

és hogy az Intézet összeköttetésben álljon a világ összes nagy könyvtáraival és tudományos egyesületeivel avégből, hogy az egyetemeknek, egyesületeknek és minden érdeklődőnek bőséges információt tudjon nyujtani, bibliográfiák, évi összeállítások és folyóiratok útján.

(A részletekről v. ö. Emlékirat 66—75. l.)

V. Nemzetközi pénzalap szerveztessék a kutatás megkönnyítésére.

VI. We beg propose to extend the object of the Bureau to archeological research, and to registering and protecting Museums, Monuments and artistical features improving and beautifying Nature, such as public parks etc.

I assure the Honourable Council that the Magyar Külügyi Társaság, representing a nation wich in the millenary struggle of its glorious past was ever ready to fight and to bleed in defence of Civilisation, in these hard times is no less ready to take part even in the hardest work and offers its best offices for the furthering of the new and sublime work to be done for the welfare of Humanity.

Therefore in the name of the Magyar Külügyi Társaság I beg to propose that a Commission should be created in order to study the principles of Intellectual Cooperation generally and our proposals especially, in Vienna, previous to the opening of the General Assembly, and that this Commission should be invited to report.

IV. Kérjük a Hivatal működésének kiterjesztését a régészeti kutatásra, valamint nyilvántartásba vételét és védelem alá helyezését a muzeumoknak, emlékműveknek és természeti ritkaságoknak, mint közparkok stb.

Biztosítom a Magas Tanácsot, hogy a Magyar Külügyi Társaság, annak a nemzetnek a képviseletében, mely dicső multjának ezeréves küzdelmeiben mindig kész volt a civilizáció védelmében harcolni és vérezni, e nehéz időkben nem kevésbbé kész részét kivenni a legnehezebb munkából is, és az emberiség javára végzendő új és nemes munkára legjobb szolgálatait ajánlja fel.

A Magyar Külügyi Társaság nevében van szerencsém tehát Bizottság alakítását javasolni abból a célból, hogy az Értelmi Együttműködés alapelveit általában és javaslatainkat különösen vizsgálat alá vegye Bécsben, a Közgyűlés előtt, és hogy e Bizottság jelentéstételre kéressék fel.

Legyen szabad a jelentés befejezéseként felsorolnunk azon lehetőségeket és feladatokat, melyek a fentiekből levonhatók:

1. Kívánatos, hogy a bruxellesi munkálatokba belekapcsolódjunk akként, hogy az ottani, nemzetközi használatra berendezett bibliográfiában a magyar bibliografikus anyagot el-

helyezzük és ezzel Magyarországra vonatkozólag széleskörü információkat nyujthassunk;

2. ugyanott a nemzetközi könyvtárban a Magyarországra vonatkozó idegennyelvű kiadásaink elhelyezése volna kívánatos;

3. rendezzünk be a többi államok mintájára szerényebb anyagi áldozattal legalább egy teremrészt, hol Magyarországra vonatkozó térképek és szemléltető eszközök volnának kiállítva;

4. vegyünk részt a bruxellesi nemzetközi egyetem munkálataiban, hol Magyarországnak a Nemzetek Szövetségébe való felvétele óta résztvenni teljes joga van és hol az egyetemnek tagja lehet bármely állam, egyetem és egyesület, sőt a nagy nemzetközi egyesületek külön tanszéket alapítottak és tartanak fenn.

5. Ugyanakkor a magas és romlott valutájú országok példájára igyekezzünk kapcsolatot teremteni a genfi bizottsággal és felhívni a Nemzetek Szövetségében egyesült államok figyelmét azon nehézségekre, melyekkel az értelmi munkának magyar munkásai, a magyar tudomány, irodalom és művészet, a magyar egyetemek és főiskolák intézményei, tanári és tanulói küzdenek;

6. kapcsolódjunk be ugyanekkor ugyanezen bizottságnak a tudományos kutatás érdekében megindított munkálataiba is és ezen bekapcsolódás útján a magyar tudományosságnak nemzetközi érvényesülést szerezni törekedjünk;

7. mivel hivatalos értesülésünk van arról, hogy a genfi bizottság a világ összes kormányaihoz körleveleket fog intézni, a magyar értelmiség ne mulassza el, hogy a kínálkozó alkalmat megragadja.

A magunk részéről tisztelettel javasoljuk, hogy

1. más államok mintájára állandó bizottságot alakítsunk, mely a vonatkozó munkálatokat szervezi és elvégzi;

2. ezen bizottság megalakítására a Magyar Tudományos Akadémiát tartjuk illetékesnek és óhajtjuk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia a magyar értelmiséget maga köré gyüjtve, annak érdekképviseletét a Nemzetek Szövetségében magára vállalja;

3. a Magyar Tudományos Akadémia hívja össze azon intellektuális tudományos és oktatásügyi érdekeltségeket, melyek a munkálatban résztvenni hivatottak.

A kérdés politikai anyagára való tekintettel a Magyar Külügyi Társaság, mely a vonatkozó tárgyalásokat bevezette és a mai napig vitte, készséggel rendelkezésére áll a Magyar Tudományos Akadémiának és mindenkor támogatni kész a felállítandó állandó bizottságot abban, hogy a képviselet adminisztratív anyagát a Nemzetek Szövetségénél való viszonylatban elvégezze.

IV.

MIVEL tudomásunk szerint a Nemzetek Szövetsége úgy Főtanácsa útján a magyar királyi kormányt, mint az Értelmi Együttműködés Bizottsága útján a magyar értelmi kultura intézményeit és társadalmi szerveit közreműködésre fogja felszólítani és magyar nemzeti szempontból kétséget nem szenved az, hogy a felajánlott pozició elfogadása nagy horderővel bir, legyen szabad röviden felsorolni azon konkrét kérdéseket, melyek az értelmi munkában kapcsolatban szóbajöhetnek:

A) *Oktatásügy:*

az iskolázás nyilvántartása;
egyetemközi kapcsolat;
tanárcsere;
diákcsere;
szünidei nemzetközi tanfolyamok;
nemzetközi tápintézetek;
egyetemi intézetek és kutatások támogatása.

B) *Kutatás:*

tudományos intézetek és társaságok támogatása;
nemzetközi bibliografia szervezése;
általános és speciális bibliografiák egyes tudományszakokból.

C) *Általános feladatok:*

az irodalmi és tudományos tulajdon védelme;
a könyvipar nyersanyagának szétosztása;
nemzetközi könyvcsere;
nyomtatványok portómentes szállítása;
nyomtatványok nemzetközi védelme és terjesztése;
az értelmi munkások anyagi helyzetének javítása.

A TÁRSASÁG KIADVÁNYAI:

I. Külügyi Szemle. I. évfolyam 1920—1921. IV és 192 l. Ára 80 korona. II. évfolyam 1921—1922. IV és 412 l. Ára 100 korona. III. évfolyam 1922–1923. Ára 400 korona.

II. Osztálykiadványok.

NÉPSZÖVETSÉGI OSZTÁLY.

1. *Wlassics Gyula báró:* A kisebbségi védelem anyagi és alaki joga. Budapest, 1922. 16 l. Ára 20 korona.

2. *Horváth Jenő:* A gyarmati mandátumokról. Budapest, 1921. 24 l. Ára 20 korona.

3. *Horváth Jenő:* A Népszövetség működése 1920—1922. Budapest, 1922. 18 l. Ára 20 korona.

4. A nemzetiségi kérdés bibliográfiája. Első rész. A nemzetiségi kérdés 1918 előtt. Budapest, 1922. 24 l. Ára 20 K.

5. A magyarországi nemzeti kisebbségekre vonatkozó programmok, törvényjavaslatok, törvények és rendeletek, 1827—1920. Budapest, 1922. 42 l. Ára 20 korona.

6. A Szövetséges és Társult Főhatalmak szerződései Ausztriával, Cseh-Szlovákiával, Jugoszláviával, Lengyelországgal, Magyarországgal és Romániával a nemzeti kisebbségek védelmére, 1919—1920. Budapest, 1922. 44 l. Ára 20 korona.

7. *Polner Ödön:* A népszövetségi egyezmény a jog, igazságosság és méltányosság szempontjából. (Sajtó alatt.)

8. *Paikert Alajos:* Világbéke-egyezmény. Budapest, 1922. 19 l. Ára 20 korona.

NEMZETKÖZI JOGI OSZTÁLY.

A) sorozat.

1—4. *Horváth Jenő:* Nemzetközi szerződések 1815—1920. A nemzetközi jog és diplomáciai történelem tanulmányozásához. 4 füzet. Budapest, 1921—22. 271 l. Ára 30, 30, 40 és 60 korona.

B) sorozat.

Magyarország szerződései a külső hatalmakkal.

1. *Horváth Jenő:* Magyarország államszerződéseinek jegyzéke 973—1526. Budapest, 1921. 25 l. Ára 20 korona.

KÖZGAZDASÁGI OSZTÁLY.

1. *Popovits Sándor:* A bruxellesi konferencia és a Népek Szövetsége. Budapest, 1921. 18 l. Ára 20 korona.

2. *György Endre:* Nemzetközi szövetkezeti politika. Budapest, 1921. 16 l. Ára 20 korona.

3. *Siberț Gyula:* Magyarország helyzete a világgazdaságban. Budapest, 1921. 23 l. Ára 20 korona.

4. *Paikert Alajos*: Mezőgazdasági érdekek nemzetközi szervezete. Budapest, 1922. 16 l. Ára 20 korona.

5. *Heller Farkas:* A nemzetközi munkásvédelem. Budapest, 1921. 16 l. Ára 20 korona.

6. *Hoór-Tempis Mór:* Az európai államok energiagazdálkodása és a békeszerződések. Budapest, 1921. 22 l. Ára 20 K.

7. *Hajnal Henrik:* A barcelonai konferencia (sajtó alatt).

8. *Fuhrmann Ferenc:* A genovai értekezlet (sajtó alatt).

TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI OSZTÁLY.

1. Magyarországra vonatkozó idegen nyelvű művek jegyzéke. Budapest, 1921. 16 l. (elfogyott).

2. A modern világ. *I. Horváth Jenő:* Hellas. (1821—1921.) Budapest, 1921. 26 l. Ára 20 korona.

3. Emlékirat a Nemzetek Szövetségéhez az értelmi együttműködés megszervezése ügyében. Budapest, 1922. 96 l. Ára 50 korona.

4. A modern világ. *II. Paikert Alajos:* Bulgária (sajtó alatt).

5. *Oszvald György:* A bruxellesi nemzetközi egyetem (sajtó alatt).

6. A modern világ. *III. Németh József:* Szerbia és az új Szerb-Horvát-Szlovén állam. Budapest, 1922. 20 l. Ára 20 K

7. *Horváth Jenő.* Bevezetés a Balkántörténet tanulmányozásához 395 1920. Budapest, 1922. 48 l. Ára 60 korona.

8. A modern világ. *IV. Kerekes Zoltán:* Románia. Budapest, 1922. 15 l. Ára 20 korona.

9. A modern világ. *V. Horváth Jenő:* Brazilia 1822—1922 (sajtó alatt).

A Társaság kiadványainak bizományosa:

PFEIFER FERDINÁND (ZEIDLER TESTVÉREK) könyvkereskedése, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 7. sz.

M.Tud.Akadémia

Bizalmas!

M E G H I V Ó

a M.Tud.Akadémia által a nemzetközi együttmunkálkodás megszervezése tárgyában kiküldött bizottság végrehajtó albizottságának szerdán, december 13-án délelőtt 1/2 12 /féltizenkettő/ órakor az Akadémia főtitkári hivatalában tartandó ülésére.

M.Tud.Akadémia

M E G H I V Ó

az értelmi együttmunkálkodás nemzetközi szervezése

tárgyában véleményadásra kiküldött bizottságnak

Concha Győző másodelnök úr elnöklete alatt

csütörtökön, december 7-en d.u. 5 /öt/ órakor

a patkós teremben tartandó ülésére.

Fräulein Friedrich L.
in Leipzig.

1.) 21.) 31.) Mahnbriefe wegen Rückständiger Miete.

(a) des H. in Leipzig

Herrn Emil Müller

(b) wegen Rückständiger Miete

Mag. 23 des Mahn Briefes

Méltóságos

Dr. Fröhlich Izidor Urnak,

a M. Tud. Akadémia III. osztálya titkárának

Budapesten

Méltóságos Uram!

A III. osztály bizalmát közösen jelentem, hogy az osztály Zsirán l. tag felszólamlásának megvitatására hétfőnapon vállalkozom s Önnek méltóságodat, mint történelmi ügyek Önnek kollegámmal együtt tudomására lenni a III. osztályra.

Fogadja méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Dr. Lenhossék elnöki nevében tag.

Budapest 1922, nov. 14.

31

1922

1922

XI 14

Id. Richter Aladár l. tagnak az elmúlt négy évben a M. T. Akadémia II. Osztálya zárt üléseiben felhozott kívánságai, tudományos munkáinak kiadása tárgyában.

Zárt ülés idejét; jegyzőkönyve pontjának száma.

1919. december 9. napján; 8 pontja:

(1)

Határozat: A Math. és Termk. Bizottság még nem lévén megalakulva: Az Osztály a maga hatáskörében kimondja, hogy Richter Aladár kérelmének megfelelőleg:

„a) Petrarcista-kérdésről szóló munkála„ta elkészültéből tudomásul veszi.

b) a Bizottság által engedélyezett 600 K segélyből a még hátralévő és esedékes 300 K.-át a maga hatáskörében a szokásos módon kiutalja."

1920. május 4. napján; 5. pontja.

A Peperomia pereskiaefolia cz. értekezése „kiszedett szövegét Richter Aladár jelentékenyen bővítette, mert kiegészítette oly értekezésével, a melynek kiadására jelenleg nincs kilátás.

„Az Osztály külön körelemmel fog az Igaz„gató tanácshoz fordulni, a néhány ezer koro„na költségtöbblet engedélyezése iránt."

1920 június 14. napján; 6. pontja.

A „Peperomia pereskiaefolia" czímű értekezése javítását Richter Aladár l. tag úgy végezte, hogy az Osztály következőleg határozott:

Az Osztály elfogadja Klossay r. tag indítványát, mely szerint szerző felszólítandó, hogy értekezése szövegét szigorúan tárgyilagosan tartsa ahhoz a tényét kijelentéséhez, melyet az 1920. V. 4-iki nagygyűlési Osztályértekezleten az Osztály elé„lőtt tett s ehhez képest a változtassa a szövegét. Ha az általa eszközölt változtatás kielégítőnek nem találtatnék: az Osztály az értekezését egy külön bizottságnak fogja kiadni és ennek „javaslata meghallgatásával fog eszközletni."

1921. január 17. napján; 8 pontja.

Minthogy Osztály tiltkéri jelentése szerint ~~Pet~~ Richter Aladár l. t. a fenthözött felszólításnak nem felelt meg, tiltkéri kéri a kiküldésbe helyezett bizottság kiküldését. Az Osztály végre ab„

Eben

ban állapodott meg, hogy Klevay Lajos tg. tag, Fikorszky Nándor l. tag és az Osztálytitkárból álló bizottságot felkéri, hogy a szerzővel együtt a kívánt változtatásokat állapítsák meg és az Osztálynak tegyenek jelentést.

Ugyanezen 1921. január 17-iki ülés 9. pontja

Az Osztály emyalez-ái felnyomtatott évre tejedő" (Peperomia-) értekezésre, melyhez myalez kettős" á feleiratig elkészített tábla tartozik s mely munka akvatintemül kiadandó, mert már három exstendeje van az nyomdában; kiadásának költségei körül. belül 40,000 K.-át tegyenek kitenni.

Ezaz 1921-ési költségvetésbe is vetetett fel; M. T. A. K. Értesítő 1921, 373-374; 151-152 lap.

1921. május hó 23. napján; 13. pontja.

†beadványában

†Richter Aladár l. tag felhozza, hogy a VIXI. kötetével megszünt Math. und Naturwissen„ sch. Berichte aus Ungarn-nak szánt négy köz„ leményét, melyeket a M. T. Akadémia előterjesz„ tett, német nyelven olyatán kiadni.

Az Osztály abban állapodott meg, hogy a közle„ ményeknek a tudományos világirodalomban lendő" megjelenhetése tekintetéből a Kér. Ferkel„ csi támogatását nem vonja meg, de az Igazgató-Tanácsnak ajánlja, hogy úgy a megbírálás, mint a korrigálás, valamint az utolsó imprimatur jogát magának tartsa fenn és az egyes közle„ ményekre nézve a segélynyújtást minden egyes esetben külön végzendő tájékozás és az Osztály által adandó szakvélemény után szavazza meg.

†, az Igazgató-Tanácsnál való

1921. október hó 3. napján; 15. pontja.

Osztálytitkár ofenti [1921. V. 23. ülés 13 pontja] pontban foglaltakat, az Osztály határozatával együtt Közölte, külön értesítéssel.

1921. október hó 24. napján;

Osztálytitkár jelenti, hogy az Igazgató-

†, Tanács

- Tanács, 1921 évi szeptember 10. én és 1921 évi október hó 15. napján tartott ü„
lésében abban állapodott meg, hogy 30,000
K. segélyt megszavaz Richter Aladár I. tag
Morganatica cese "czímü" értekezése nem-lesné„
"mát nyelven leendő" kiadására s ez összegből
5000 K.-át utalt ki Richter ur részére, hogy
az értekezéshez tartozó, már kifizetett táblá„
kat Bécsből hozza le Budapestre.
A hátralevő 25,000 K.-át a nevezett német
kiadásra segélyként megtartja ugyan, de csak
akkor utalja ki, ha az osztálynak, a neki be„
nyujtandó "kézirat feletti szakvéleményre
kedvező"; egyben az "imprimatur" jogot az
Osztály részére fentartotta. De mindenek
előtt a benyujtandó kézirat megérkezését meg„
várja, hogy felette szakvéleményt mondhasson.
Általánosságban véve ezzalkan az Osztály tisz„
teletel kijelenti, hogy mindaddig, míg az A„
kademia szükös pénzügyi viszonyainál fogva
az osztály értekezései a Math. és Termk. Ér=
tesitőjében, vagy csak mintegy pótló terjedel„
mében jelenhetnek meg és mindaddig míg az
Osztály tagjai közül sokan kénytelenek terje=
delmesebb dolgozataikat igen jelentékenyen
rövidebbeni, az Osztály nem tarthatja kívána„
tosnak, hogy az Akademia egyes értekezések„
nek Külföldi nyelven leendő" megjelenését
ily módon segélyezze és pedig annyival ke„
vesbbé, mert német folyóiratok ingyen is
szívesen felvesznek az efféle, kellő" terjedel„
mü értekezéseket sőt vannak oly folyóira„
tok, melyek egyenesen tiszteletdijat fizetnek.

Végre ecémutatbar Osztály arra a jelenté„
kenyi mozgalomra, mely kebelében megindult
a hazai mathematikai-természettudományi
buvárkodásnak Külföldön való ismertetése

czéljából. Közelebbről pedig egy folyóirat van tervbe véve mely az Akadémia támogatásával hivatva lesz az effélle czikkeknek külföldi megjelenő közlésére; kéri e szerint az Osztály az Igazgató Tanácsot, hogy a míg e folyóirat meg nem indul, az előbb említett feltételes segélyen kívül ne szavazzon meg új segélyt.

1921. november hó 21. napján; 10 pontja.

Osztálytitkár említi, hogy Richter Aladár „Peperomia pereskiaefolia" czímű munkájához tartozó nyolcz kettős táblája néhány hét multva elkészülnek és Budapestre érkeznek s akkor kiszedett szövege egyúttal korrektúrája elvégezhető és az értekezés is kiadható. –

1922. januárhó 16. napján; 7. pontja.

Főtitkár közli az Osztállyal Richter Aladár l. (1922. I. 10.) tagnak hozzá intézett levelének egy részét, mely a „Peperomia" (*) a „Mercgraviacea", a „Waszergewe" (**) és „Nova" (***) czímű értekezései táblázatára vonatkozik. (*)

(*) a Peperomia táblák elkészítéséért a Nova-czég (**) és (***) Allg. Natw. Berichte részére a két értekezés táblái készen kerülnek a Lipcsei Teubner-czégnél; ezeket Wien-be, onnan Budapestre akarja szállíttatni!

1922 március 13. napján; 4. pontja

Richter Aladár l. l. a Jószítkárhoz intézett levelében kéri, intézzen az Akadémia sürgető felszólítást a jelenlegi „Nova" czéghez Bécsben (VIII. Alserstrasse 55 sz.) hogy küldje megvégre a már a múlt év novemberre megígért utolsó korrektúra levonatát a „Peperomia" értekezéséhez tartozó I–VIII. kettős táblának, a melyekért a megegyezés szerint járó 53,100 osztrák koronás költséget az Akadémia negyedik azonnal fogja kifizetni, miképpen arról a bécsi magyar Követség (Bankgasse) palotájába be szállíttatott. – Az Osztály felhatalmazza a titkárát ily sürgető levél megírására.

1922. május 2. án. 3 pontja:

Röviden: Richter Bécsben járt, „Nova" néhány napi multva-irásban megígérte – bemutatja a próbalenyomatokat; az utolsó „imprimatur" –

/. rel –

val való ellátás után egy héttel a Bankgas„
séba szállítja a táblákat, melyek költségei
18,275 magyar koronát tesznek ki.

1922. október hó 23. napján; II/ pontja

A Math. és Naturw. Berichte aus Ungern
folytatólagos megindítása kapcsán Richter A.
tiszt. tag szóvá teszi a múlt években az
Akadémia elé nagyobb terjedelmű, számos
műmelléklettel ellátott értekezéseit, melyek rész-
ben magyarul jelentek meg az Akadémia ki„
adványaiban, melyeknek német nyelven le„
endő kiadását felszólaló óhajtja.
Az Osztály felkéri nevezett tagját hogy az azóta
igen jelentékenyen megváltozott nyomdai és sok-
szorosító árakra való tekintettel, kívánságát
részletesen tartalmazó beadványt nyújtsa be.

Dr. Richter Aladár l. tag a következő „Elis„
merő„ nyilatkozatot tette alá:

„Elismerem:
„Alólírott ezennel elismerem, hogy a M. Tud.
„Akadémia III. osztálya „titkárától, „szerzői hasz„
„nálatra átvettem:
„Richter Aladár:
„Pteridomania pareskiaefolia „című értekezése
„három különböző korrektura-levonatot, Fi„
lárszky Nándor levelező tag írásbeli meg„
jegyzéseivel, visszaszármaztatólag
„Budapesten, 1922. évi július hó 4. napján.
„Dr. Richter.

Más munkák, melyeket az Akadémia egyáltalában ki nem adhat pénzhiány miatt.

1. Pénzes Gyula. Kell Miksa műve II. és III. kötete.
2. Ruzitska Tudomány-nyertes pályamunkája
3. Degen Árpád és Jegyr botanikai munkája.

Továbbá: Sauthner Glukosidok synthetikus előállítása pályamunkája két oldalas ki„
vonatban jelent meg a M. T. Értesítő XXXII. kötetében.

Kd. R. L. 1) Szerencse — Német nyelvű Kiadás! — 9 ívny. + nyolcadfélív tábla :: 144 lap. + 2 fellevő tábla.
2) Szeretőtársaság 135 lap + 12 tábla :: 135 lap + 12 tábla
3) Összehasonlító alkat 52 lap + 12 fellevő tábla :: 52 lap + 12 fellevő tábla
4) Vetemítés Marenthes 25 lap + négy tábla :: 25 lap + 4 tábla
5) Mese gróf Cassanovéról 75 lap + tizenöt tábla :: 75 lap + 14 tábla
Lány új alakja

:: 431 lap + 22 kifestőlapos tábla
+ 28 kifestő tábla

Kb 2 Forint / Ford } (Lásd 12. Budapest 15. Lipótváros)

Ld. Richter Aladár Kívánságai, magyar nyelven megjelent értekezéseinek német nyelven leendő kiadása tárgyában

a.

1. A vízforgó szövet és az élettani jelenés lovelőség (physiologiai helerophyllia) {Beterjesztve 1915 évi január hó 18. napján}. Kivonatban megjelent: Math. és Termtt. Értesítő" XXXIII. kötet, 1915; 248-249 lap. Ennek német Kéziratát nem láttam, terjedelmét nem ismerem, de szerzője 12 táblát mint készet jelent be, melyek a leipzigi Teubner czégnél már évek óta teljesen készen hevernek, kitűnő papirrson, e táblák mind kinaknakfizetve. Ezeket a táblákat kívánja a szerző "Lipsiából a berlini magyar követség utján idehozatni. Magyarul: Megjelent: M.T. A.K. Math. és Termtt. Közlemények: XXXIII. kötet 1916, 135 lap, 12 tábla rajzzal és négy táblázattal. Német szövege Kéziratban rendelkezésre

2 összehasonlító alkat- és fejlődéstani vizsgálatok (Beterjesztve 1916 évi január hó 17. én) Megjelent magyarul: Math. és Termtt. Értesítő" XXXV. kötet, 1917, 766-827 lap; azaz 52 lap tizenkét kettős táblával. Ezt a 12 kettős táblát, melyet a Math. Naturw. Berichte részére készült) Szerző a bécsi magyar követség segélyével Budapestre, az M. T. Akadémiába hozta, hol most a III. osztály titkári szobájában, két összesen kb. 120 k-os ládában vannak elhelyezve. A táblák teljesen készek és - minthogy már Bécsből el, szállíttatak, úgy látszik, ki vannak fizetve.

phylogeniájáról."

3. "Schönitza Norantea sff." (Beterjesztve 1916 évi április hó 10. én.) Megjelent Magyarul Math. és Termtt. Értesítő" XXXV. kötet 1917, 159-184 ll., I-IV tábla Ennégy tábla a Math. u. Naturw. Berichte részére készült el és ez is négy mint az 1. alatti értekezés táblái Teubner leipzigi czégnél hevernek, szintén már kivannak fizetve és ezeket is kívánja szerző ur az 1. szám alatti lakkal együtt Lipsiából a berlini magyar követség segélyével ide Budapestre hozni.

4. A Physiologiai - anatomiai tanulmány a Pteromela pterotricaefolia" (Beterjesztve 1917. évi [illegible] hó 30. én a magyar év október hó 15. én I. és II. rész) {Az osztály ez értekezés nyomdai tartozása fedezésére az 1921 évre 40,000 K-át vett fel M. Tud. Akt. Értesítő" 373-377 füzet, 151-152 lap. 1921.} Nyolc táblái a bécsi Nora - czégnél még az utolsó revisiót várják; de ezek csak a magyar táblák; a revisiójára a felkérne egy bécsi egyetemi tanárt, mert az a dautezás nagyon költ, Ez szerző ezen 4. sz. dolgozatot németül is óhajtaná közölni és pedig, az 1. számúval ez összefüggőn, lehetőleg egy füzetben vagy kötetben. {Az 1922. évi költségvetésben (1922. évi 38-392 füzet 103 és 104 nincs) [illegible]

Ad: Richter Aladár kívánságai értekezései kiadása tárgyában, beterjesztve a M. Tud. Akadémia III. osztálya 1922. évi november 20-án tartott ülésén.

A. A „Peronospora parasitica folia" czímű, már régen kiszedett czikkének magyar nyelven leendő kiadása, nyolcz táblával, a melyet magyarjai nem készültek még el a bécsi Nova-czégnél, melyek még egynehányat kívánnak meg a melynek elvégzésére ő, ú. n. gyermis Richter Aladár, egy bécsi egyetemi helyettes tanárt ... szeretné felkérni, mihogy a költséges odaés visszautazás költségei az Akadémiát terhelnék. Ez értekezés szövege magyarban körülbelül 8-9 ívet (nyomtatásban) tenne ki és hozzájárul a nyolcz kétes tábla költsége.

Ha Bécsben ezek revisiója elkészül, a táblákat Budapestre szállíttatni kívánja. — A dolgozat a Math. és Termtt. Értesítő számára volna tervezve!

Javaslat.

B. A beadványban felsorolt 1., 2., 3., 4. alatt részletezett értekezéseit (nemet nyelv, van úgy kívánja kiadatni, hogy ezek közül mind négy: vagy a régi, megszünt sorozat nak kiegészítő kötetekként jelentsenek meg; vagy pedig az új sorozatnak pót kötetként és az utóbbi esetben az 1. és a 4. számú dolgozat lehetne ennek a tervezett pót kötetnek I. része (mert e két értekezés kiegészíti egymást); ellenben, tárgyuk rokonságánál fogva a 2. és a 3. számú dolgozat lehetne e pótkötetnek II. része.

E kiadás a Math. und Naturw. Berichte aus Ungarn költségén menne végbe.

Határozat: A M. T. Akadémia Igazgatótanácsa 1921. évi szeptember hó 10. napján és október hó 3-iki ülésében elhatározta, hogy a Marchesetti Mds helyett idézem!

Szóval, van még egy ötödik kívánsága Richternek a I. a III. Osztály 1921. október 24-iki ülése jegyzőkönyve

95. A Marchesettiéval nehány új alakjáról a származáson és az összehasonlító alkat tan alapján I.–III. rész; I–XIV. táblával. Magyarul megjelent: M. T. Értesítő 1916-évi XXXIV. kötet, 531–586, 801–820, 821–839 lap. (Befejeztetve a III. Osztálynak 1915-évi október hó 18-án. Összesen 36+20+19=75 lap és tizennégy tábla rajz.

Elismerveny

Alólirott ezennel elismeri, hogy a M. Tud. Akadémia

III. Osztálya tétkörától, szerkö" használatra át"

vett: Richter Aladár:

Peperomia Pereskiaefolia "czimü" értekezése három

"különböző" korrektura-levonatot, Filarszky Nándor

levelező" tag iróilagi megjegyzéseivel, visszaszármaztatólag.

Budapesten, 1902-ki julius hó 7-ik napján. Dr Richter

Richter Aladár.

Kormektura-levonatokról

és Filarszky Nándor 1 tag,

-nak ezekre vonatkozó megjegy-

zéseiről szóló

Elismervénye

1922. VII 7.

I

Fahr

Ungar

M. Kir. Állami nyomda. Budapest, 1921.

MAGYAR KIR. POSTA
10
FILLER

Magyar Tudomá-
nyos Akadémiának,

Budapest.

$(x+i)(x-1) = x$

$x^2 = (x-1)(x+1)+$

Miskolcz, 1922 XII/11.

Ez egy új

amely némelyik

megkönnyíti. Ez a te

négyzete = az előtte és u

Pl. $(5)^2 = 25 \rightarrow 4 \cdot 6 = 24+1 = 25$ — $(12)^2 = 144 - 11 \cdot 13 = 143+1 =$

$(8756)^2 = 76667536 - 8755 \cdot 8757 =$ $76667535+1 = 76667536$

Mutasson városunkban tudományos egyesület nincs,

azért az Akadémiának Lorsan tudomására e

tett. nézve hiúsítatlan szíves

A levelező-tag gépiratát bizonyára tovább-

1922. XII. 18

nieres felelett

ore bukkantam,

zemelését magyar

etkező: Minden szám

lo: nám szorzata +1.

Tisztelettel

Davidovits Zoltán

II. kereskedelmi tan.

Miskolcz, Városház tér 2.

Id Richter Aladár l. tag kir. magyar nyelvű dolgozatának német nyelven leendő kiadása tárgyában

I.

"Ő ezeket az alább felsorolt dolgozatokat a „Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn" című vállalat egy pót- vagy kiegészítő kötete-ként óhajtja megjelentetni.

E dolgozatok a következők az utóbbi években

1) A vöröstorzó-szőrzet és az élettani folemás levelűség (physiologische Heterophyllie) { Beterjesztés: 1915. I. 18. } Megjelent magyarul: M. T. Akadémia Math. és Termk. Közlemények XXXIII. kötet, 1916, 135 lap; 12 tábla rajzzal és négy táblázattal.

{ Német szövege rendelkezésre áll, a német szöveghez tartozó 12. tábla mind ki van fizetve és a lipcsei Teubner-cég nél vannak; e szerint e munka kiadására kell: } 135 lap szöveg; 12 kifizetett tábla Lipcsében

2) összehasonlító alkat- és fejlődéstani vizsgálatok a Morgraviaceae-levelek paralléltengelyéről, parasorvakat és glandulákat utánzó egyéb jelenségeiről. { Beterjesztve 1916. I. 17. } Megjelent magyarul: Math. és Termk. Értesítő, XXXV. kötet, 1917; 766-827. lap, összesen 52 lap, tizenkét kettős tábla rajzzal.

{ Német kiadására 52 lapra terjedő szöveg fog kelleni; a hozzátartozó, német (M. a. Nat. Ber. aus Ungarn részére) készített, folíratos 12. tábla teljesen kész és a III. Beszély tűlkári szakaszában van; Bécsből az odavaló magyar Követség útján juttattak Akadémiába; a táblák mind már ki vannak fizetve. } 52 lap szöveg 12 kettős, kifizetett tábla, Budapesten van

3) Két rétka Norantea phylogeniájáról { Beterjesztve 1916. IV. 10. }. Megjelent magyarul: Math. és Termk. Értesítő, XXXIV. kötet 1917, 159-184. lap, azaz 26 lap, négy táblával.

{ Német kiadására 26. lapra terjedő szöveg fog kelleni; a hozzátartozó négy tábla, mely a Math. u. Naturw. B. aus U. részére készült, a folíratal együtt teljesen kész van és a lipcsei Teubner van ki van fizetve; e szerint erre a kiadásra kell. } 26. lap szöveg; 4 kifizetett tábla, mely Lipcsében van.

4.) A Morgraviaceae néhány új alakjáról a szervezetan és az összehasonlító alkatan alapján. { Beterjesztve 1915. X. 18 } Megjelent magyarul: Math. és Termk. Értesítő XXXIV. kötete 1916; 551-586, 801-820, 821-839 lap, azaz 36+20+19=75 lap, 14 táblával. I, II, III. részben.

{ Német kiadására 75. lapra terjedő szöveg fog kelleni; a hozzá 14 tábla rajz, melyek, úgy látszik, még nincsenek meg Ez már a Berichtben megjelent németül } 75. lap szöveg; 14 készítendő tábla.

II.

5) Physiologiai-anatomiai tanulmány a Peperomia pereskiae, folia H.B.K.-ről, a botanikai mikrotechnikához való észre vételekkel. - Magyarul még nem jelent meg, de már közel ötéve, hogy a nyomdában már kinyomtatva és korrigálva akkor van; körülbelül 9 nyomtatott ívre terjed. {Befejeztetett 1917. IV. 30-án és 1917. X. 15-én. Iétt. rész}. Nyolcz, szétszedhető kettős, illetőleg hármas és részben szénezett táblával, több szövegközötti rajzzal és két táblázattal. Az Osztály a nyomdai költségek fedezésére a magyar kiadáshoz 1921-évre 40,000 K.-át vett fel: M.T. Akad. Értesítője 373-377 füzete 151-152 lap, 1921. {de már az 1922-évi költségvetésben, ugyanez Értesítő 389-392 füzete 103-104 lap, jön minden felvett tétel e tárgyra nézve.

{Német kiadásához kell körülbelül 9 nyomtatott ív = 144 lap és nyolcz kettős, illetőleg hármas tábla, melyek a magyar tábláik közül vonathatók le, német felirat hozzáadásával.} 144 lap szöveg; 8 még készítendő kettős vagy hármas tábla.

Mindezekből összevéve, a nevezett ötös munka német kiadására szükséges:

135	12 kifőzetett kész	tábla Lipcsében, Teubnernél
52	12 kettős, kifőzetett kész	tábla Budapesten.
26	4 kifőzetett, kész	tábla Lipcsében, Teubnernél
144	~~Megmásztandó~~ még készítendő	tábla
75	8 még készítendő	tábla
432 nyomtatott lapra	59	tábla, közöttük 28 Kiadásra kifőzve
75 terjedő szöveg	36	" 22 még készítendő!!!
320 / 112 = 27×16 357		
432		

Ezek szerint: Richter Aladár l. tag fent jelzett ötös munkája német nyelvű kiadására szükséges lesz:

a) a német szövegű huszonhét nyomtatott ív előállítása 650 példányban

b) öt kész tábla, ugyanannyi példányban; ezek közül 28 kész és kiadásra kifőzve, ellenben 8 + 22 még készítendő.

(Az erre a kiadásra szükséges pénzösszeg, valószínűleg; (véve a mostani 1922. évi decz. havi árakat nyomtatott ívenként legalább ~~25,000~~ 40,000 koronát és a készítendő táblák könyomatait és papírját körülbelül (másfél) millió magyar koronát.

(C) A „Peperomia" czímű értekezés magyar kiadása a Math. és Termtud. Értesítőbe terjedelménél fogva már nem fogadható el, ez adatok át az Állandó Math. és Termtt. Bizottságnak kiadásra, de fejezetenként az Igazgató-Tanács.

1922. VII. 4. Fr.

Ez a végleges összeállítása a Richter Aladár lev. tag ügyében / értekezései német nyelven leendő" kiadása tárgyában) várható költség-

jeknek.

1922. XII. 5. én

Tek. M. T. Akadémiai III. osztály!

A M. T. Akadémia III. oszt. mult 1915. januarius 18-n, 1916. jan. 17-n, aprilis 10-n és 1917. aprilis 15-iki ülésein pedig a következő czimü növénytani dolgozatokat:

1. A viztartó-szövet és az élettani [illegible] levelüség (physiologiai hatero-phyllia) Közl. M. és Term. Értesítő XXXIII k. 1915. (1915. jan. 18.) 249-249 l. 2 lap kivonat! Ebből 12 táblával

2. Összehasonlító alkat- és fejlődéstani vizsgálatok (M. és T. Ért. XXXV k. 1917. 766-827 l.) Ebből 12 táblával (Előterjesztve 1916. jan. 17.)

3. Két uj Nova antea (M. és T. Értesítő XXXV. k. 1917. 159-184. l. I-IV. táblával) (1916. április 10-én)

4. Physiologiai-anatomiai tanulmány a Peperomia pereskiae-folia 46 I. és II. rajzlapon ..... 8 "

Összesen ... 36 "

ezekből közül 24 tábla, részben színes, kettős, sőt háromnak nyitható.

Ide tartozik két asztalnővel, az előtt nagy volt, hogy a tek. Akadémia igazgatósága 30,000 korona összeget szánt volna az első három dolgozat egyidejü kiadására és a 2-ik és a 4-ik nyitható táblájának a fővárosban való rézkarczban történő reczenzeálása okából engem is-mételten kiküldött Bécsbe, ahonnan a 2. sz. dolgozat 12 kettős táblája készült a „Naturwiss. Berichte“-nek szánt tömegét a bécsi magyar követség segítségével szerencsésen el is hoztam; a M. T. Akadémia fedele alatt van; – a 4-ik számu készen álló lithografiai követ pedig megmaradt a „Naturwiss. Berichte“ elkészítésére.

1922 XI. 20. án

1

Richter Aladár l. t.

a mult havi zárt
ülésen kifejtett ki-
vándog szerint

pénzben is

bemegyija a „Berichté"
számára szánt
munkálatai tábla-
könyvének megnyer-
tését. célzó kérését.

Lejegyzőkönyvi hozzászólás.

Tek. M. T. Akadémiai III. osztály!

A M. T. Akadémia III. oszt. nak 1915. januárius 18. n, 1916. jan. 17-n, április 10.-n és 1917. április 9 okt 15.-iki ülésein pozsdlyesen mutatkozni be a közlendő czimü növénytani dolgozatokat:

1. A víztartó-szövet és az élettani lehetőség (physiologische Heterophyllie) Előt. M. és Term. Értesítő XXXIII k. 1915. (1915. jan. 18.) 241-249 l. 2. lap kivonat! 12 táblával
2. Összehasonlító alkat- és fejlődés tani vizsgálatok { M. és T. Ért. XXXV k. 1917. (766-827 l.) Előterjesztve 1916. jan. 17. stb Tizenkét kettős tábla 12
3. Két uj nitka Noranthea 146 (159-184 l. I-IV. lap) M. és T. Értesítő XXXV. k. 1917 (1916. április 10.)
4. Physiologiai-anatomiai tanulmány a Peperomia pereskiae-folia 146 I. és II. rajzk ..... 8 "

Összesen ... 36 "

amelyek közül 24 tábla, részben színes, kettős, sőt háromas mellékletet. Bde stoss két esztendővel ez előtt arra volt, hogy a tek. Akadémia igazgató tanácsa kb 30, ezer koronát szánt volna az első hazai dolgozat megjelentetésére és a 2-ik és a 4-ik mű táblázatának a fővárostani czinkographiából való megrendelése okából engem is-mételten kiküldött Bécsbe, ahonnan a 2. sz. dolgozat 12 kettős táblázatának a Naturwiss. Berichten-nek szánt tömegét a bécsi magyar követség segítségével szerencsésen el is hoztam; a M. T. Akadémia fedele alatt van; - a 4-ik számú részen álló lithografiai közelit pedig megrendeltem. az elkészítés felől.

Osztályunk múlt havi ülésében tudomásomra jutott az a körülmény, hogy irodában adjam elő azt az ismertetést, amelyet a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Teubner-féle cégnek a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Teubner-féle cégnek a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Teubner-féle cégnek

1.) a M. T. Akadémia pedig határozta, hogy a M. T. Akadémiától magyarul megjelentetett munkálatainak a Teubner-féle cégnél való terjesztése céljából a Teubner-féle cégnél való terjesztése céljából a Teubner-féle cégnél való terjesztése céljából

2.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

3.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

4.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

5.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

6.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

7.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

8.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

9.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

10.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

11.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

12.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

13.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

14.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

15.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

16.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

17.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

18.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

19.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

20.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

21.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

22.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

23.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

24.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

25.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

26.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

27.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

28.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

29.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

30.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

31.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

32.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

33.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

34.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

35.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

36.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

37.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

38.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

39.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

40.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

41.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

42.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

43.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

44.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

45.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

46.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

47.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

48.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

49.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

50.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

51.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

52.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

53.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

54.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

55.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

56.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

57.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

58.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

59.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

60.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

61.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

62.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

63.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

64.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

65.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

66.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

67.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

68.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

69.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

70.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

71.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

72.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

73.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

74.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

75.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

76.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

77.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

78.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

79.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

80.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

81.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

82.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

83.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

84.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

85.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

86.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

87.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

88.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

89.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

90.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

91.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

92.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

93.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

94.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

95.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

96.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

97.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

98.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

99.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

100.) a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége a Mértani Szemle c. folyóirat szerkesztősége

arral a kérésnek, hogy megismételve,

1, jelöléstelenül jöjjön kedvei, a
Toubeczi-féle kerecső és az 1-től
3-ik számú dolgozatokat illető
táblázatoknak Postus kezeihez

2, és ha ez megtörtént, arra most
felhatalmazási a szigorú vizsgá-
latokat közlő "Bericht"
természettudományi részének j. t.
Szerkesztő-ét arra, hogy
alkalmas időben s bővebb belátás
szerint, talán jót-, avagy a végi
szöveget kiegészítő kötete ugyanúgy
kiadhassa az 1-4. számig való
dolgozatokat, mint a ugyan jegyzet
jelentkezésre való táblák mint
számúnak való tekintettel is-
mert hasonló táblákkal az idő szerint
s még jó sokáig gondolni sem
szabad.

Az 1-ső és 4-ik számú, lévén egyúttal
kiegészítő, lehetne az I., a 2-ik és
3-ik pedig a pótlékot II. részre,
magánosak távozása sokasága miatt
fogva.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1922. nov. hó 18-án,

Richter Károly l. t.

1922. XI. 20. án

1.

Richter Aladár l. t.

a mult havi záró
jelésen kifejezett ki-
vándg szerint
pénzében is

bevegyétje a „Bericht“
számára szánt
munkálatai tábla-
könyének iregyeue-
tését. célzó kérését.

Lejegyzőkönyvi hitelesítés.

1,563,000 tagdíjból
várható 1,800,000 K (12,000 tag)

KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT. BUDAPEST.

Ismétlés. Igen 250. Ide az index régi könyvtárban vetve.

1. szily Kényteles lemondani a pénzügyi tisztségéről.

Tagdíj felemelése. Kölcsönök 4,600,000 K várha, ha ilyen szándék) vetve.

M E G H I V Ó

a KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT á l l a n d ó

p é n z ü g y i b i z o t t s á g á n a k folyó hó 23.-án, azaz csütörtökön, déli tizenkét órakor a Magyar Tudományos-Akadémia könyvtárában Dr. SZILY KÁLMÁN tiszteleti tag Ur elnöklete alatt tartandó

r e n d k i v ü l i ü l é s é r e.

Az előtanácsi Oszlály tanácsai: már nincs alapító. / kijelöletlen tanácsi 32,000 mulatói 153,887 ajánlóvároly 185,887

Tárgyak:

1. A tagsági díjak emelésének ügye.
2. Az Állattani Közlemények deficitjének ügye.
3. Könyvek házi használatra való kikölcsönzésének ügye.

Igen tisztelt Tagtárs Ur szíves megjelenését kéri

Dr. ILOSVAY LAJOS s.k.,

e l n ö k.

32

1922

Id. Richter

Modern I. tan

Öt magyar értekezésének

német nyelven leendő kiadása.

A M. Tud. Akadémia III. Osztálya

1922. évi november 20. napján tar-

tott zárt ülésén elrendelt meg-

bízás folytán.

a Borneo egy új Schizaea-ja stb. M. és T. Ért. XXXIII.
kötete, 362-406 ll. öt (III-VII) táblával 1915-ből 1917
évi június 18-án elöterjesztve.

b. A Mareya viscosa néhány új alakjáról a szármaszám
és az összehasonlító alaktan alapján. I-III. rész (I-XIV
tábla: M. és P. Értesítő: 551-586, 801-820, 821-
839 l. = 36+20+19 = 5 lap termény táblával
1916. (1915 október 18-ai elöterjesztve.)
V. 1916. évi XXXIV. kötete. Ezt a munkát is lefoglalta
tem a német nyelvben kiadandók közé!

de, a Bizt. 1921. I. 24-i
fiókban, jk. 10 sorsz.
ezt a kéz 3 sorsz. alatt
vallok. 5000 K. Bp.
be utalásra!

XXXII. 2. f.
XXXIII. 1. f.
XXXIV. 1 f.
} kiadva!

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

Kozma Ferencz úrnak,

a M. Tud. Akadémia tagjának

Kolozsvár

Hivatalból.

Portómentes.

M.Tud.Akadémia

1264/1922.sz.

Méltóságos Osztálytitkár Ur !

Szerencsém van szives érdeklődése alapján közölni, hogy azokat a táblázatokat, amelyek Richter Aladár levelező tag ur ~~(Peperomia-peresk.)~~ összehasonlító alkat- is címü munkájához Bécsben a Nora /Bennwarth/ -cégnél készültek és melyeket azután a bécsi magyar követség futár utján küldött Budapestre, Hegedüs és Cseri szolgák hozták át a m.kir.külügyminiszterium épületéből és helyezték el Akadémiánk könyvraktárában.

Méltóztassék ezekkel a táblázatokkal Méltóságodnak és a III.osztály tisztelt bizottságának a szükséghez képest rendelkezni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem kifejezését

Budapest, 1922.november 23.

Balogh

főtitkár

a Barcsay-féle Sikkasztási ügy iratai. M. N. L. Ert. XXXIII.
kötete, 362 - 406 ll. old. (III - VII) tételével 1915. és 1914
évi június 18-án elintézve.

A Barcsay-féle sikkasztási ügy iratai a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában. I - III. rész (I - XIV tábla: II. és P. tétel: 551 - 586, 801 - 820, 821 - 839 l. = 36 + 20 + 19 = 75 kg. tömegű tételben. 1916. (1915 október) 18-án elintézve.)

VIII. 6. évi XXXIV. tétel. Ezt nem kérik,

Ezt a munkát is lehet, tehet a német nyelvben kiáltó dandék köze!

(le, adóssal 1920. X 24.
Küldtem, fjk. 10 példányban
ezt a tételt 367 ívrét nem
vállalok. 5000 K. Bp.
be utalásra!

XXXII. 2. fj. } kiáltó
XXXIII. 1. fj. } zsiványok!

Méltóságos Fröhlich Izidor úrnak, a m. kir. Akadémia III. osztálya titkárának.

Méltóságos Uram!

Körözvetlen actióm Méltóságodnak f. é. okt. 5-én kelt sorait, melyekben tudatja, hogy kitüntetett Fényes-, Lechner Károly, székfoglaló-értekezését a III. osztály Schaffer Károly tagunk adta ki megrövidítés végett. – Bár teljesen tudatában vagyok annak, hogy ehhez az intézkedéshez semmi hozzáfűzni valóm sem lehet, mégis megemlítem, mennyire fájdalmasan érint, hogy Fényesnek, kinek munkálkodását teljes élete hosszán át nélkülözni tudta az Akadémia, utolsó munkáját, melyben meg akarja írni tudott az Akadémiának, sőt

Méltóságos Fröhlich Izidor úrnak, a m. tud.
Akadémia III. osztálya titkárának.

Méltóságos Uram!

Körözvetlen elhunyt Méltóságodnak f. é.
okt. 5-én kelt sorait, melyekben tudatja,
hogy kitüntető fényes, lelkes Károly,
érckoszorú- értelmében a III. osztály Schaf-
fer Károly tagunk adta ki megrövidítés
végett. — Bár teljesen tudatában vagyok
annak, hogy ehhez az interkedéshez
semmi hozzáférni valóm sem lehet,
mégis megemlítem, mennyire fájdal-
masan érint, hogy Fényemnek, kinek
munkálkodását teljes élete hosszán-
át mélkülözni tudta az Akadémia,
utolsó munkáját, melylyel még dol-
gálni tudott az Akadémiának, őt

szószerint utolsó kérvonásait megsem-
kítva tesrik közre, holott – ha másé-
nem, a család anyagi hovajárulásá-
val – talán mégis meg lehetett volna
őrizni emléke kegyeletét. ——

Jelen sorainmal Méltóságodat
arral a tiszteletteljes kéréssel vagyok
bátor felkeresni, hogy egyrészt kegyes-
kedjék tudtomra adni, hogy mok és
mily feltételek mellett szerezhetem meg
Férjem e legutolsó művének lenyo-
matát; másrészt pedig kérem,
szíveskedjék közölni – hogy érint-
kezésbe léphessek vele – Schaffer
Károly úr címét, aki Méltóságod
fent idézett levele értelmében Férjem
hátrahagyott kéziratainak átvizsgálá-
sával és átvevésével bizatott meg
a III. osztály által. Utasítani óhajtom

ugyanis szándok, Lechner Egon irodalmi Kiadót, hogy ezekkel az iratok átadását mielőbb végrehajtsa mert igen bánt a tudat, hogy Férjem erre vonatkozó utolsó akarata még mindig nincs teljesítve.

Méltóságod részéről lekötelező készségét teljesítésével, amit előre is hálásan köszönök.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem kifejezését

özv. Lechner Károlyné.

Budapest, 1922 dec. 3.

33

1922

XII 3

Budapest,1922,december 18.

Méltóságos Uram !

F.é. oktober hó 5-érő kelt nagybecsü értesitése alapján a M.T.Akadémia megbizott,hogy a család közvetitésével néhai LECHNER KAROLY tag hátragyott tudományos kéziratait átvizsgáljam és arról a M.T.Akadémia III.Osztályának röviden jelentést tegyek.

Tiszteletel jelentem,hogy a mai napon özv.LECHNER KÁROLYné urasszony ő méltóságát felkeresvén,fia LECHNER EGON szabadalmi biró ur bemutatta nekem a Megboldogultnak hátramaradt kiadatlan kéziratait.Rendkivül terjedelmes,kötetekre rugó,kis részben bekötött,nagyobb részben boritékba helyezett fogalmazványokról van szó,amelyekről a Megboldogult végrendeletében a következőképen rendelkezett : „Irodalmi munkásságom visszamaradt iratai és különnyomatai a M.T.Akadémiának adassanak át.Talán akad idővel valaki,aki az ezekben lefektetett,körvonalozott,részben kidolgozott önálló tudományos elveimet összeszedi és feldolgozza eszméimet,nézeteimet,elméleteimet a reflexteoriáról,a neurosisokról,az alvásról,stb,a kutatás számára hozzáférhetővé teszi."

Ezek után ugy vélem,hogy néhai tagtársunk óhajának megfelelően a M.T.Akadémia az özvegytől a kiadatlan munkálatok kéziratait átvenné és irattárában illetve könyvtárában megőrizné. Később mérlegelés tárgyát képezhetné,vajjon a Megboldogultnak volt asszisztense Dr SZABÓ JOZSEF ur,jelenleg az elmekórtan tanára a szegedi egyetemen,ki a család közlése szerint késznek nyilatkozott adandó alkalommal a hátrahagyott kéziratok rendezésére,ne bizassék meg e munkával,annyivalinkább,,mert hiszen a hátrahagyott kéziratok önálló és egészen egyéni felfogáson alapuló elméleteket tartalmazván,azokat senki sem világithatná meg jobban adandó jelentésében,mint a tanitvány.

Egyben bátorkodom néhai LECHNER KÁROLY székfoglalójának kéziratát,amely minapi levelem szerint az Akadémia részéről egész terjedelmében fog megjelenni,Méltóságodhoz tisztelettel visszaszármaztatni.

Fogadja Méltóságos Uram kivló tiszteletem őszinte nyilvánitását, mellyel maradtam

mindenkor készséges szolgája

Schaffer Károly

a M.T.Akadémia l.tagja

Méltóságos

Dr FRÖHLICH IZIDOR Urnak,mint a M.T.Akadémia III.Osztálya titkarának,Helyben

34

1922

az igazgató-tanácsnál keresz-
tülvinni, annivel az özvegynek
ill. a Lechner-családnak tenni
óhaja: a rékfoglalónek ezu-
tán ne jelentkezzen, vagy
válhatnék.

Minden Méltóságodnak fen-
tieket tisztelettel közlöm, még
megjegyzem, hogy a Lechner csa-
lád részéről eddig még senki
sem keresett fel az ittasbeli és nyom-
datványos tudományos hagya-
ték tárgyában.

Tegedi Földes ágos Osztályvezetői
Az kivalo tisztelettel nyilvánítását
mellyel maradtam

Kelt Kolozsvár
Schaffenkaw
k. k. Lg

A Királyi Magyar
Pázmány Péter Tudományegyetem
Agyszövettani Intézete.
Interakadémiai Agykutató Intézet.

Igazgató:
SCHAFFER KÁROLY dr.
egyet. ny. r. tanár.

BUDAPEST, 192 2 dec. 11.
VIII., Üllői-út 26.
Telefon: József 11—95.

35
1922

Méltóságos Uram!

Tegnapelőtt kérékre volt, f.é. XII-6-
ától kellemes nagybecsű társaival
Kapcsolatban szabadjon tisztelettel
közölnöm, hogy egyéb akadémiai
ügyből kifolyólag a főtitkár úr
ő Nagyméltóságával ma délelőtt
kezelvén, a Lechner-féle szék-
foglaló ügyét ő Excellentiája elő-
terébe hoztam. E beszélgetés
folyamán a főtitkár úr ő Nagy-
méltósága késznek nyilatkozott
a székfoglaló ünnepélyen helyet
személyesen való kinyomatását

az igazgató-tanácsnál keresz-
tülvinni, annivel az özvegynek
ill. a Lechner-családnak hátsó
oldala: a Rékfoglalónak csu-
katlan megjelenteken, vala-
valkatnél.

Miből Méltóságodnak fen-
lehet tiszteletel közlöm, még
megjegyzem, hogy a Lechner csa-
lád részéről eddig még senki
sem keresett fel az irásbeli és nyo-
dalvános tudományos hagya-
ték tárgyában.

Tegedig Alóldásságos Osztályosai
Az kivált tiszteletem nyilvánitását
mellyel maradtam

Kelt Kolozsv
Schaffenkaus
l. tag

Ig. Fundes

Az Akadémiai Értesitő betüivel

A M.Tud.Akadémia 1922.évi nagygyülésén /Akad.Értesitő 1922.évf. 122-135.lapok /hirdetett jutalomtételek összegének emelése.

Az Akadémia 1922.október 22-én tartott összes ülése az 1922-ben hirdetett jutalomdijakat következőleg emelte:

I.osztály:

Nagyjutalom és Marczibányi-mellékjutalom/ széptudományi munkák / 40.000 illetőleg 10000K.

Számuel-dij/nyelvtudományi értekezés/ 1.000 K

Gorove-pályázat /a nyelv és az aesthetika/ 10.000

Lehr-pályázat/Arany magyar versalakjai/ 5.000 "

Lévay-pályázat/Homeros Magyarországon/ 5.000 "

II.osztály:

Sztrokay-pályázat/jog-és államtudományi munkák/ 10.000 "

Nyilt pályázat /A kisebbségek jogi helyzete a békeszerződések és egyéb nemzetközi egyezmények értelmében/ 10.000 "

Gorove-pályázat/ A XVIII.századi csatornatervezgetések története Magyarországon közlekedés-politikai szempontból/ 5.000 "

Oltványi-p./ A Domonkos-rend története Magyarországon a XVI.század közepéig/ 10.000 "

Ordódy-p./történelmi értekezés/ 1.000 "

Péczely-p./ Az Anjou-ház küzdelmei Magyarország birtokáért/ 10.000 "

Rökk Szilárd-p./A hun hagyomány és monda kérdésének mai állása/ 5.000 "

Vigyázó-p./A banderialis szervezet története Magyarországon / 10.000

Fővárosi Takarékpénztár jutalma/Vasuti kamatgaranciák története hazánkban/ 5.000 "

Magyar Kereskedelmi Csarnok jutalma Széchenyi-alapitványa /A háboru hatása a külkereskedelem alakulására/ 10.000 "

Herbert-p./A háboru folytán tett szociálpolitikai intézkedések/ 10.000 "

Pesti Kazai Első Takarékpénztár Egyesület Váy-alapitványa / A magyar középosztály hanyatlása/ 10.000 "

Kőrösy-p./Budapest demografiai és társadalmi tagozódása / 5.000 "

Lukács Krisztina-p./A valutaromlásra vonatkozó elméletek/ 10.000 K

Dóra-p./Az áralakulás története Magyarországon / 10.000 "

M.Kereskedelmi Csarnok-p./A hatósági ármegállapitás közgazdasági hatása/ 10.000 "

Kanizsay-p./Gróf Dessewffy Aurél jellemrajza/ 5.000 "

Vigyázó-p./ A diplomatika története Magyarországon/ 10.000 "

Lukács Krisztina-p./ A phaenomologia történeti és kritikai vizsgálata/ 10.000 "

Ullmann-pályázat /Fejtessenek ki a pénz természetére vonatkozó elméletek/ 5.000 "

Körösi-p./A népszaporodás fejlődése Magyarországon/ 5.000 "

Ullmann-p./A községi üzemek jelentősége! 5.000 "

Pesti Hazai Első Tkp.-p./Fejtessék ki a mezőgazdasági és ipari termelés fejlesztésének lehetősége Magyarország uj nemzetközi elhelyezkedésében/ 10.000 "

III.osztály:

Zemarixánasztázny . . . . . Gróf

Vitász -p./A természeti emlékek megóvása és fenntartása/ 5.000 K

Pollák-p./Az ujabb eugenetikai törekvések/ 10.000 "

Wodianer-jutalmak/a kettő együttesen / 20.000 K

Egyuttal az összes ülés egyenként 10.-10.000K-ra emeli fel azokat a jutalomdijakat,amelyeket az 1922.évi nagygyülésen adott megbizások alapján a birálók kedvező javaslatának beérkezése esetére ki lehet utalni.

Javaslat az akadémiai jutalomdíjak kiegészítésére

	Hirdetett összeg	Kiegészített összeg
I.osztály		
3.Nagy jutalom	4.000 K	40.000 K
3.Barczibányi mellékjutalom	1.000	10.000 "
7.Sámuel-díj	300	1.000 "
10.Gorove-p./A nyelv és az esthetika/	2.000	10.000 "
11.Lehr-p./Krony Magyar versalakjai/	200	5.000 "
14.Lévay-p./Homeros Magyarországon/	2.000	5.000 "
II.osztály		
15.Sztrokay-p.	2.000	10.000 "
16./A kisebbségek jogi helyzete/	10.000	10.000
17.Gorove-p.	2.000	5.000
18.Oltványi-p.	2.000	10.000
19.Ordódy-p.	200	1.000
20.Péczely-p.	2.000	10.000
21.Rökk Szilárd	1.000	5.000
22.Vigyázó-p.	2.000	10.000
23.Pővárosi Takarékpénztár	1.000	5.000
24.M.Kereskedelmi Csarnok	1.000	10.000
25.Herbert-P.	4.000	10.000
26.Pesti Hazai Első Tkp.E.	2.000	10.000
27.Körösy-p.	1.000	5.000
28.Lukács Krisztina-p.	2.000	10.000
29.Dóra-p.	2.000	10.000
30.M.Kereskedelmi Csarnok-p.	1.000	10.000
31.Kanizsay-p.	800	5.000
32.Vigyázó-p.	2.000	5.000
33.Lukács Krisztina-p.	2.000	10.000
34.Ullmann-p.	800	5.000
35.Körösi-p.	1.000	5.000
36.Ullmann-p.	800	5.000
38.Pesti Hazai Első Tkp.E.	6.000	{10.000 *2.
III.osztály		
39.Tomori Anasztáz	2.000	10. 5.000
40.Pollák-p.	1.500	10. 5.000
41.Vitéz-p.	800	5.000
2.Rodiaaer-jutalmak/a kettő együttesen/	2.000	20.000
Összesen:	64.400	282.000 K
Különbözet:	217.600 K	

Pályázati és

Jutalomdíjak felemelése.

Az igazgató-tanács által helyben

hagyva:

1922. XII. 16-iki ülésén

36

1922

MTA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST
KÉZIRATTÁR

AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1922

FINIS

VEGE